

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Màster en Investigació en Didàctiques Específiques

L'EDUCACIÓ LITERÀRIA: UNA PROPOSTA DE TREBALL PER PROJECTES

Memòria de Treball de Fi de Màster presentada per:
FRANCESC JOSEP RODRIGO i SEGURA

Tutoritzada per:
Dr. Josep Ballester i Roca
Departament de Didàctica de la Llengua i la
Literatura

València 3 de desembre de 2012

Màster: Màster en Investigació en Didàctiques Específiques per la Universitat de València

Especialitat: Didàctica de la llengua i la literatura

Autor: Rodrigo i Segura, Francesc Josep

Títol de la memòria: l'Educació literària: una proposta de treball per projectes

Tutor: Ballester, Josep Departament: Didàctica de la llengua i la literatura

Data de defensa: 18 de desembre de 2012

Qualificació:

Paraules clau: educació literària, treball per projectes, didàctica de la literatura, literatura comparada

Keywords: literary projects, literary education, teaching literatura, comparative literatura

Codi Unesco: 5701.07

Resum: L'objectiu d'aquest treball és mostrar la importància de la metodologia del treball per projectes en l'ensenyament de la literatura en l'àmbit universitari. Partim de l'educació literària com a marc didàctic de referència amb l'objectiu que l'alumnat pugui adquirir una competència literària rica i plena. Tractarem de demostrar que aquesta metodologia possibilita situar el lector com a protagonista principal del fet literari en plantejar experiències de treball més motivadores i que integren, de manera globalitzada, les diverses competències específiques de la formació literària dels futurs mestres. A més, aquesta metodologia facilita el desenvolupament dels conceptes, procediments i actituds o valors necessaris per aconseguir un aprenentatge significatiu de la literatura, tot evitant així alguns dels problemes plantejats en models d'ensenyament més tradicionals i positivistes.

Abstract: The aim of this paper is to show the importance of the methodology of project work in teaching literature at the university level. The literary education is our starting point as a the teaching reference framework in order to make our students acquire an utter literary competence. We will try to prove that this methodology lets the reader be the main character of the literary experience as the programmed activities are more motivating and integrate from a holistic approach the specific competences of future teachers as far as their literary training is concerned. In addition, this methodology enables the development of concepts, procedures and attitudes or values that are necessary to learn literature meaningfully, by doing so, students are prevented from some of the problems in traditional teaching models.

ÍNDIX

1.- INTRODUCCIÓ: PROJECTES PER A L'EDUCACIÓ LITERÀRIA	6
2.- PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA, HIPÒTESI D'INVESTIGACIÓ I OBJECTIUS	14
3.- MARC TEÒRIC: EL FET LITERARI, EDUCACIÓ LITERÀRIA, LITERATURA COMPARADA I TREBALL PER PROJECTES	17
3.1. La complexitat del fet literari	17
3.2. L'educació literària com a marc didàctic de referència.....	23
3.3. La literatura comparada i els objectius de la didàctica de la literatura...	26
3.4. La metodologia del treball per projectes aplicada a l'ensenyament de la llengua i la literatura.....	30
4.- MARC METODOLÒGIC: CONTEXT, DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE, PARADIGMA D'INVESTIGACIÓ I CRITERIS DE VALIDESA.....	40
4.1. El model educatiu de Florida Universitària	40
4.2. El projecte de Formació literària	46
4.3. Paradigma d'investigació: fonaments teòrics i característiques.....	52
4.4. Criteris de validesa de la investigació realitzada	57
5.- PROCEDIMENT D'INVESTIGACIÓ: CONTEXT, MÈTODE, DISPOSITIU I CRITERIS D'ANÀLISI	61
5.1. Context i participants en el projecte.....	61
5.2. Mètode d'investigació	61
5.3. Disseny i procedimentació.....	63
6. ÀNALISI I DISCUSSIÓ DE LES MOSTRES	80
6.1. Anàlisi de les mostres qualitatives	81
6.2. Anàlisi de les mostres quantitatives.....	103
7. VALORACIÓ DELS RESULTATS I CONCLUSIONS.....	109
7.1. Resultats.....	109
7.2. Conclusions	119
7.3. Epíleg.....	124
7.4. Enllaços als webs elaborades per l'alumnat.....	127
8.- BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	128
9.- ANNEXOS.....	133

1.- INTRODUCCIÓ: PROJECTES PER A L'EDUCACIÓ LITERÀRIA

*...que el que, però, perdura
ho funden els poetes.*

Tant és així que l'àrid
hivern amb què s'obria aquest poema
ha esdevingut, en fer-lo, fèrtil juny
feliç, afirmatiu, il·limitat,
i tot el blat es torna pa de vida.

Joan Vinyoli

M'agradaria partir d'aquests versos de Joan Vinyoli per destacar una de les funcions essencials de la poesia i, per extensió, de tota la literatura en general, la seua funció creativa, aquesta capacitat fundacional o transformadora de la realitat que ens permet -com a humans- la creació de mons interiors o la superació dels límits, sovint tèrbols i difícils, de la realitat més immediata, amb la possibilitat de transcendir la immediatesa de la quotidianitat i els límits de la nostra existència.

Des de la meua experiència com a docent m'agradaria, sobretot, poder encomanar al meu alumnat aquesta passió per les lletres, ser capaç de guiar-los en el descobriment d'aquestes possibilitats i poder combinar la passió per la lectura i la creació literària amb les diverses possibilitats cognitives del fet literari: la capacitat de reflexió, d'argumentació, de crítica... Tot amb l'objectiu final de formar persones amb criteri propi, capaces de triar, de valorar, de recomanar o jutjar estèticament una obra literària; persones que incorporen a la seua vida quotidiana l'hàbit de la lectura i, qui sap si també, el de l'escriptura amb una finalitat creativa. És a dir, que puguen gaudir de la dimensió creativa de la literatura, del que la lectura o l'escriptura té de somni, il·lusió i fantasia; però també del que té d'informació, de formació i de coneixement. I, sobretot, de comunicació.

Doncs, cal destacar en aquesta introducció que partim d'una concepció comunicativa del fet literari. Ja que, malgrat la complexitat que comporta la seua definició, per la gran varietat de punts de vista que existeix en la seua anàlisi i interpretació (aspecte que analitzarem en profunditat en el marc teòric); actualment es considera essencial atendre a la funció comunicativa que realitza la literatura. Perquè el fet literari és, en essència, un fet comunicatiu, un procés de comunicació que posseeix unes característiques especials i que s'hi realitza en unes circumstàncies concretes. Umberto Eco jo ho deia: *"la literatura no és sinó que "s'esdevé"*. Per aquesta raó, des del model l'educació literària, l'objectiu central que s'hi persegueix és el de potenciar la competència comunicativa de l'alumnat i, en concret, la seua competència literària. Una àmplia competència que els capacite per a llegir, comprendre, analitzar i produir textos literaris i, finalment, per poder gaudir del fet literari en incorporar a les seues vides l'hàbit lector. Així doncs, l'aprenentatge de la literatura ha de proporcionar una experiència vital, on la motivació i l'estimulació cap a la lectura i l'escriptura han de ser elements essencials.

Un cop establerta, de manera molt breu, la concepció de la qual partim, ara és el moment de plantejar-nos quin lloc ocupa la literatura i quin paper ha de tenir en l'ensenyament universitari i la formació del professorat, i quin és el mètode d'ensenyament pel qual optem. La meua experiència actual com a docent a magisteri, de l'assignatura de Formació Literària en els darrers tres cursos, fa que tinga un contacte directe amb alumnat que deixa enrere l'adolescència i, en interrogant-los sovint sobre la seua experiència com a alumnes de literatura, la resposta acostuma a no ser excessivament positiva. Tot i els canvis, encara hi ha alumnes que associen la literatura amb una assignatura avorrida, amb un alt grau de càrrega memorística i una actitud excessivament passiva de l'alumnat front a aquest aprenentatge. Cal, però,

reconèixer que hi ha molts alumnes que ha tingut mestres o professors que els han fet gaudir del fet literari amb experiències lligades a un model d'ensenyament molt més pràctic, creatiu i participatiu, les pràctiques dels quals han de ser presents en les classes de Formació Literària a través de la seua explicació i d'intercanvi com a clar exemple del que voldríem aconseguir.

Perquè, tal i com apunten G. Bordons i A. Díaz-Plaja (1993:7-8), tradicionalment, l'ensenyament de la literatura s'ha basat en dos eixos: la descripció cronològica de les èpoques, moviments i escoles que constitueixen la història de la literatura i la pràctica del comentari de textos, bé de fragments o d'obres breus. Sobre aquestes pràctiques, l'alumnat continua expressant una doble queixa: la d'haver d'aprendre tot un seguit de noms i dades per contestar a unes preguntes més o menys mecàniques i la d'haver d'enfrontar-se a un text per a l'anàlisi del qual, moltes vegades, no disposen de prou eines. I, malgrat les reformes educatives i els canvis curriculars, la majoria de l'alumnat ha realitzat un aprenentatge i ensenyament de la literatura basat en aquests dos eixos tradicionals que, com expliquen D. Cassany i altres (1993), plantegen -entre d'altres- els problemes següents: són enfocaments excessivament centrats en l'adquisició d'uns coneixements de caràcter disciplinar, excessivament memorístics ja que donen una gran importància de la informació: autors/es, biografia, títols, obres, moviments, etc...; amb una visió historicista i diacrònica (des de l'antiguitat fins a l'actualitat) i una visió limitada del fet literari: literatura escrita, de qualitat, elitista, culta i per a adults. A més, s'hi ofereix una concepció estàtica i tancada dels gèneres literaris, aïllats de les altres manifestacions artístiques, sense connexió amb la realitat, doncs totes les activitats se solen fer en la classe i giren entorn a la producció oral i escrita i es limiten a la recepció i a la comprensió de textos; mentre que l'alumnat manté una actitud passiva...

Un cop esmentades aquestes dificultats, convé també determinar de manera ben clara quin és el nostre paper com a professors de literatura ja que nosaltres som els qui establim els processos d'aprenentatge, els qui ajudem a l'adquisició d'hàbits lectors i els qui establim les relacions d'ensenyament-aprenentatge dins de l'aula. Ens caldrà per això analitzar amb deteniment la funció de l'alumnat, quin és el seu rol?, quin bagatge literari porten a l'aula?, quines experiències didàctiques han tingut?, quants d'ells i elles tenen l'hàbit lector com a ingredient en la seua vida privada? hi ha alumnes que tenen la lectura o l'escriptura com a hàbit? seran capaços de gaudir plenament d'aquesta forma de creació?

Tot partint dels interrogants anteriors, considerem que la proposta de treballar per seqüències didàctiques o projectes la literatura és una metodologia que pot contribuir enormement a l'educació literària de l'alumnat i a potenciar un aprenentatge significatiu de la literatura. Aquesta metodologia està molt relacionada amb experiències metodològiques molt diverses com poden ser els tallers literaris, la literatura per temàtiques o per gèneres, els itineraris literaris...; moltes d'elles conseqüència directa de la metodologia de la literatura comparada, que permet un estudi de la literatura en la seua totalitat, tal i com veurem en el marc teòric. Experiències que ja porten dècades desenvolupant-se i que, gràcies a elles, és possible canviar el tradicional rol "passiu de l'alumnat", per situar el lector (l'alumne) en el centre de la pràctica docent en plantejar activitats de comprensió i d'expressió en un marc de producció d'una tasca global.

En la metodologia de treball per projectes s'inclouen pràctiques i models diversos, des d'una postura eclèctica, no es rebutja de pla la visió històrica del fet literari (tot i que aquesta no pot ser l'única experiència), sinó que s'hi plantegen activitats molt diverses: el treball sobre gèneres, obrint la tipologia a gèneres més actuals o més relacionats

amb l'edat de l'alumnat (el còmic, el conte, els mitjans audiovisuals o les TIC...), el treball sobre temàtiques constants en la literatura, o la comparació de tradicions literàries properes a l'alumnat... Aspecte que, des de la literatura comparada, s'ha de tenir molt en compte, ja que el projectes permeten incorporar pràctiques i activitats de reflexió sobre tipologies i literatures diferents, i a més, s'hi poden incorporar produccions en les diverses llengües d'expressió dels usuaris.

Aquesta metodologia també compateix la concepció del saber lingüístico-literari com un *saber relacional* (Hernández i Ventura, 1992:44), que requereix de la utilització coordinada i simultània de molts i distints sabers. Els projectes permeten integrar el treball sobre llengua en relació amb la lectura de textos literaris, l'elaboració de textos d'intencionalitat literària i el coneixement i producció d'altres textos de tipus funcional, propis de l'esfera de la literatura (ressenyes crítiques de lectura o de teatre) o de l'àmbit acadèmic (resums, informes...).

Respecte a la producció escrita, els projectes atenen a dues premisses bàsiques d'aquest tipus de comunicació: la consideració de l'escriptura com una activitat social, que es manifesta a través de l'ús de distints gèneres discursius i que requereix d'un procés complex d'elaboració, que sols s'aconsegueix proposant una situació d'escriptura que done sentit al text que s'elabora. I, per a això, el paper del professorat és essencial, perquè ha de convertir l'aula en un espai de comunicació i aprenentatge, ha de proposar situacions d'escriptura que permeten l'alumne a endinsar-se en el complex món de les pràctiques comunicatives de la societat adulta i ha de guiar-lo en el procés de composició donant-li ferramentes per a planificar, realitzar i revisar els textos.

La majoria dels aspectes anteriors són presents en el projecte que hem desenvolupat, ja que el disseny d'una pàgina web amb els continguts de l'assignatura de Formació Literària fa possible desenvolupar de manera globalitzada les competències específiques d'aquesta matèria i, a més, configura un marc real per treballar les competències comunes dels graus d'educació, com són l'ús solvent de les tecnologies de la informació i de la comunicació com a eines de treball habituals, el treball en equip, la iniciativa, la innovació i la creativitat.

D'altra banda, cal afegir que per a l'elaboració del projecte s'han tingut en compte les consideracions de la lingüística del text, de la qual es parteix per comprendre l'adequació d'una didàctica de la literatura que es recolza en la varietat dels gèneres discursius, els treballa com a tipus de text i, es consideren com a eixos significatius de la creació i evolució literària. Així doncs, la literatura és una estratègia textual i, per tant, és de vital importància treballar el procés de comunicació de recepció i emissió que s'hi estableix i els processos de comprensió i producció textuals. Per aquesta raó, convé destacar que, en la confecció de cada projecte, siga quina siga la temàtica o el format de presentació utilitzats, es treballen també les propostes de la didàctica del text basades en gèneres o tipologies textuals relacionades amb distintes capacitats cognitives de l'alumnat i, en aquesta línia, en tots els projectes s'hi proposa a la producció d'una gamma variada de textos:

- a) **Textos informatius** (expositius). Els resums o síntesis, mapes conceptuals, biobibliografies, les presentacions dels temes investigats...; que recolliran la informació essencial sobre les característiques del fet literari, les funcions de la literatura, els autors i autores, els gèneres o els períodes objecte d'estudi, etc...

- b) **Textos crítics** (argumentatius). Són dues les produccions que es poden incorporar amb aquesta estructura textual: els comentaris de textos literaris i les ressenyes crítics. Els projectes poden incloure els comentaris de text dels models proposats i les valoracions sobre activitats diverses relacionades amb el tema d'estudi: la ressenya crítica de les lectures de llibres o articles proposats, d'una pel·lícula, d'una obra de teatre, d'un recital poètic...
- c) **Textos literaris**. Aquesta és un de les parts centrals del projecte, la producció, tot seguint els models treballats a l'aula de textos literaris de gèneres concrets: la confecció d'una antologia de contes infantils, de poemes o d'un recull d'assajos, l'elaboració d'una obra de teatre, la creació d'un còmic, d'un conte...
- d) **Propostes didàctiques**. En la pàgina web també hi té cabuda el disseny d'activitats i de recursos per treballar la competència literària i l'animació lectora, tant en l'etapa d'infantil com en la de primària...; activitats i recursos lligats, lògicament al desenvolupament del seu rol professional.

Per finalitzar aquest apartat, és precís destacar dos aspectes més: d'una banda, les aportacions de de la pedagogia crítica (Morin, E, 1999) i de les propostes de la pedagogia rizomàtica (G. Deleuze i F. Guattari, 2001) que subratllen la necessitat d'una connexió més directa entre l'educació i la realitat immediata, -amb l'entorn cultural de l'alumnat- i que incorporen el pensament actiu per fer dels estudiants els protagonistes que elaboren els seus projectes. I, en aquesta línia, des de la perspectiva de l'educació literària, els projectes possibiliten construir una visió més completa o global del fet literari, connectada amb la realitat i amb les altres arts o llenguatges, des de la perspectiva d'un lector o d'una lectora actuals per fugir dels models literaris tradicionals, excessivament androcentristes, conservadors o centralistes.

I, per últim, és important subratllar que l'elaboració dels projectes de treball dóna sentit global a l'aprenentatge, ja que organitza els continguts en una seqüència que condueix a l'elaboració d'un producte final, el qual pot servir-se de suports molt diversos: un quadern o un recital poètic, un recull d'assajos, el muntatge d'una exposició sobre un període literari, un autor o autora... I, en aquesta sentit, cal destacar les enormes possibilitats que les TIC ofereixen per a la realització dels projectes ja que permeten la utilització de nous formats, amb la seua integració activa, en tant que poden ser mecanismes per a l'expressió individual (el bloc literari) o grupal (una pàgina web o una wiki de recursos), aspecte que analitzarem de manera més detallada en el marc teòric.

2.- PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA, HIPÒTESI D'INVESTIGACIÓ I OBJECTIUS

Per tal de situar la problemàtica d'aquesta investigació cal destacar breument tres aspectes que s'apunten en la introducció anterior:

- la necessitat de solucionar les problemàtiques que provoquen un model academicista d'ensenyament tradicional on pesa sobretot l'aspecte memorístic, amb un enfocament basat en l'autor o en l'obra, és a dir, una visió estrictament historicista del fet literari i un model unidireccional en la relació entre l'alumnat i el professorat que porta a una actitud passiva en el receptor
- l'intent d'oferir a l'alumnat experiències de treball més motivadores i que integren, de manera globalitzada, les diverses competències del desenvolupament literari d'una persona; i també els diversos conceptes, procediments i actituds o valors per desenvolupar en l'estudiant una competència literària rica i plena
- la possibilitat de plantejar un procés d'ensenyament i aprenentatge de la literatura que siga significatiu per a l'alumnat i que combine el desenvolupament de la competència literària amb l'adquisició de l'hàbit lector i el gaudi del fet literari

Per les raons anteriors és necessari canviar la visió del fet literari i els paradigmes sobre com ensenyar literatura: el més important ja no és –com hem assenyalat amb anterioritat- els continguts a transmetre al nostre alumnat (què ha de saber fer un/a futur/a mestre/a de literatura), sinó sobretot què ha d'ensenyar (en termes de competències) i, més important encara, com ho ha d'ensenyar (la metodologia). Es tracta de pensar de nou "*la literatura*" per abandonar els models més tradicionals i plantejar un model centrat en el lector, en l'estudiant.

Per tant, per a iniciar aquesta investigació partim de tres qüestions que considerem bàsiques i a les quals hom tractarà de donar resposta al llarg d'aquest treball:

- La metodologia del treball per projectes de llengua i literatura; possibilita augmentar la competència comunicativa oral i escrita de l'alumnat?
- Permet aprofundir de manera pràctica en la seua formació literària com a mestres en incloure, tant les competències específiques de l'assignatura de formació literària, com les competències comunes als Graus de Mestre/a (el treball en equip, el domini de les TIC, la innovació, etc...)?
- Pot contribuir a canviar la concepció dels futurs i futures mestres sobre el fet literari i sobre com ensenyar literatura a les aules d'infantil i primària?

-Hipòtesi de treball:

“Treballar en equips col·laboratius en l'elaboració d'una web amb recursos de formació literària, permet augmentar el domini de les competències específiques de l'assignatura, contribueix a desenvolupar les competències professionals (treball en equip, innovació i creativitat i domini de les TIC) i afavoreix un canvi en la concepció que, sobre el fet literari, té l'alumnat?”.

-Objectius

1.- Conèixer, desenvolupar i avaluar continguts del currículum de Formació Literària de forma globalitzada mitjançant les ferramentes TIC (pàgina web, bloc).

2.- Avaluar l'aprenentatge lingüístic de l'alumnat a través del treball sobre diverses tipologies textuais (textos expositius, ressenyes crítiques, textos argumentatius i reflexius, creacions literàries...) que s'integren en un projecte comú.

3.- Potenciar i desenvolupar en un projecte cooperatiu les competències professionals comunes dels Graus de Mestre/a:

- Saber elaborar i desenvolupar projectes de treball en equip integrant diverses matèries.
- Saber reflexionar i innovar sobre la pròpia pràctica docent.
- Saber utilitzar els recursos de les noves tecnologies aplicades a la docència per a l'elaboració i la comunicació del projecte.

3.- MARC TEÒRIC: EL FET LITERARI, EDUCACIÓ LITERÀRIA, LITERATURA COMPARADA I TREBALL PER PROJECTES

3.1. LA COMPLEXITAT DEL FET LITERARI

No resulta gens fàcil arribar a establir una definició de literatura. Només en donar un cop d'ull al que s'ha escrit en els darrers anys sobre el tema trobem expressions com: “els límits de la literatura”, “el laberint de la literatura”, “la literatura, història de convencions, ruptures i innovacions”... ; títols d'articles o de capítols de llibres que intenten acostar-se a aquesta conceptualització i que, com veiem en el propi paratext inicial, reflecteixen tota la dificultat de l'intent. I és que, per definir què és la literatura, caldria parlar abans de les seues paradoxes, dels seus límits o, fins i tot, de la complexitat d'aquesta tasca. Perquè es pot afirmar, sense dubte, que un dels trets distintius, pel que fa a la concepció del fet literari, és la **complexitat**. Complexitat provocada per la gran diversitat d'enfocaments i perspectives que han caracteritzat la investigació crítica sobre el fet literari, sobre els elements (lingüístics, comunicatius, culturals...) que atorguen a un fragment verbal la categoria i l'estatus de “text literari”. D'aquesta diversitat sovint s'han originat divergències i desacords que constaten la dificultat d'abordar la qüestió i establir uns criteris estables per a la seua definició.

No obstant això, i tal com afirma Josep Ballester (1999, 2007: 54), “sembla que una posició que considere com a elements primordials, característics de l'obra literària, el llenguatge, el caràcter de representació i la funció, ha de ser la base de qualsevol intent d'explicació del fet literari”. I serà en funció de quin o quins d'aquests ingredients -el llenguatge (el seu paper de matèria primera indispensable-), la representació simbòlica o social o la funcionalitat (comunicativa o artística o ficcional)- predomina en la seua concepció, es podran descriure o analitzar els diversos corrents o enfocaments del fet literari.

Si realitzem un breu repàs històric pels intents de definició del concepte de “literatura” podem destacar, entre d’altres, les concepcions següents:

- El formalisme rus (amb l’estructuralisme xec i la semiòtica soviètica) subratllava la importància del llenguatge; de les estructures lingüístiques. R. Jakobson tracta d’explicar el fet literari acudint a la forma del missatge. A través de la definició de la funció poètica defineix la literatura en l’elaboració peculiar del material lingüístic. La tradició formalista fixa la seua atenció en la qualitat ideal de la “literarietat”, de la qual els textos literaris són exemplificacions.
- Les teories marxistes posaven l’accent en la dimensió cultural i ideològica del fet literari, és a dir, el fet literari com a fet històric que s’esdevé i representava unes determinades relacions socials.
- En la proposta de G. Genette observem la voluntat de conciliar funció i llenguatge, tot destacant tres aspectes: la ficcionalitat, l’elaboració poètica i l’aspecte receptiu. En aquest sentit, defensa dos criteris constituents que determinen la literarietat d’una obra la ficcionalitat i l’elaboració formal (dicció) i, d’altra banda, fixava el valor del procés de recepció per determinar el valor estètic d’una obra.
- Altres concepcions es basen en els paràmetres de l’originalitat, de la qualitat estètica, en la concepció o la funció del que les institucions (escoles, universitats, llibres de tex, crítica, etc.... *“anomenen i decidisquen usar com a literatura”* (van Djik, 1988).
- Des de l’angle de l’anàlisi del discurs i la pragmàtica, l’accent es desplaça ara cap a l’ús més que no pas cap a les estructures. Un text assoleix la categoria de literari quan és usat com a literari. Una obra serà o no literària en funció del conjunt d’institucions que instrumenten el fet literari en un context històric

donat. Així doncs, la literatura no és una essència ideal ni universalitzable, sinó una construcció social ben sensible al context de producció i recepció.

En aquesta línia, se situen les propostes de Bakhtin, que centra la seua reflexió en el concepte de gènere i en el dialogisme, i que anticipen moltes de les aportacions actuals a l'anàlisi del discurs literari des d'una perspectiva pragmàtica. També, posteriorment, cal ressaltar les de Roger Fowler que defensa que l'analista del discurs ha d'adoptar una perspectiva unitària per donar compte de la totalitat de l'activitat discursiva. Així doncs, no val l'autonomització que propugnen els formalistes.

- Veiem com, des de l'anàlisi pragmàtica del discurs, s'hi planteja una revisió crítica de les propostes formalistes basades en els conceptes jakobsonians de funció poètica i literarietat i del treball integrador de G. Genette, que inclou la referència a la ficcionalitat lingüística que realitza. Es relativitza la separació entre allò que és literatura i allò que no ho és. En un context determinat, els membres d'una comunitat socio-cultural tenen al seu abast un ventall de possibilitats expressives i receptives que ens arriba organitzats en gèneres discursius concrets, literaris o no, que són reconeguts pels membres de la comunitat. En aquest sentit, l'especificitat del fet literari caldrà buscar-la en les peculiaritats del dispositiu comunicacional, tal i com afirma D. Maingueneau, que sempre és condicionat per un marc històrico-social.

Des d'aquest marc epistemològic, l'estudi del fet literari no es pot reduir a esquemes abstractes i universalistes, ni a la mera acumulació de dades empíriques inarticulades. Els textos, com a processos discursius, continuen sent el centre d'estudi: el procés d'enunciació resta inscrit en al text mateix, un enunciat remet al procés enunciatiu en el qual es genera.

- Cal ressaltar també la crítica que ha fet Terry Eagleton (1988) a algunes de les concepcions clàssiques –massa estàtiques- del fet literari per subratllar la relativitat cultural dels conceptes literaris i el seu origen ideològic. Posa en qüestió la noció formalista d'*estranyament* lingüístic i subratlla la importància d'analitzar com els cànons literaris són construccions socials. Així doncs considera la literatura *“no tant com a una qualitat o conjunt de qualitats inherents (...) sinó com les diverses formes en què la gent es relaciona amb l'escriptura”* i assenyala que *“no hi ha literatura de ribes grans ni de ribes insignificants si se deslliga de les formes en què es considera dins de las formes específiques de la vida social i institucional”*.

Com es pot observar de les propostes anteriors, en les darreres dècades, s'ha subratllat sobretot l'aspecte comunicatiu i la vessant social del fet literari i es dóna una major importància a l'estudi dels elements que conformen aquest procés de comunicació social: l'emissor (autor), el missatge (text) i el receptor (públic). En aquesta línia, destaquen les aportacions de la semiòtica, i especialment, la pragmàtica del text, que conceben el text literari com a signe, amb una funció comunicativa que té en compte els contextos de producció i recepció, així com determinacions contextuais de caràcter històric, social i cultural. També s'accentua com a prioritari el paper del lector, bé des del constructivisme, que defineix la lectura com a acte comunicatiu, com un procés dinàmic en què el lector és constructor del sentit últim i definitiu del text. O bé, des de teories de la recepció, centrades en l'acte de lectura, que és el que actualitza el text i li atorga sentit, i en el paper definitiu del lector en aquest acte com a constructor d'aquest sentit mitjançant un procés interacció constant amb el text.

Hi ha un altre element comú a totes aquestes propostes, la coincidència en ressaltar el caràcter dinàmic de la literatura, que és alhora una activitat i un producte social. És, com afirma J. Ballester (1999, 2007, p.59)

“un discurs construït socialment, compost, d’una banda per la intenció literària dels qui la produeixen, i d’una altra, sobretot, pel reconeixement i pel sentit que li atorguen aquells que són consumidors”.

Fins ara hem pogut comprovar com són molts i molt variats els intents de definició del fet literari i, també, són moltes les contradiccions, per aquesta raó i, per tal de superar la paràlisi o el desconcert que sovint provoca la complexitat en la tasca de definir la literatura, també podríem recórrer a algunes metàfores que poden ser-ne significatives. Per exemple, resulta força interessant la consideració de l’obra literària com a **cruïlla o punt de trobada** on convergeixen agents diversos: el llenguatge, la finalitat, la recepció... Mirem sinó la definició de Szabolcsi, M (1985,39):

“L’obra literària és una cruïlla, un punt de trobada de diversos elements: el punt de trobada dels resultats de diversos fenòmens del llenguatge, procediments estilístics, etc; el punt de trobada d’influències històrico-políticoculturals. I el punt de trobada des d’un altre punt de vista més: l’obra literària és sempre el punt d’encontre, que es produeix una sola vegada, que en cada ocasió es presenta com altre, del creador, el que porta vida, i el perceptor”.

També resulten d’interès les aportacions de Vicent Salvador (1993) des de la **perspectiva paraliterària** i que deriven de l’anàlisi pragmàtica del discurs literari, en la línia de R. Fowler i D. Maingueneau. Aquestes reflexions sobre els **límits** de la literatura, sobre la **frontera literària**, intenten descriure la riquesa que produeix el tràfec d’innovacions que se succeeixen en els llindars, i permeten trencar amb una visió estàtica o monolítica del fet literari en estudiar les possibilitats que donen gèneres com l’assaig, l’aforisme, el periodisme d’opinió (en el llindar entre periodisme i literatura), o les aportacions de la literatura del jo (diaris, quaderns de viatge...) o la

riquesa literatura infantil i juvenil i les relacions entre literatura i els gèneres audiovisuals (cinema, el còmic), els nous gèneres teatrals, o les últimes propostes de la literatura digital (Grup de recerca Hermeneia).

Com a reflexió última, no poden oblidar les propostes que es fan des de la literatura comparada per definir la literatura i explicar el seu estudi. Entre elles destaquen les reflexions de Claudio Guillén que descriu l'estudi de la literatura com una a **hipòtesi de treball** sempre oberta, **com un projecte, com un desig** permanent...; proposta que connecta plenament amb la concepció d'aquest treball d'investigació. Mirem, sinó, la cita següent:

*“La tarea del comparatista es de orden dialéctico. Por ello dije que lo que la caracteriza es la consciencia incesante de un problema. Pues la investigación de relaciones dialécticas conduce al enriquecimiento progresivo de nuestra percepción de sus elementos constitutivos. (...). Y aún es más obvio, por otra parte, que aquello que pueda surgir ante nosotros como dimensión o componente fundamental de la historia literaria, o de ese maremágnum siempre cambiable y renaciente que llamamos la literatura, no es premisa acabada, de fácil admisión, sino más bien **una hipótesis de trabajo**, menesterosa de comprobación y análisis y de un acervo de saber muy superior al que hoy poseemos. Nos encontramos, más que nada, ante **un proyecto, un deseo**, inspirado por un conjunto de problemas, no poco característicos, a mi entender, del momento actual. Y el genial Fernando Pessoa, de inclinación corrosiva, no estaba lejos de la verdad cuando escribía: “como nunca podemos conocer todos os elementos d'uma questao, nunca a podemos resolver” (Libro del desasosiego)”. (Guillén, C. “Entre lo uno y lo diverso” 39-40).*

En definitiva, totes aquestes metàfores, hipòtesis, propostes...; que hem plantejat són camins que, més que afegir complexitat (que també ho fan), obren portes i estimulen cap a noves formes d'aproximació al fet literari, i que eixamplen els límits de la literatura i l'enriqueixen de gran manera, traçant reptes nous i ben suggestius per al seu estudi i anàlisi però, sobretot, per al seu ensenyament.

3.2.- L'EDUCACIÓ LITERÀRIA COM A MARC DIDÀCTIC DE REFERÈNCIA

El marc teòric i didàctic en el qual se situa aquesta investigació és el model d'**educació Literària**, basat en el pluralisme metodològic i en un enfocament en el qual destaca, sobretot, el paper essencial del lector (de l'alumne/a), tal i com es planteja en "*L'educació literària*" de Josep Ballester (1999)¹ (2007)².

L'**educació literària** és entesa com la capacitat de recepció literària i de la valoració de les obres literàries. Per a la qual l'aprenent necessita desenvolupar una sèrie de competències entre les quals cal destacar la **competència literària**: conjunt de capacitats necessàries per realitzar una sèrie d'activitats d'una banda comprensives (gaudir, entendre, valorar i interpretar una obra literària) i de l'altra, expressives (produir textos amb finalitat estètica i literària). Finalment, la **competència lectora** n'és altre dels components bàsics de la competència literària, com una de les competències que cal desenvolupar perquè el procés de recepció literària pugui produir-se en condicions òptimes. Ja que, com assenyala, Antonio Mendoza (2004):

“La competencia lectora hace que la actividad lectora ponga en acción los diversos saberes (lingüísticos, metalingüísticos, enciclopédicos, pragmáticos, vivenciales, ...) que el lector ha integrado en su Competencia Literaria, las cuales se activan ante la diversidad de referentes, alusiones, exposiciones... que una obra puede ofrecer”.

Cal subratllar que la metodologia de projectes de treball de literatura permet donar a l'educació literària una dimensió educativa, en la línia que apunten BADIA J. I CASSANY D. (1994), tot plantejant una proposta que va més enllà de la comprensió i producció de textos literaris i que inclou les quatre dimensions següents:

- *Educació ètica*: la literatura projecta els valors d'una societat i la reflexió d'aquests pot desenvolupar l'esperit crític.
- *Educació estètica*: la literatura contribueix a formar la sensibilitat artística de les persones.

- *Educació cultural*: la literatura és un dels grans exponents culturals i del saber humà.
- *Educació lingüística*: la literatura desenvolupa la competència lingüística i comunicativa.

A més la proposta de treballar per projectes l'educació literària s'emmarca dins d'una concepció de l'ensenyament i aprenentatge de la literatura orientada cap al seu aprenentatge significatiu, és a dir, al desenvolupament de l'educació literària de l'alumnat, per potenciar la seua competència literària, és a dir, la seua capacitat per llegir, analitzar, comentar i produir textos literaris, en consonància amb les propostes de M. V. Reyzábal i P. Tenorio (1992¹, 2004⁴).

Per aquestes raons considerem que el model d'Educació Literària és un model amb un gran valor didàctic ja que posseeix molts aspectes que considerem de gran interès:

a) L'educació literària és un mitjà per

- eixamplar i enriquir l'experiència humana
- explorar la facultat comunicativa i interpretativa
- desenvolupar la capacitat crítica i creativa
- expressar el món interior dels sentiments, els grans temes, els interrogants i preocupacions de les persones

b) Des del punt de vista de la motivació:

- permet desenvolupar les capacitats d'expressió i creació oral i escrita
- és una font de plaer estètic, emotiu i inte.lectual
- és un joc de construcció de mons ficticis
- desperta el gaudi per la lectura

c) Des del punt de vista del llenguatge:

- fa coincidir els objectius de llengua i els de literatura amb l'objectiu global de desenvolupar la competència comunicativa dels aprenents
- permet desenvolupar de manera progressiva les habilitats lingüístiques receptives (escoltat/llegir) i productives (parlar/escriure) dels aprenents
- millora la comprensió lectora i desenvolupa l'hàbit lector
- permet iniciar a l'infant i als i les joves en la pràctica creativa

d) Des de la Psicolingüística, la literatura...

- contribueix al desenvolupament cognitiu general: potencia aspectes com la memorització, la comprensió i relació de les idees, la interpretació, el comentari crític...
- serveix com a element per descobrir la riquesa del medi i de la tradició o tradicions culturals i interculturals
- des de la psicologia s'entén que la comparació és el procediment idoni per a l'anàlisi i la generalització
- i, per tant, possibilita la incorporació al llarg de la seqüència didàctica o del treball per projectes d'activitats de Literatura Comparada

3.3. LA LITERATURA COMPARADA I ELS OBJECTIUS DE LA DIDÀCTICA DE LA LITERATURA

La Literatura Comparada és una branca de la teoria de la literatura que consisteix en la descripció analítica, la comparació metòdica i diferencial o la interpretació sintètica dels fenòmens literaris interlingüístics o interculturals, amb el propòsit d'entendre millor la literatura com a funció específica de l'ésser humà. La seua principal utilitat és, tal i com ha indicat Étimble, fixar les invariants de la literatura, ja que permet distingir el que és essencial dels gèneres i establir-ne les constants. A més, cal tenir en compte que les literatures nacionals no poden ser explicades sense un context supranacional i cultural més ampli.

Alguns dels avantatges de la Literatura Comparada són el següents:

- permet entendre la literatura pròpia des d'un context cultural més ampli, ja que en posar en contacte la nostra literatura amb altres literatures, es facilita així l'equilibri entre les cultures particulars i una cultura única europea
- facilita la comprensió de la literatura en la seua globalitat: ajuda a comprendre el sentit i els trets generals de la literatura i a fixar els elements invariants de la Literatura
- permet la interdisciplinarietat, l'aprenentatge interlingüístic, a descobrir els contactes entre els autors i autores de llengües diferents
- es tracta d'una pràctica disciplinària oberta a qualsevol metodologia nova i a qualsevol tipus de discurs artístic permet analitzar el contacte o la relació de la literatura amb les altres arts: la música, la pintura...

Si aprofundim més en aquestes reflexions podem veure que la Literatura Comparada contribueix a l'estudi de la literatura en la seua totalitat, el seu objectiu és posar de manifest les connexions que permeten comprendre amb major efectivitat la producció

literària i, aquest, és un element molt a tenir en compte des de la didàctica de la literatura. També resulta imprescindible, tal i com proposa Antonio Mendoza (1994), adoptar un enfocament comparatiu en comunitats que, com la nostra, compta amb produccions i exponents literarioculturals específics en dues llengües. El benefici didàctic d'aquesta metodologia resulta evident ja que contribueix a una acceptació positiva de la diversitat multicultural i permet aconseguir els objectius d'una vertadera educació bilingüe, que no es pot aconseguir amb una presentació aïllada i sense relacions de les manifestacions lingüísticoculturals.

Tot seguint aquesta reflexió, Mendoza subratlla que la literatura comparada és una bona eina que permet, en contextos plurilingües, els objectius següents:

- evitar la duplicació d'aspectes temàtics i metodològics i, fins i tot, les contradiccions en abordar l'estudi de la literatura en cadascuna de les dues llengües
- presentar textos d'ambdues literatures per tal de sumar esforços dels lectors, uns lectors que poden llegir sense gaires dificultats ambdues llengües sense la necessitat de traducció.
- comparar dues cultures de relació no sempre fàcil però cal fer notar que comparteixen importants referències històriques i culturals.
- mostrar un model de treball que transcendeix les dues cultures concretes i que és aplicable a textos de qualsevol comparació de textos de qualsevol procedència.

Des de la seua dimensió pràctica caldria analitzar els aspectes significatius de la Literatura Comparada, com són la tria dels tipus de comparació i dels camps de comparació. Si ens centrem en els camps de comparació Claudio Guillén, en el seu llibre *Entre lo uno y lo diverso* (2005), en planteja cinc:

- la Genologia: és l'estudi dels gèneres literaris, i pot reunir, d'una banda, les constants ahistòriques que els defineixen i, de l'altra, les maneres d'evolucionar a través del temps.

-la Morfologia o estudi de les formes: permet establir els trets bàsics de la llengua literària i, encara amb més precisió, els trets que conformen gèneres i estils.

-la Tematologia o estudis dels temes que ens serveix per anar al que és més profund en la literatura, ja que el tema és un element que estructura sensiblement l'obra, però també és la part més humana i vital de la literatura.

-la Internacionalitat: es refereix a les relacions internacionals, tant en el terreny de les relacions personals com en el d'influències i imitacions.

-la Historiologia: es dirigeix a l'estudi dels grans períodes o etapes del desenvolupament de la literatura a Occident.

És imprescindible destacar com, des de la metodologia dels projectes de treball, es pot incorporar l'estudi comparatiu de la literatura d'una manera més pràctica ja que, en el marc d'un projecte o d'una seqüència didàctica, s'hi pot desenvolupar qualsevol dels camps de comparació anteriors en situar l'educació literària com a eix de treball.

Alguns exemples són:

- *BORDONS, G. i A. DÍAZ-PLAJA (1993): Literatura comparada (catalana i castellana). Propostes de treball . Barcelona: Ariel.*
Material a l'abast del professorat de secundària que mira d'aglutinar esforços de lectura i anàlisi literària de les dues llengües presents al nostre país. Es fan servir els procediments de la literatura comparada per presentar els períodes històrics, les formes, els gèneres i els temes com a eixos de selecció dels textos i els exercicis que formen part de les propostes de treball del llibre.
- *RODRIGO, F. i altres (1999): Viatges. Llibre de text de 1r Batxillerat (Valencià: Llengua i Literatura), València: Tàndem. Unitat didàctica " Viatge interior, les formes poètiques de l'amor".*

Aquesta unitat didàctica planteja un viatge per la poesia catalana des dels inicis fins a l'actualitat, a través de la temàtica de l'amor i amb textos poètics de diverses tradicions literàries. S'utilitza alguns procediments de la literatura comparada com la comparació de temes o subgèneres poètics o la imitació o les influències literatures, a través de la comparació de textos poètics de la literatura catalana i espanyola.

Com a conclusió d'aquest apartat podem assenyalar que, a nivell metodològic, la investigació en literatura comparada s'acobla perfectament amb l'actitud dels qui, des del marc de l'educació literària intenten renovar i enriquir els ensenyaments de la literatura, amb la intenció d'oferir un model obert, plural i ric, que es basa en el diàleg constant com a mètode d'investigació, diàleg entre gèneres, entre tradicions literàries, entre enfocaments diferents... Perquè, com afirma C. Guillén, "*la vida es diálogo por naturaleza*", i aquesta és la postura del comparatista, sempre dialògica, en eixe diàleg constant "*entre lo uno y lo diverso*" que propicia el fet literari, "*interrogo ese vaivén que vivimos entre lo global y lo singular*"(p. 134). Postura que connecta perfectament amb els intents d'explorar la literatura com a hipòtesi de treball, com a aventura creativa, com a viatge fascinant entre la unitat i la diversitat.

"Prefiero observar y entender en qué maneras los textos mismos, las formas mismas o los géneros mismos se presentan y organizan, antes que nada, en su constante vaivén entre la unidad que persigue nuestro discurso o nuestra conciencia humanamente solidaria y las innumerables diferenciaciones histórico-espaciales, tan reales y tangibles en el terreno llamado cultural, que asimismo nos atraen y fascinan". (C. Guillén).

3.4.- LA METODOLOGIA DEL TREBALL PER PROJECTES APLICADA A L'ENSENYAMENT DE LA LLENGUA I LA LITERATURA

Als inicis dels anys noranta es formula el model de Seqüència Didàctica (SD) (Camps, 1994) que té com a base l'adquisició de coneixements lingüístics i/o literaris i el desenvolupament de pràctiques discursives en el marc d'un projecte de treball compartit i portat a terme per un col·lectiu d'aprenents, amb la intenció de promoure la reflexió conscient sobre els processos de fer i aprendre.

Vint anys després del seu inici, el model de seqüència didàctica de llengua i literatura es revela com una proposta vàlida per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura. Així es desprèn de la lectura de la literatura més actual sobre el tema on es reafirma la vigència i la importància que en el camp de la didàctica de la llengua i la literatura té aquesta metodologia. Per exemple, en l'editorial de la revista ARTICLES (núm. 57, abril 2012), O. Guasch i T. Ribas (pàg. 5) assenyalen que, de l'experimentació d'aquesta metodologia en els darrers vint anys, es poden destacar les consideracions següents:

- a) En els projectes l'ús de la llengua té una doble finalitat: la llengua és alhora objecte d'aprenentatge, és a dir, s'ha d'atendre a l'ús de la llengua propi dels textos que es van a elaborar i, també, és instrument d'aprenentatge, segons les característiques de la tasca proposada.
- b) La importància de l'aspecte motivacional fa significatives les tasques dels projectes ja que les articula per aconseguir uns objectius comunicatius reals o versemblants amb sentit per als estudiants.

- c) La integració de les quatre habilitats bàsiques de manera interdependent en les activitats del projecte, tal i com ocorre en els usos lingüístics fora de l'àmbit escolar.
- d) La programació dels objectius d'aprenentatge específic que focalitzaven l'atenció dels docents i els discentos en determinats fenòmens lingüístics i literaris en el marc dels processos de realització de les activitats del projecte.
- e) L'avaluació formativa, a través de la institució -en la realització del projecte- d'instruments de regulació per tal de promoure l'autocontrol, la metacognició i la reflexió metalingüística i/o metaliterària.
- f) La participació col·laborativa d'estudiants amb nivells diversos de coneixements i habilitats en la realització del tasques per aconseguir els objectius comunicatius i d'aprenentatge dels projectes
- g) L'afavoriment de les relacions interdisciplinàries, perquè els projectes permeten combinar l'atenció als usos lingüístics o els aprenentatges literaris junt a l'aprenentatge de continguts no lingüístics i/o d'altres matèries...

A més a més, en el monogràfic, se n'afegeixen dos aspectes més que, en l'actualitat, poden completar la importància d'aquesta metodologia i que estan en la base d'aquesta investigació: la seua aplicació en l'ensenyament de la literatura i la importància de les TIC en els projectes de treball. Aspectes que, a continuació, desenvoluparem amb major detall.

1) Projectes per al desenvolupament de l'educació literària

En l'article d' A. M. Margallo "*La formació de lectors literaris a través de les seqüències didàctiques en forma de projectes*" (p. 22-34) l'autora destaca que els projectes són una de les formes de programació que millor s'adapta al model d'educació literària ja que té com a objectiu la formació del lector literari.

Algunes de les raons que planteja són:

- En primer lloc, explica que els projectes literaris contribueixen a potenciar les dues dimensions de la formació de lectors: la de consolidar els hàbits de lectura (amb la familiarització amb el circuit del llibre i l'establiment de vincles personals amb la literatura) i la d'avançar en la capacitat d'interpretar els textos (amb el domini de les habilitats de comprensió i interpretació, l'accés a una bona varietat de textos literaris, la capacitat d'utilitzar un llenguatge metaliterari que reconega les convencions literàries i l'activació de la informació contextual per comprendre el text. A més, en contrast amb l'atomització dels continguts i les activitats d'altres models, en els projectes, la inserció dels continguts en un itinerari necessari per a l'elaboració del producte final dota d'intencionalitat a l'aprenentatge literari.
- Cal destacar, també, la rendibilitat que ofereixen els projectes com a instruments de recerca: els projectes són un marc interessant per a dur a terme investigacions (d'història de la literatura, de literatura comparada (temes, obres, autors...), de comparació o evolució dels gèneres... I així es pot treballar una gran varietat de propostes de producció textual: tant de gèneres literaris, com de gèneres discursius propis de l'àmbit acadèmic (informes, ressenyes, comentaris crítics i valoracions)...
- A més, convé subratllar que l'atenció a les formes lingüístiques en relació amb els gèneres discursius objecte de les SD, ha propiciat la reflexió sobre els mecanismes responsables de la textura de cada text. En el cas de la reflexió gramatical s'ha avançat prou en el model i, fins i tot, s'han creat les SDG (Camps, 2006).

Sobre aquest aspecte, tractarem d'establir un paral·lelisme entre el desenvolupament de les SD per a la reflexió gramatical i les possibilitats de les SD per a la reflexió en el camp literari, ja que considerem que, en el cas dels textos literaris, el treball per projectes també possibilita l'estudi de la textura literària, doncs permeten la creació d'un espai real i concret per a la creació textual i/o per a la reflexió sobre les convencions literàries, sobre els elements constitutius o els elements recurrents, per a les lectures intertextuals (itinerari textual sobre tòpics, que agrupen els textos literaris al voltant d'un tema o motiu)... També fa possible aprofundir en la dimensió comunicativa de la literatura, tot potenciant una mirada pragmàtica sobre els textos (analitzar els mecanismes que cada gènere proporciona per a posar en marxa la seua intencionalitat comunicativa)... I, fins i tot, en la línia que apunten V. Salvador i D. Maingueneau (1993), poder analitzar el funcionament d'alguns mecanismes lingüístics en els textos literaris (la polifonia, el discurs reportat...).

2) La importància de les TIC en els projectes de treball

Un dels aspectes que més es destaca en l'actualitat en l'evolució dels projectes de llengua o literatura és la utilització de les TIC. A. M. Margallo assenyala els avantatges següents :

- potencien la projecció social de la lectura literària
- han afavorit la creació de vincles entre comunitats de lectors
- han donat auditori a les produccions dels alumnes
- han proporcionat instruments enriqueixen el seu disseny

A continuació aprofundirem de manera més detallada en la riquesa que, a nivell general, la introducció de les TIC en l'aula pot generar en l'aplicació d'aquests projectes. En l'article "*La importància de les TIC en les seqüències didàctiques de llengua i literatura*" de M. Manresa i altres (p. 36-48), els autors plantegen que, en un

ensenyament basat en les SD, les TIC no representen un canvi conceptual sobre l'ensenyament i l'aprenentatge en si mateix, sinó que encaixen a la perfecció i, fins i tot, potencien alguns dels seus principis fonamentals del que entenem per seqüència didàctica, com per exemple augmentar les possibilitats per a construir un coneixement compartit. I afegeixen que les TIC provoquen el sorgiment d'un nou espai comunicatiu, ofereixen eines per fer coses noves o generen espais virtuals que ofereixen contextos d'ensenyament i aprenentatge desconegut fins ara són algunes de les aportacions de les TIC per a la tasca alfabetitzadora i en destaquen les següents:

a) Les TIC com a context comunicatiu nou:

S'han creat gèneres discursius nous que tenen a veure amb la manera de comunicar-se: blocs, fòrums, correus electrònics, espais webs institucionals, xats, wikis...; que presenten certes particularitats discursives i lingüístiques i que incorporen recursos digitals nous per comunicar el coneixement i les idees. També han sorgit noves maneres de llegir i escriure, es configura un nou tipus de recepció i producció de textos. La fragmentació amb què es presenten els continguts, la hipertextualitat que trenca la linealitat de la lectura tradicional i la *multimedialitat* fan emergir estils nous de lectura i d'escriptura que fa falta abordar des de l'escola. A més, hi ha noves possibilitats d'interaccionar ja que en les tecnologies digitals el protagonisme el pren l'usuari, que passa d'espectador a actor, de lector a productor, de receptor a generador d'idees en i per a la comunitat. El nou concepte de web 2.0 democratitza la participació en la comunitat, no sols per opinar, sinó també per generar idees i coneixement. I, per últim cal assenyalar que s'amplien les fonts d'informació, doncs, amb Internet es modifiquen notablement els processos de cerca i de validació de la informació. L'escola ha d'ensenyar en dos sentits: a avaluar la fiabilitat i l'autoria com un element clau com un element clau per al lector (Martí, 2008) i a conèixer els diversos instruments de cerca, el seus funcionament i les funcions.

b) Les TIC com a eina: possibilitats metodològics i recursos nous.

Una de les característiques clau de les SD és l'atenció al procés d'aprenentatge dels alumnes, la creació d'un itinerari lògic d'activitats seqüenciat, que condueix cap a l'assoliment dels objectius previstos a través de sabers i procediments íntimament relacionats amb una tasca que dóna sentit a tota la seqüència i als objectius previstos prèviament. En aquest sentit les TIC tenen la mateixa rellevància que els recursos tradicionals, si bé, permeten la realització d'actuacions que abans no es podien fer: eines de suport de l'escriptura (diccionaris i enciclopèdies virtuals), a l'oralitat (podcast); eines per millorar els productes escrits, per organitzar les idees de manera més automatitzada i eficient, per representat gràficament, afegir imatges i elements gràfics... Noves maneres de llegir i escriure que faciliten possibilitats metodològiques noves com ara, per exemple, l'escriptura col·laborativa a través de les wikis, etc... Des de la perspectiva de la didàctica de la llengua i la literatura, s'ha d'insistir en l'interés de centrar-se en l'ús de cada eina recurs i de dedicar l'atenció cap el que es pretén aconseguir en cada seqüència didàctica determinada. El paper del docent és el de conèixer les possibilitats de cada recurs i, alhora, tenir l'habilitat de justificar la seua funció dins de la coherència dels processos d'ensenyament i aprenentatge.

En definitiva, les TIC poden esdevenir un motor de canvi que contribueix a aconseguir l'objectiu principal de l'ensenyament de la llengua i la literatura que és contribuir a l'alfabetització crítica de la població, una població immersa, cada cop amb més intensitat, en espais comunicatius emergents caracteritzats per noves pautes culturals (Brey, A i altres 2009), les quals cal atendre d'una manera integrada en seqüències d'aprenentatge coherents que posen l'atenció, sobretot, en el procés d'aprenentatge.

c) Les TIC com a motor de renovació pedagògica entre el professorat.

Les TIC es presenten com un instrument amb moltes potencialitats per a la innovació i la millora de la pràctica educativa sempre que vagen acompanyades d'un bon coneixement dels continguts propis de la disciplina i també d'uns sabers sobre didàctica de la llengua i la literatura. Però cal tenir ben clar que el simple ús de les TIC en les aules no genera la renovació metodològica si no es tenen en compte els avanços en didàctica de la llengua i la literatura i es canvien moltes de les pràctiques tradicionals que encara es mantenen. No obstant això, hi ha dos aspectes que mereixen especial atenció: les TIC afavoreixen la conformació d'una comunitat docent virtual molt activa i el paper d'aquesta comunitat com a context que fa possible la formació entre iguals i, per tant, la xarxa eixampla les possibilitats dels docents per investigar, reflexionar i compartir.

ALGUNS PERILLS I LIMITACIONS... PERÒ, I SOBRETOT, UNS QUANTS REPTES

Com, malauradament, ja hem pogut comprovar no tot són flors i violes en l'ús de les TIC, ja que, sense canvis reals en les pràctiques docents, no s'impulsa la renovació pedagògica ni s'aconsegueixen aprenentatges significatius. Per exemple, podem afirmar que les TIC, sense un coneixement profund de les disciplines, tal i com apunta Gregorio Luri en "*Per una educació republicana (2012)*", i sense un profund saber fer en didàctica, no contribueixen a millorar l'aprenentatge. Així doncs, cal tindre molt en compte i prevenir d'alguns perills que assenyala A. M. Maragallo (2002, 32)

El primer és el predomini de la tasca sobre els continguts d'aprenentatge literari (aprimament dels continguts, reduccionisme, indefinició en la formulació dels continguts...) la qual cosa repercuteix negativament en un dels aspectes essencials dels projectes: que els aprenentatges proposats siguin significatius per a la realització

de la tasca. Altre aspecte que convé subratllar el problema de la indefinició de la tasca que pot venir provocada per la proposta de tasques contenidor on cap una mica de tot sense una bona definició o poden ser tasques d'escriptura que no es guien amb uns criteris de realització clars. També cal atendre al caràcter fragmentari derivat de projectes multitasca que proposen activitats que no s'insereixen en un itinerari d'aprenentatge pautat, aleshores existeix el ris evident que l'alumne es perda en l'atomització de la tasca. D'aquesta manera els projectes a elaborar perden el poder per cohesionar i donar sentit als aprenentatges realitzats. I, com a últim perill o mancança, es pot assenyalar que la introducció de les TIC ha donat preferència als sabers fer lligats a l'animació lectora, a la connexió personal amb les textos i a la recerca de la informació contextual per davant de les estratègies d'interpretació i comprensió textual.

Davant d'aquests perills cal incidir en els **reptes** que tenim per endavant:

- 1.- Desenvolupar projectes que utilitzen les TIC per treballar també les estratègies d'interpretació dels textos i, per tant, que puguin contribuir a la millora de la competència literària.
- 2.- Crear projectes, amb l'ús de les TIC, que plantegen l'aprenentatge significatiu de la literatura, és a dir, que contempen els dos objectius bàsics de l'educació literària: la formació d'una competència literària rica i plena i el desenvolupament de l'hàbit lector.
- 3.- Emmarcar les TIC en processos d'innovació i millora de la pràctica educativa que comporten un aprenentatge significatiu en el marc del model

integrador de l'educació literària i que facen possible la integració d'altres matèries (història, plàstica...).

4.- Desenvolupar un diàleg entre els àmbits més innovadors i dinàmics de l'educació obligatòria per consolidar uns models d'educació literària més adequats a les necessitats reals de formació dels escolars, entre els quals, les experiències de projectes de treball sobre literatura, poden ser un bon exemple.

5.- Mostrar i compartir les bones pràctiques docents que s'estan realitzant i que tenen com a base la proposta de les seqüències didàctiques i el treball per projectes.

Alguns exemples en són:

- En infantil i primària:

CAMPS, A, (comp) (2003): *Seqüències didàctiques per a aprendre a escriure*, Barcelona, Graó

- En Educació Secundària Obligatòria

RODRÍGUEZ, C. (ed) i altres (2008): *La lengua escrita y los proyectos de Trabajo. Propuestas para el aula*. Catarroja: Perifèric Edicions.

- En Batxillerat

NAVARRO, V (coor); RODRIGO, F. i altres: (1999) *Viatges. 1r batxillerat*, València *llengua i literatura i* (2000) *Arquitectures. 2n batxillerat*, València *llengua i literatura*. València: Tàndem.

A TALL DE CONCLUSIÓ

En aquest apartat hem analitzat el marc teòric, hem construït les bases teòriques en què se sustenta aquest projecte d'investigació i hem tractat de definir el fet literari, des de l'òptica de la comunicació. També hem passat revista al model didàctic de l'educació literària com a marc de referència i a les aportacions de la literatura comparada per tal de justificar l'ús de la metodologia del treball per projectes o seqüències didàctiques.

La investigació que, a continuació presentem, pot contribuir a un dels aspectes que s'assenyala com a essencials el monogràfic: la necessitat en la didàctica de la llengua i la literatura de desenvolupar un diàleg entre els àmbits més innovadors i dinàmics de l'educació obligatòria (i universitària -podríem afegir-) per consolidar uns models d'educació literària més adequats a les necessitats reals de formació dels escolars (i dels estudiants universitaris). Per això, considere que resulta interessant analitzar l'ús d'aquesta metodologia en el nivell universitari, per comprovar com funciona amb alumnat de més edat i amb nivells més elevats de competència comunicativa. També resulta interessant comprovar si els plantejaments globalitzadors o interdisciplinars, bàsics altres nivells educatius i presents en aquesta metodologia, també són útils per a l'aprenentatge lingüístic i/o literari en aquest nivell i la possibilitat d'emmarcar l'educació literària en un projecte integrat on se sumem la resta de les matèries de segon del grau d'Educació Infantil i Primària.

Ja, per acabar, també considere rellevant reflexionar sobre l'aspecte metodològic, és a dir, crec que és útil reflexionar sobre l'aplicació de la pròpia metodologia dels projectes de llengua i literatura, amb un alumnat –el de magisteri-, que després ha d'actuar com a docent, i que podrà fer un ús d'aquesta metodologia en les seues classes. Per això, és interessant aprofundir, no sols en els continguts i les competències específiques de l'assignatura de Formació Literària, sinó també poder compartir amb l'alumnat aquest model metodològic.

4.- MARC METODOLÒGIC: CONTEXT, DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE, PARADIGMA D'INVESTIGACIÓ I CRITERIS DE VALIDESA

4.1. EL MODEL EDUCATIU DE FLORIDA UNIVERSITÀRIA

El projecte que presentem és una experiència realitzada en els Graus d'Educació Infantil i Primària i en el Cicle Formatiu de Grau Superior de Florida Universitària (centre adscrit a la Universitat de València). L'experiència s'ha dut a terme en un context o escenari educatiu institucionalitzat que, com veurem, potencia i facilita enormement la realització d'un projecte d'aquestes característiques.

Florida Universitària desenvolupa un Model Educatiu basat en **l'ensenyament per competències professionals** que respon a tres objectius:

- 1.- Afavorir un canvi metodològic en el procés d'ensenyament-aprenentatge tot desenvolupant propostes metodològiques capaces d'enllaçar la reflexió teòrica amb la pràctica.
- 2.- Dissenyar pràctiques docents que potencien la innovació en les aules i l'aprenentatge significatiu a través del treball col·laboratiu de l'alumnat i del professorat.
- 3.- Relacionar la universitat amb l'entorn professional més pròxim i establir vincles amb el món laboral per oferir experiències d'aprenentatge veritablement significatives.

Les competències bàsiques transversals, objecte de planificació i aprenentatge progressiu en els seus estudis de Grau, Màster i Cicles Formatius, són les següents:

- Treball en equip i cooperació
- Iniciativa, innovació i creativitat
- Comunicació oral i escrita

- Resolució de conflictes
- Lideratge i gestió d'equips
- Aprenentatge permanent
- Compromís i responsabilitat ètica
- Gestió de Projectes
- Competències instrumentals de TIC i llengua estrangera

13 Planificació de competències

GRAUS

Curs	Competències			
1	Treball en Equip			TIC
2	Iniciativa Innovació Creativitat	Comunicació		
3		Aprenentatge Permanent	Resolució de Conflictes	
4			Compromís i responsabilitat ètica	Lideratge

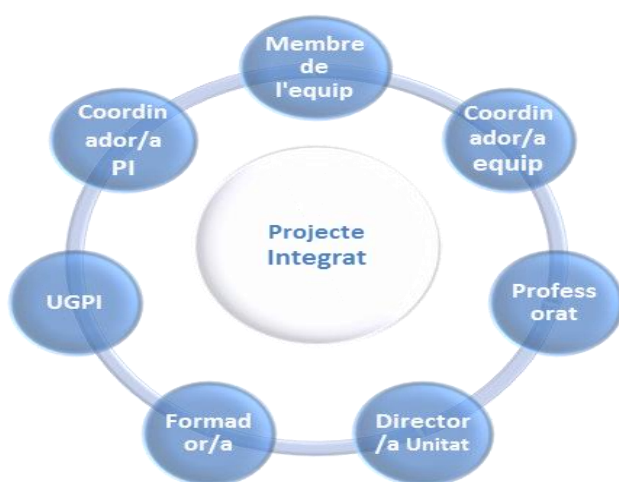
PROJECTE INTEGRAT/ GESTIÓ DE PROJECTES

Figura 1 Mapa de competències professionals de Florida Universitària

Per desenvolupar aquestes competències en les titulacions universitàries s'ha dissenyat un espai d'aprenentatge on es realitza un **Projecte Integrat anual** en el qual convergeixen els aprenentatges de les totes les matèries del curs i que es basa en dos elements bàsics: **l'aprenentatge cooperatiu de l'alumnat i el treball col·laboratiu del professorat**. Els projectes es vinculen amb un centre d'interès relacionat amb la pràctica professional, han de respondre a una situació real i, per tant, tenen una aplicabilitat pràctica en el futur immediat dels estudiants ja que el seu

objectiu és la formació personal, social i professional de les persones perquè aquestes siguin capaces d'afrontar amb èxit els futurs reptes laborals. Amb la realització dels projectes es tracta d'intentar canviar el model clàssic d'educació per un altre que promou l'autonomia dels estudiants i que suposa, també, el canvi i diversificació dels rols i funcions del professorat, a qui se li atribueix la funció d'assessor, encarregat de dirigir i orientar a l'alumnat, front al model clàssic basat en la mera transmissió dels coneixements. A més, a través dels projecte, els continguts no es presenten de forma aïllada, com si no hi haguera cap connexió entre ells, sinó que, amb un plantejament integrador, es promou la relació interdisciplinària de les diverses àrees de coneixement que desemboca en un producte final.

A més, es requereix una **metodologia de treball on la col·laboració i la coordinació entre del professorat són essencials**, així doncs, per desenvolupar les competències específiques i les competències transversals de cada curs, les assignatures dediquen un 25% de les seues hores al desenvolupament d'aquest projecte i tot l'alumnat està obligat a realitzar-ho. Per aquestes raons s'han d'establir molt detalladament el rols de treball en equip que, a continuació, explicarem.

Figura 2: Rols del Projecte Integrat

Com podem observar en la figura anterior, el Projecte Integrat es duu a terme en grups d'estudiants que treballen en equip i és avaluat de manera unificada per tot

l'equip docent implicat en el mateix;. Els equips de treball, configurats per l'assessor/a o tutor/a de projecte, estan formats per grups de 5 a 9 estudiants i cada equip serà coordinat per un o dos membres. El professorat del grup participa de manera coordinada en el Projecte Integrat i la seua gestió correspon al professor/a tutor/a de projecte. A més, s'ha creat una comissió de coordinació que es reuneix de manera mensual; es tracta de **la Unitat Gestora del Projecte Integrat (UGPI)**, formada pels coordinadors dels cursos de les diferents titulacions, que és l'escenari per a compartir experiències, coordinar i revisar els projectes, i per poder solucionar les diferents problemàtiques o situacions que es donen en els grups. És en aquest marc de treball col·laboratiu on el professorat de diferents àmbits exposa les seues necessitats i des d'on es tracta de donar resposta didàctica a les propostes realitzades.

Per al desenvolupament del Projecte Integrat l'alumnat compta amb:

- 2 hores setmanals de treball amb el professor o professora coordinador del grup. En aquest espai de temps aquests coordinadors realitzen el seguiment de la planificació.
- 2 hores setmanals reservades també per al treball en equip i per a la realització dels seminaris de formació.
- Entre 8 i 12 hores de cada assignatura destinades al projecte
- 18 hores per als Seminaris de competències professionals i per a xarrades amb experts del món de l'educació.

L'avaluació del projecte integrat és realitza de la manera següent: la nota del projecte és una nota única per a cada alumne/a i és la mateixa per a totes les assignatures que participen. Aquesta qualificació reflecteix el nivell d'adquisició de les competències específiques i transversals associades al projecte, i es compon de la suma de la nota

obtinguda com a equip i la nota individual. La nota es calcularà tot seguint el següent barem:

- **(IP) Informe planificació: 10%.** Avaluació realitzada pel coordinador i el professorat amb la rúbrica d'avaluació corresponent.
- **(IF) Informe final de semestre: 40%.** Avaluació realitzada pel coordinador i el professorat en base als criteris d'avaluació de la rúbrica d'avaluació de la memòria escrita.
- **(PO) Presentació oral del projecte: 15%.** Avaluació realitzada pel coordinador i, almenys dos professors/es, del grup en base als criteris de la rúbrica per a l'avaluació de la comunicació oral.
- **(DOI) Defensa Oral Individual: 15%.** Avaluació realitzada pel coordinador i almenys dos professors/es, es realitzen preguntes individuals als membres de l'equip sobre el projecte i es valora l'exposició realitzada de manera individual sobre la base de la rúbrica de comunicació oral.
- **(AVI) Avaluació Individual del Procés: 20%.** Avaluació realitzada pel coordinador i el professorat a partir de totes les evidències recollides en el procés de desenvolupament del projecte (assistència a formació, actes de reunions, avaluació entre iguals, assistència i participació en les classes, fitxes de seguiment del coordinador i professorat).

FÓRMULA D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE INTEGRAT	
$(IP1*0,10 + IF*0,40 + PO*0,15) + (DOI* 0,15 + EPI * 0,20)$	
$(IP1*0,10 + IF*0,40 + PO*0,15)$ <i>Nota d'equip (65%)</i>	$(DOI* 0,15 + EPI * 0,20)$ <i>Nota individual (35%)</i>

- **Resum dels projectes realitzats en l'Àrea d'Educació**

1r Grau en Educació Infantil i Primària: el Projecte Integrat que es realitza en aquest nivell té per títol "*Somniem l'escola que volem*" i consisteix a pensar, dissenyar, descriure i organitzar l'escola en la qual els agradaria desenvolupar-se professionalment, tenint en compte que s'han d'integrar els conceptes, principis, activitats i recursos que s'han treballat en les assignatures de 1r curs.

2n Grau en Educació Infantil i Primària: l'alumnat de 2n realitza un Projecte que té per títol "*La riquesa de la diversitat: recursos educatius*", i consisteix en realitzar una web amb recursos de la web 2.0. per recollir les produccions i els recursos educatius elaborats en les classes per a la seua divulgació.

3r Grau en Educació Infantil: el Projecte Integrat té per títol "*CREARTE: Activitats i recursos per a la societat*" i consisteix en l'elaboració d'un projecte interdisciplinar, innovador i creatiu, destinat a alumnat de l'etapa d'Educació Infantil o Primària i que ha de ser dut a la pràctica en una institució educativa o social.

4.2. EL PROJECTE DE FORMACIÓ LITERÀRIA

- DESCRIPCIÓ

El projecte ha estat realitzar pels estudiants de 2n curs dels Graus d'Educació Infantil i Primària i del Cicle Formatiu d'Informàtica de Florida Universitària. En el cas de les titulacions d'educació el projecte consisteix en la realització, per part de cada grup, d'una pàgina web per a recopilar i presentar els continguts, les activitats i els recursos generats en les diferents matèries del curs. En la realització d'aquestes webs, l'alumnat d'informàtica ha actuat com a experts en l'assessorament tècnic en la seua creació i en l'explicació i implantació de les últimes tècniques que apareixen en la web 2.0: inserir documents de vídeo i àudio, realitzar enllaços a documents dinàmics, millorar l'accessibilitat i participació de visitants...

- OBJECTIUS GENERALS

Com que en l'experiència ha participat alumnat i professorat de diverses titulacions, cal fer una lògica distinció entre els objectius i les competències a desenvolupar en el projecte en cadascuna de les titulacions:

- a) En els Graus d'Educació l'objectiu general és abordar la temàtica de la diversitat en l'aula des d'una dimensió pràctica. Per a açò, des de les diferents assignatures, s'han creat diversos recursos educatius que contribueixen a una educació en la diversitat. Les competències professionals que s'han treballat són: l'aprenentatge i ús de les TIC com a suport per al desenvolupament de recursos educatius, el disseny de tècniques i recursos orientats a una educació en la diversitat i la capacitat per a divulgar i generar materials que altres (professorat i alumnat) puguen emprar.
- b) En el cas dels Cicles Formatius d'Informàtica l'objectiu general és integrar-se en els equips de treball del Grau d'Educació per aportar els seus coneixements

en aspectes de disseny, per explicar les diverses tecnologies i ajudar a la implementació dels recursos generats, donant les instruccions bàsiques per a utilitzar-les. A més, han d'assessorar als equips en qüestions relacionades amb la publicació de continguts com a legalitat, rendiment, visibilitat, etc... Tot això amb la finalitat de treballar les competències relacionades amb el desenvolupament del rol professional, la comunicació oral i escrita, l'atenció al client (en aquest cas a usuaris no experts) i l'ús de les TIC.

Els aspectes més rellevants d'aquest treball col·laboratiu són:

- la seua programació a partir de les competències professionals (treball en equip, ús de les TIC, creativitat, comunicació oral i escrita, atenció al client...)
- l'organització de l'alumnat en grups heterogenis, i el treball cooperatiu entre estudiants i professorat de titulacions diferents (dels Graus i del Cicle)
- l'ús de ferramentes informàtiques per a presentar els materials elaborats

- DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE DE FORMACIÓ LITERÀRIA

Des de l'assignatura de Formació Literària s'ha contribuït a crear un espai web amb recursos de la web 2.0. amb les produccions i els recursos que sobre la LIJ s'han elaborat en les classes.

Objectius:

1. Adquirir formació literària i, en especial, aproximar-se a la LIJ
2. Conèixer i utilitzar adequadament recursos per a l'animació a la lectura i l'escriptura.
3. Conèixer la tradició oral i el folclore, així com iniciar-se en altres tradicions (interculturalitat)

4. Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant els recursos didàctics apropiats i promoure les competències específiques en l'alumnat.
5. Dissenyar activitats i crear recursos per a treballar la LIJ amb l'ús de les TIC.

Continguts:

- La competència literària i la seua dimensió educativa
- Gèneres literaris: el conte infantil, la poesia i el teatre per infants, el còmic i el cinema
- Literatura infantil i tradició oral
- Literatura infantil i la interculturalitat
- Els mitjans de comunicació i les TIC: recursos de la web 2.0.
- (Educació Infantil). Les tècniques orals per a la narració de contes
- (Educació Primària). Dramatització i teatre. (Performance: més enllà del teatre escolar)

Competències:

a) Competències específiques de Formació Literària

- Conèixer i utilitzar adequadament recursos per a l'animació a la lectura i l'escriptura
- Conèixer la tradició oral i el folclore, així com iniciar-se en altres tradicions (interculturalitat)
- Expressar-se oralment (sessió de contacontes) i per escrit (producció de textos informatius, crítics i literaris).
- Adquirir formació literària i, en especial, conèixer la literatura infantil.
- Aproximar-se a la interculturalitat des de la literatura.

b) Competències comunes als graus d'Educació

- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant els recursos didàctics apropiats i promoure les competències específiques en l'alumnat.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum relacionats amb la LIJ de forma globalitzada mitjançant els recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents

c) Competències transversals de Florida Universitària

- De 1r curs: el treball en equip i l'ús de les TIC (webs i blocs)
- De 2n curs: la creativitat i la innovació i la comunicació oral i escrita

Metodologia

1.- Treball individual:

- lectura de textos i articles
- producció de textos expositius i argumentatius
- creació de textos literaris (poètics i narratius)

2.- Treball en equip:

- Debat i discussió sobre el format, el disseny i el contingut de la web
- Selecció i correcció dels textos individuals i col·lectius
- Elaboració de la pàgina de presentació
- Selecció de les produccions i correcció per incorporar-les a la pàgina web.

3.- Treball interdisciplinari amb l'alumnat del CFGS d'informàtica. (Tres sessions):

- Sessió 1 Definició del producte i assessorament tecnològic
- Sessió 2 Implementació de la web. Ferramentes a utilitzar.
- Sessió 3 Solucionar problemes tècnics. Fòrum de comunicació per internet.

4.- Sessions de treball amb experts:

- Seminari d'innovació i creativitat
- Seminari de formació en TIC: "Taller de creació pàgines web".

- Grau d'Educació Infantil: sessió de treball "L'art de contar contes" amb el contacontes Llorenç Giménez.
- Grau d'Educació Infantil: sessió de treball "Aprofitament didàctic de les rondalles en l'aula d'infantil" amb les mestres d'infantil de l'escola Gavina.
- Grau d'Educació Primària: sessió de treball amb Dídac Botella (mestre de primària i actor) "Performance a l'escola: més enllà del teatre escolar".

Creació de l'espai web de Formació Literària

S'ha realitzat una selecció de les activitats i dels textos que s'han elaborat individualment o per equip al llarg del curs. A més, en classe també s'ha d'estudiat la presentació (la part no lingüística) de la web i s'han pres decisions sobre el seu disseny i composició (imatges, fotos, colors, composició) i sobre els recursos sobre LIJ a generar en diferents suports: text-vídeo-àudio-còmic...

Continguts i recursos de LIJ a publicar en la web

- Pàgina de presentació del equip i dels objectius
- Textos acadèmics: informes, resums, presentacions dels treballs d'investigació...
- Textos crítics: ressenyes de lectures, articles, comentaris i argumentacions, valoració de les sessions de treball amb experts
- Textos literaris: produccions individuals o en equip (contes, poemes, còmics...).
- Activitats per treballar l'educació literària en infantil i primària

Fases del treball

1 ^a sessió	-Explicació del projecte -Estudi del disseny: .Com volem que siga la nostra web? .Consulta i anàlisi de diverses webs de recursos educatius .Dibuixar l'esquema de la pàgina web -Generar materials des de les assignatures
2 ^a sessió	FORMACIÓ AMB EXPERTS: TALLER TIC: Creació pàgines web
3 ^a sessió	SESSIÓ CONJUNTA 1: Definició de la web i assessorament tecnològic - Explicar el projecte als informàtics - Decidir les aplicacions que es volen utilitzar
4 ^a sessió	SESSIÓ CONJUNTA 2: Implementació de la web. - Com fer-la? Ferramentes a utilitzar. - Penjar en la web un recurs de cada tipus: text-vídeo-àudio-còmic
5 ^a sessió	SESSIÓ CONJUNTA 3: Solucionar problemes tècnics. Obrir fòrum de comunicació per internet. - Revisió de la web, aspectes millorables - Preparar presentació

Avaluació de la pàgina web:

a) Instruments:

- Informe final: memòria escrita del projecte
- Presentació oral del projecte pel grup i defensa individual davant del tribunal de professors/es
- Fitxa d'autoavaluació de cada grup
- Correcció de les produccions individuals i d'equip
- Avaluació individual del procés

b) Rúbrica d'avaluació de la pàgina web. Criteris:

- L'equip segueix les orientacions i les normes establertes per professor a l'hora de confeccionar els treballs.
- La producció de textos ha estat variada, rica i de qualitat.
- La pàgina web creada conté suficient informació, està ben estructurada, hi ha facilitat en l'accés i en la navegació per ell. S'ha tingut cura de la imatge...
- S'han generat els recursos demandats (vídeo, foto, àudio, text...).

4.3.- PARADIGMA D'INVESTIGACIÓ: FONAMENTS TEÒRICS I CARACTERÍSTIQUES

Existeix en l'actualitat un acord generalitzat en què la investigació en didàctica de la llengua i la literatura no pot ser merament descriptiva, sinó que s'ha d'enfocar cap a la pràctica, cap a la comprensió i la interpretació dels processos d'ensenyament i aprenentatge i, per això, l'objecte central de la recerca han de ser les pràctiques d'ensenyament i aprenentatge dels continguts propis d'aquesta àrea amb l'objectiu de fer-les més adequades als objectius que es plantegen des de l'escola. Així doncs, s'ha d'atendre de manera prioritària a la interrelació que s'estableix entre l'ensenyant, l'aprenent i la llengua o llengües, objecte d'ensenyament i aprenentatge, dins del que s'anomena el *sistema didàctic* (Engeström, 1987).

A més, cal afegir que una de les característiques essencials d'aquest sistema didàctic és el seu dinamisme, doncs el sistema canvia en el temps i depèn dels contextos. Els continguts de l'ensenyament de la llengua i la literatura es veuen influïts per l'evolució i el canvi en els estudis lingüístics i literaris; les llengües que l'escola ha de prendre en consideració es diversifiquen, les condicions socials i familiars de l'alumnat són canviants; els instruments mediadors experimenten importants transformacions: llibres de text, llibres digitals, eines informàtiques... (Camps, 2012). Per això, la reflexió sobre la pràctica esdevé fonamental per tal que el professorat pugui ser capaç d'interpretar les situacions a partir de les seues creences i sabers i fer plantejaments nous. Per aquesta raó, la innovació és inherent a la mateixa dinàmica del sistema i cal plantejar projectes d'investigació en relació amb la millora de la qualitat docent, de les praxis educatives i/o en la resolució dels problemes o dels reptes als quals s'enfronta la docència de la llengua i la literatura.

És important destacar també que un dels reptes que té en l'actualitat la formació del professorat de llengua i literatura, i que apunta Joaquim Dolz (2009), és el repte de crear i/o adaptar els dispositius d'ensenyament. Tal i com assenyala en la cita:

*“Los dispositivos didácticos son las herramientas de trabajo del profesor (Schneuwly, 2000) y, como tales, constituyen una parte importante de la formación. Entre las diferentes herramientas de trabajo del/de la profesor(a) de lenguas se encuentran los textos orales y escritos, los diccionarios, las traducciones, las adaptaciones, los soportes orales y visuales, los manuales, los ejercicios, las secuencias didácticas, las TIC, etc. Los discursos son las principales herramientas del profesor de lenguas (Machado, 2004). Se trabaja con los textos, a través de las interacciones verbales y para desarrollar el funcionamiento discursivo. Desde nuestro punto de vista, la profesionalización del profesorado de lenguas debe superar el simple ejercicio [la simple puesta en práctica] de los materiales didácticos existentes y exige **desarrollar competencias en el dominio de la creación y de la adaptación de Dispositivos destinados al aprendizaje** de la lectura, de la expresión oral y escrita y de la enseñanza gramatical y **de la Literatura**”.*

A partir d'aquestes reflexions inicials, cal destacar que aquesta investigació s'emmarca en l'àmbit pràctic de la didàctica de la literatura i se centra en introduir una millora metodològica en l'aula (desenvolupar un projecte de treball de formació literària per a mestres), dins d'un projecte global “*Recursos per atendre a la diversitat*” i que integra les diverses matèries de 2n dels Graus d'Educació Infantil i Primària, i que es desenvolupa –tal i com hem explicat adés- de manera conjunta amb el professorat de les altres matèries.

A més, si definim paradigma “*com el sistema bàsic de creences o la visió del món que guia a l'investigador no sols a triar els mètodes, sinó les formes que són ontològicament i epistemològicament fonamentals*” (Guba, E.C. i Lincoln, Y.S., 2000); lògicament, una de les primeres qüestions que cal determinar és quin paradigma s'ha seguit en aquesta investigació, és a dir, quin ha estat el mètode investigador utilitzat i, a continuació, descriure el procés metodològic seguit.

En un primer estadi, el paradigma d'investigació en el qual se situa aquesta investigació és el paradigma qualitatiu, i la metodologia d'investigació emprada en el seu disseny s'ha basat en la metodologia de la investigació-acció i en el treball col·laboratiu del professorat. Si bé, tot seguint les propostes d'aquests autors en el seu article *Paradigmas en competencia en investigación cualitativa* (2000), tractarem de re-situar o d'emmarcar aquesta investigació (sempre dins del marc qualitatiu) en el model del paradigma "constructivista". Les raons per les quals ens situen en aquest paradigma d'investigació són les següents:

1.- Aquesta metodologia, de caire qualitatiu, s'utilitza per a observar els processos d'aprenentatge, -dins del marc teòric constructivista-, transcendeix l'àmbit de la investigació en psicologia i permet entrar en el camp de les didàctiques específiques. En aquest camp, l'enfocament investigador disciplinar desvia l'atenció de les teories generals de l'aprenentatge, que són neutrals respecte del contingut, a les teories que es deriven dels processos d'aprenentatge específics d'un contingut disciplinar. En aquest enfocament investigador, la meta és afavorir un aprenentatge de qualitat, noció que s'associa a un ensenyament significatiu basat en la comprensió i, més recentment, en les competències.

2.- Una qüestió rellevant en les didàctiques específiques és la caracterització de la comprensió que tenen els estudiants d'una determinada temàtica o contingut disciplinar. S'intenta caracteritzar la comprensió d'un coneixement disciplinar utilitzant metodologies d'observació i modelització del procés d'ensenyament-aprenentatge. Un instrument essencial per a aquesta fi són els qüestionaris, vídeo enregistraments, entrevistes, ..., dissenyats ex profeso per a la recollida de dades. L'anàlisi d'aquestes dades, es basa en la interpretació de les accions dels subjectes observats per a

intentar comprendre les seues accions. Així doncs, comprendre les accions dels estudiants suposa ser capaç d'interpretar-les, explicar-les i de predir les que podria realitzar en les mateixes condicions. I aquest model permet caminar de manera més pràctica cap a la interpretació d'aquestes accions i, consegüentment, cap a la millora de la praxis educativa.

3.- Des d'aquest paradigma, la investigació no es planteja com la simple observació o la mera descripció dels fenòmens educatius, sinó que la investigació s'orienta cap al progrés, cap a la millora de la pràctica docent. Per això, cal ressaltar la naturalesa de la investigació que presentem se centra en introduir una millora metodològica en l'aula. Es tracta de construir un nou coneixement a partir de la investigació amb el consens entre les persones competents i aquestes construccions estan subjectes a revisions contínues. A més, considerem que el coneixement s'acumula en un senti relatiu mitjançant la juxtaposició de construccions diverses. Cal destacar també que aquesta investigació proporciona una experiència substitutiva (una innovació basada en l'experimentació): la substitució d'altres metodologies anteriors, per la metodologia del treball per projectes i, per això, ens interessa i analitzar la valoració que les estudiants fan de l'ús d'aquesta metodologia del treball per projectes en l'àmbit de la docència universitària.

4.- El model d'investigació constructivista s'adapta de manera satisfactòria a la metodologia de la investigació-acció i en el treball col·laboratiu del professorat, que estan en la base del projecte desenvolupat. En aquesta línia, l'investigador treballa en col·laboració amb altres professors, com un membre més de la investigació i fa el paper de facilitador dels processos en un pla d'igualtat, tot abandonant l'actitud més autoritària present en altres models. La veu de l'investigador (en aquest cas és la veu

dels participants) és la “d’un participant apassionat”, compromés amb el canvi metodològic que conduisca a una millora en la pràctica docent.

Un cop descrites les premisses bàsiques de la metodologia emprada, no podem obviar que la metodologia d’investigació qualitativa presenta una sèrie de condicionants o problemes que cal tenir present per tractar de solucionar-los. Un dels problemes més importants és el de dotar d’un elevat grau de credibilitat a la investigació realitzada i solucionar els punts febles d’aquest criteri, perquè:

- l’intèrpret pot prendre part en les interpretacions de les accions el significat de les quals tracta d’entendre;
- la conducta no és susceptible del mateix tipus de control que l’experiment en ciències naturals.

Per això, a continuació, detallarem els criteris que doten de validesa a la investigació desenvolupada.

4.4. ELS CRITERIS DE VALIDESA DE LA INVESTIGACIÓ REALITZADA

1.- Credibilitat:

Indicadors:

- La investigació s'ha realitzat en un context real, en el marc dels estudis universitaris de Grau, en el context universitari. En un marc de col·laboració entre professorat i alumnat de diversos nivells educatius (Graus i Cicles Formatius). Per això, s'ha assumit la complexitat d'aquest fet i s'ha intentat avaluar l'experiència amb profunditat: s'ha realitzat durant dos anys i han participat tots els estudiants de 2n curs del Grau i de 1r del Cicle.
- També, com veurem en el dispositiu, s'ha realitzat un gran esforç per recollir dades procedents de diverses fonts i amb mecanismes distints (escrites, audiovisuals, individuals i grupals...) que permetran la triangulació de les dades per confirmar la seua veracitat.

2.- Transferibilitat:

Indicadors:

- La hipòtesis de treball formulada pot transferir-se d'un context a altre ja que els contextos d'experimentació tenen un alt grau de similitud. Partim d'experiències anteriors: l'experimentació d'aquesta metodologia en altres nivells educatius (ESO, Batxillerat) i en altres matèries dels Graus (en 1r de grau amb la realització dels Projectes de Llengua Catalana i de Llengua Espanyola per a mestres).
- Respecte al context de realització, en apartats anteriors, s'ha fet una descripció molt precisa, i s'ha assenyalat que l'experiència s'emmarca dins d'un model de centre que potencia aquesta metodologia i, per tant, la transferència d'un context a altre (d'un curs a altre i/o d'una titulació universitària a altra) està

garantida. Des de la pròpia institució educativa es promou el procés de canvi i es recolza la investigació.

- Respecte a la selecció de casos (representatius quant a varietat de situacions i escenaris), hem triat sobretot les mostres de 2n curs del Grau d'Infantil, doncs és en aquesta titulació on es va iniciar l'experiència i en la qual tenim un històric acumulat de dades i valoracions sobre la metodologia de projectes com aquest.
- A més, també cal afegir que el projecte (creació d'una pàgina web) s'inicià en el primer curs de l'experimentació amb la participació de dues assignatures de 2n (Formació Literària i Sociologia de l'Educació). En el segon any es va transferir el saber generat per elaborar una pàgina web en la qual ja participen totes les assignatures de 2n. Així doncs, hi ha hagut un esforç per compartir l'experiència del primer any amb el professorat que s'incorporava al projecte en el segon any per facilitar així el criteri de transferibilitat.

3.- Dependència:

Indicadors:

- Per garantir interpretacions fiables hem tractat de dissenyar un procediment sistemàtic i rigorós de recollida de dades: hem optat per experimentar en tots els cursos aquesta metodologia i s'han emprat en tots ells els mateixos instruments de valoració. Com veurem en el dispositiu, s'han emprat fonts diferents que permeten la triangulació de les dades recollides i comprovar la seua dependència.
- S'ha demanat també la participació de professorat d'altres titulacions en la negociació de les categories i significats, sobretot en l'apartat de valoració de l'experiència d'aprenentatge compartit entre l'alumnat dels Graus i dels Cicles. Les categories han estat contrastades entre els dos professors de cada

titulació (Graus d'Educació i Cicles Formatius) i entre els coordinadors dels grups de projecte de 2n.

- En la negociació de les categories i significats s'acordà que aparegueren categories pertanyents als tres elements del sistema didàctic: ensenyants, aprenents i aprenentatges. I, a més, variables relacionades amb els aspectes fonamentals de la programació: objectius, metodologia i avaluació. D'altra banda, i tal i com veurem en el dispositiu, s'ha tractat d'avaluar les mateixes categories ha través d'instruments diversos i utilitzant distintes fonts (orals i escrites).
- En el procés d'anàlisi i contrast de les variables es va decidir introduir una de nova: "aprenentatges didàctics", donades les característiques de la matèria objecte d'anàlisi: "*la formació o educació literària*" de futurs mestres.

4.- Confirmabilitat:

Indicadors:

- Per respectar aquest criteri, està previst analitzar les categories seleccionades amb diversos instruments plantejats per a la recollida dades. També ens calia buscar ajuda externa que poguera observar i avaluar la pràctica des d'un certa distància. Per aquesta raó, s'ha demanat la participació de dos professors del Grau, que han assistit a la presentació dels projectes i se'ls ha demanat una valoració de l'activitat. Es pot aprofundir en aquest aspecte a través de les entrevistes individuals.
- En l'organització i del disseny de la proposta metodològica dels projectes integrats hem comptat amb l'assessorament i la formació per part d'experts que porten temps treballant amb aquest metodologia (professorat de la Universitat Rovira Virgili de Tarragona). Hem participat en diverses

sessions de formació per al disseny i implantació de la metodologia dels projectes integrats en les titulacions de Grau.

- Cal destacar també que, en l'avaluació del projecte (en les presentacions), han participat persones externes a l'organització i que provenen del món de l'educació (assessores del CEFIRE, de la Conselleria d'Educació i professorat en actiu d'infantil i primària).
- D'altra banda, sobre aquesta experiència s'ha redactat tres articles científics que s'han presentat a sengles congressos, amb l'objectiu de poder compartir l'experiència amb la comunitat científica.

Com a conclusió cal ressaltar que, en aquesta investigació, ens situem, sobretot, en el paradigma qualitatiu, i en l'enfocament constructivista i que, per completar-la i dotar-la d'una major validesa, està prevista també la introducció d'instruments per a la recollida de dades de caràcter quantitatiu, i la seua posterior anàlisi, per tal de validar els resultats de la hipòtesi d'investigació. Les dades quantitatives objecte d'anàlisi són dues: la valoració que l'alumnat fa de la metodologia (enquestes de valoració) i l'anàlisi comparativa dels resultats acadèmics.

5.- PROCEDIMENT D'INVESTIGACIÓ: CONTEXT, MÈTODE, DISPOSITIU I CRITERIS D'ANÀLISI

5.1. CONTEXT I PARTICIPANTS EN EL PROJECTE

Aquesta investigació es desenvolupa en el marc dels estudis universitaris, en 2n curs dels Graus d'Educació Infantil i Primària de Florida Universitària (centre adscrit a la Universitat de València). La investigació s'inicià el curs 2010-11 amb dos grups de 2n (84 alumnes) i ha tingut la seua continuació en el 2011-12 amb 2 grups d'infantil i 3 grups de primària (aproximadament 200 alumnes).

En l'experiència del primer any participaren cinc professors: els professors de Formació Literària, les professores de CCNN per a mestres i Sociologia de l'educació –tutores dels 2 cursos de segon d'infantil- i el professor d'informàtica dels Cicles Formatius.

En el segon any participaren de manera directa el professor de Formació Literària i les professores de les assignatures de CCNN per a mestres, Història de l'escola, Necessitats Educatives Especials i Innovació i investigació educativa en l'aula d'infantil, (que foren les tutores dels cinc grups dels Graus d'Educació) i, també, dos professors dels Cicles Formatius.

5.2.- MÈTODE D'INVESTIGACIÓ

El mètode d'investigació utilitzat és el d'investigació-acció col.laborativa o investigació cooperativa. Aquest mètode persegueix la construcció conjunta del coneixement i del saber lligat a la pràctica educativa, que resulta de la unió de les perspectives internes

(dels docents) i de les externes (de l'investigador). Desgagné (1997). Les seues bases teòriques són:

- Investigació-acció. Lewin (1947), Stenhouse, Freire
- Co-investigació. Arnal, Del Rincón i Latorre (1992)
- Co-construcció del coneixement. Desgagné

Algunes de les principals característiques d'aquesta metodologia són:

- 1.- Intenta fer compatible el binomi teoria i pràctica educativa. Desgagné (1997), Moreno, Martín i Padilla (1999).
- 2.- És una investigació col.laborativa: la figura de l'investigador es manté al mateix nivell que la del docent. Lowe (2001).
- 3.- Es considera als docents com a professionals amb capacitat per a investigar i influir decisivament en la presa de decisions sobre el procés d'investigació.
- 4.- La persona investigadora participa activament en les situacions d'ensenyament-aprenentatge.
- 5.- Exigència de coresponsabilitat i de constant negociació entre els integrants del grup. Per tant, és important disposar d'un entorn de relació i d'un sistema de comunicació que permeten regular de manera eficaç la negociació i l'avanç de la investigació.
- 6.- És un procés cíclic: planificació-acció-reflexió que disposa de mecanismes d'avaluació formativa al llarg del procés. Cohen i Manion (1990).
- 7.- El treball col.laboratiu genera uns beneficis en professorat implicat Lieberman (1986):
  - la producció del coneixement: com a investigadors exerceixen de creadors i difusors del coneixement

- la formació: junt a altres docents i amb les persones investigadores actuen com a participants en un projecte innovador i milloren la seua formació

- el desenvolupament professional: el procés d'experimentació i reflexió sobre la pròpia pràctica els condueix a una praxis de millor qualitat

8.- La investigació col.laborativa permet una millora de la qualitat de l'ensenyament Moreno, Martín i Padilla (1999) per:

- la implicació de distints professionals amb el seu bagatge i característiques

- el suport mutu en pro de l'objectiu comú de l'educació

9.- La investigació-acció és la forma més realista d'investigar per a uns docents amb poc o sense temps disponible per a aquesta activitat Miller (1996).

5.3.- DISSENY I PROCEDIMENTACIÓ

-Definició dels aprenentatges

Els aprenentatges que es pretenen adquirir amb l'aplicació d'aquest projecte i que es volen avaluar són de tres tipus:

a) Aprenentatges lingüístics (competència oral i escrita) i textuais (la riquesa i varietat de textos: informatius, argumentatius/crítics i literaris).

b) Aprenentatge dels continguts propis de l'assignatura de Formació Literària: els conceptes, les tècniques, els recursos i activitats generades.

c) Aprenentatges sobre les competències transversals: l'ús de les TIC, el treball en equip, la creativitat i innovació.

En l'avaluació de la pàgina web, aquest tres tipus d'aprenentatges s'han transformat en tres tipus de competències a avaluar:

a) Competències lingüístiques

-Expressió Oral

.Llengua d'interacció en el treball de grup

.Llengua de l'exposició del projecte

- Expressió Escrita

.Llengua de les produccions

.Llengua de la memòria del projecte

.Coneixement i ús d'una àmplia varietat de gèneres discursius

(informatius-argumentatius-literaris)

b) Competències en Educació Literària

-Domini de conceptes bàsics: objectius, principis i criteris metodològics (textos informatius)

-Realització d'investigació sobre continguts del temari: treballs de recerca i presentacions orals (textos informatius)

-Recerca bibliogràfica: lectures de llibres i articles, ressenyes crítiques (textos argumentatius)

-Sessions amb experts: ressenya crítica i aportacions didàctiques (textos argumentatius)

-Activitats de creació literària (textos literaris)

-Disseny d'activitats per a l'aula d'infantil i primària

c) Competències comunes als Graus d'Educació

-Treball en equip

-Ús de les TIC (programes i aplicacions informàtiques)

-Innovació i creativitat

-Elaboració de materials i activitats

- Elaboració del dispositiu de la investigació:

Un cop determinats els aprenentatges que es volen avaluar, cal elaborar el dispositiu d'investigació, per al qual, en el nostre cas hem establert els deu aspectes següents:

1. Establir les etapes o fases del procés d'investigació
2. Determinar el dispositiu per a la recollida de dades qualitatives i quantitatives.
3. Seleccionar la població.
4. Seleccionar les categories i subcategories a analitzar en els diversos instruments.
5. Determinar les mostres escrites del grup classe (individuals i grupals).
6. Elabora l'entrevista per al focus grup, realitzar-la i transcriure-la. Anàlisi de la transcripció.
7. Elaborar i aplicar el qüestionari de l'assignatura. Analitzar els seus resultats.
8. Estudiar els resultats acadèmics. Comparativa notes amb el projecte (metodologia 1) i les notes recalculades sense projecte (metodologia 2).
9. Elaborar les conclusions qualitatives i quantitatives de la investigació.
10. Determinar els mecanismes per a la difusió i la transferència del saber (articles, jornades, reunions de presentació...)

1.- Etapes o fases del procés d'investigació:

L'activitat s'ha realitzat al llarg del 1r quadrimestre del curs 2011-12 i en ella ha participat alumnat i professorat del Grau d'Educació Infantil i Primària i del Cicle Formatius de Grau Superior d'Informàtica de Florida Centre de Formació. Han participat dos grups de 2n del Grau d'Infantil (amb un total de 83 alumnes) i tres grups del Grau de Primària (120 alumnes) i dos grups dels Cicles d'Informàtica (45 alumnes. Respecte al professorat implicat, en l'experiència han col.laborat un total de set

docents: cinc professors/es del Grau d'Educació Infantil i Primària i dos professors dels cicles d'informàtica.

- Fase preparatòria o de planificació:

La planificació del projecte s'inicia en les reunions inicials de la UGPI on s'estableixen els primers contactes entre els equips docents d'Educació i dels Cicles d'Informàtica. Una vegada decidida la realització de l'activitat conjunta, s'inicia un procés de coordinació entre els equips d'ambdues titulacions. Els aspectes que es concreten són: els objectius i les competències a desenvolupar, els continguts a treballar, la planificació temporal, les tasques preparatòries, i l'enunciat i l'estructura de l'activitat.

a) Objectiu: construir las bases de la investigació. Consta de tres aspectes essencials:

- la reflexió sobre la problemàtica i els objectius de la investigació
- la delimitació de les relacions i els rols dins del grup col·laboratiu
- el disseny del projecte

b) Aspectes a determinar:

- detectar les necessitats prèvies
- delimitar la problemàtica a investigar en funció del context específic
- concretar els objectius i programació de les classes
- elaborar el calendari d'actuació
- dissenyar els instruments de recollida de dades i els criteris d'anàlisi

c) Resultat d'aquesta fase: en aquestes reunions inicials de la UGPI s'han detectat una sèrie de necessitats a les quals es tracta de donar solució amb la realització del projecte i que, a continuació, expliquem.

En primer lloc, s'ha comentat la necessitat de canviar un ensenyament basat en la transmissió de coneixements per passar a la construcció d'un aprenentatge significatiu

i, en aquest sentit, és obligatori un canvi en el rol dels docents per tal que deixen de ser “posseïdors” del saber per convertir-se en dinamitzadors dels processos d'ensenyament-aprenentatge. Amb la realització dels projectes, el protagonisme de l'ensenyament recau en l'alumnat, qui de manera cooperativa, construeix el procés de l'aprenentatge, assumint responsabilitats, i desenvolupant un doble rol de aprenent/docent. A més, considerem que la institució escolar ha d'obrir-se a l'entorn, i establir vincles amb ell, la qual cosa permet desenvolupar en l'alumnat criteris propis sobre el món que els envolta, potencia la seua capacitat crítica i autocrítica per poder participar de manera activa i poder valorar i respectar les decisions pròpies i a més facilita la seua futura inserció professional.

D'altra banda, és necessari desenvolupar el coneixement pertinent (Morin, I; 1999) i l'aprenentatge significatiu, per ajustar-lo a les vivències i a les realitats pròximes a l'alumnat i que puguin servir per al seu futur desenvolupament professional. Per fer això, considerem que és molt importat plantejar activitats transdisciplinars (com aquesta) que permeten abordar una mateixa temàtica des de diferents matèries que interactuen. Açò provoca la necessitat que els docents treballen en equip per a acabar amb la tradicional separació dels sabers en compartiments estancs.

I, per últim, considerem que la incorporació de les TIC a l'ensenyament és un recurs que facilita notablement fer front als reptes explicats anteriorment, doncs són un element altament motivador, faciliten els aprenentatges i permeten gestionar i produir nous coneixements i, a més, permeten donar una major difusió als productes elaborats.

2.- Fase operacional o de desenvolupament:

- a) Objectiu: desenvolupar les diverses etapes de la fase operacional.
- b) Procediment recollida d'informació:

- seguiment i anotació de les impressions del professorat en el quadern de classe
- gravació en vídeo d'algunes sessions de classe
- (focus grup) entrevistes amb l'alumnat coordinador dels grups (gravació en vídeo)

c) Reunions per a la coordinació: intercanvi d'informació, valoració de les dades recollides per contrastar-les amb la planificació prevista inicialment i efectuar les pertinents modificacions.

Les etapes establertes per realitzar la fase operacional han estat:

1.- Primera etapa: activitats preparatòries i configuració dels grups de treball.

En els grups d'educació es formen equips formats per entre 5 i 7 components amb diferents rols. Aquests grups van produint i recollint els materials generats des de les assignatures (articles, vídeos, activitats...) i decideixen què volen publicar en la web. A més han de pensar com és l'espai web que els agradaria generar, buscar webs similars i recollir idees que els permeta definir criteris sobre el disseny, el funcionament, etc... D'altra banda, i al mateix temps, l'alumnat dels Cicles Formatius d'Informàtica es prepara en classe realitzant una recerca dirigida de recursos i eines a utilitzar. Per a açò, han de descriure les característiques de cada eina, han de classificar-les pel seu ús, seleccionar les més interessants, i confeccionar un catàleg d'eines recomanables organitzades per la seua principal funcionalitat. També realitzen un estudi dels problemes tècnics de la publicació de pàgines web (posicionament en buscadors, privacitat i aspectes legals...).

2.- Segona etapa: Decidir les aplicacions i consensuar el disseny.

L'objectiu d'aquesta sessió és definir el disseny del producte en el qual es concreten les tecnologies i continguts a implementar. Per a fer açò, a cada equip de d'educació

s'incorporen un o dos informàtics que assumeixen el rol d'assessors tècnics i que orienten als grups per tal de consensuar el disseny, ajustant les propostes plantejades pels estudiants d'educació a les possibilitats tècniques que han treballat els informàtics. Per a acomplir aquesta tasca es planifica una sessió presencial de tres hores i es proposa un guió de treball en el qual es defineix un ordre de participació inicial per exposar els objectius i les possibilitats de cada cas i, a partir d'aquest punt, els equips han de treballar fins arribar a un acord que contemple tots els punts de vista. Els grups s'organitzen en taules redones que faciliten el diàleg i l'exposició d'idees.

Com a curiositat cal destacar que la majoria dels grups varen desestimar les tecnologies que se'ls proposava des de l'equip docent (Word Press i Google Site) i migraren cap a altres tecnologies de maneig més amigable i visual (Wix) per a elaborar els seus projectes. Després d'aquesta sessió presencial, els grups varen disposar d'una setmana de treball autònom per concloure la tasca encomanada.

3.- Tercera etapa: Implementació de les pàgines web.

L'objectiu marcat per a aquesta segona sessió passa per iniciar la implementació del contingut web desenvolupant almenys un de cada tipus, és a dir, tots els grups tenen l'obligació d'incorporar en les seues produccions uns requisits mínims: inserir documents en text, incorporar imatges, elements en àudio, i video, realitzar enllaços a documents i crear un còmic. Aquesta sessió també fou presencial i es van estimar un mínim de 3 hores per al seu desenvolupament, A cada grup se'ls va assignar un mínim de dos ordinadors i un espai per al diàleg i la discussió. Els grups van treballar lliurement sobre la seua pròpia proposta, però el paper dels docents resultà fonamental per a dinamitzar el treball dels equips.

4.- Quarta etapa: Seguiment i consultoria no presencial.

L'objectiu és finalitzar la implementació, incorporant els continguts de les assignatures involucrades en l'activitat. Per a açò compten amb un assessorament no presencial a través d'un fòrum privat en la plataforma web del centre durant el període en el qual es perllonga aquesta activitat. Així doncs, els estudiants d'educació continuen amb el desenvolupament dels continguts web 2.0. i, en qualsevol moment, poden plantejar dubtes tècnics que els alumnes d'informàtica han de resoldre en un període d'entre 2 ó 3 dies com a màxim.

5.- Cinquena etapa: Presentació de resultats.

Els equips redacten un informe de final de semestre del projecte desenvolupat i realitzen una defensa oral mitjançant la presentació d'un powerpoint o un pòster, davant d'un tribunal format per tres professors/es del Grau. En l'exposició presenten i expliquen les característiques de la pàgina web generada, els seus objectius, els continguts, etc... L'alumnat d'informàtica ha de respondre a preguntes sobre la forma en què s'ha atès a les qüestions tècniques, les eines utilitzades i les motivacions que els ha portat a aquesta selecció.

- Fase d'avaluació: conclusions, difusió i línies de futur.

Avaluació: per realitzar l'avaluació del projecte de l'alumnat dels graus s'han utilitzat els instruments d'avaluació que hem descrit en apartats anteriors. En el cas de l'alumnat d'informàtica s'ha valorat el seu treball a través de l'avaluació dels continguts treballats, de la seua participació en la presentació del projecte i en el resultat de les activitats preparatòries. D'altra banda, la competència professional d'atenció al client s'ha valorat mitjançant una enquesta que cada grup ha contestat en finalitzar el treball.

a) Anàlisi i conclusions.

Una vegada finalitzada la fase d'aplicació es va obrir una etapa per completar la recollida de dades, bé qualitatives (memòria del projecte i informe final) o bé quantitatives (enquestes de valoració i resultats acadèmics). Calia també analitzar i interpretar les dades obtingudes al llarg de la realització del projecte: les gravacions vídeo de les sessions i del focus grup amb les coordinadores, les anotacions en les reunions de coordinació del professorat...

A través de les reunions del grup col·laboratiu es contrastaren les dades obtingudes amb els objectius i les expectatives inicials. Fruit d'aquestes valoracions és la decisió de mantenir el projecte per al curs següent tot mantenint els aspectes positius i procurar millorar els aspectes assenyalats per l'alumnat en les seues valoracions.

b) Difusió i ampliació del projecte.

Una de les característiques del projecte és la introducció de la metodologia del treball per projectes per millorar la docència. Per això, en finalitzar aquest, es valorà la necessitat de contrastar l'experiència realitzada amb altres de semblants. Podem contrastar el funcionament de l'experiència amb els resultats en altres matèries, o nivells (1r, 3r) i/o en altres titulacions (Empresa, Enginyeria) que també l'han introduïda. A més, ens cal concretar les activitats per difondre l'experiència: articles, cursos i jornades de formació...

c) Línies de futur:

Es tracta d'aconseguir que les innovacions o avanços adquirits mitjançant la proposta treballada en la investigació s'incorporen al currículum, a la metodologia i, en definitiva, al projecte educatiu del centre i que puguin servir per a la realització de projectes semblants en altres cursos i matèries. És molt important, en cursos

següents, poder incorporar les propostes de millora que ha plantejat l'alumnat i el professorat en la realització i en la valoració d'aquest projecte.

2.- Dispositiu de recollida de dades:

Comptem amb els instruments següents:

a) Qualitatius:

- Informe final del projecte (memòria escrita, i registre audiovisual de l'exposició oral davant de l'equip de professors/es). És una producció grupal.
- En l'informe d'avaluació de l'assignatura: les preguntes sobre la valoració del projecte integrat, i les conclusions sobre l'assignatura de formació literària (Text escrit i individual).
- Valoració qualitativa del Projecte Integrat (Text escrit individual)
- Focus grup amb les coordinadores de cada grup al final de cada sessió de treball amb els informàtics. (Registre audiovisual).

b) Quantitatius:

- Enquesta valoració del projecte de creació de la web (anònima).
- Resultats acadèmics: notes de l'alumnat (comparativa de la nota final tot tenint en compte el valor del 25% del projecte i de la nota recalculada sense tenir en compte el projecte).

3.- Seleccionar la població:

Dels cinc grups que participaren en la realització del projecte en el curs 2011-12 hem triat essencialment mostres del grup classe de 2n B del Grau d'Educació Infantil. (Nombre d'alumnes: 34). En alguns instruments hem seleccionat també mostres de 2n A d'infantil.

4.- Criteris d'anàlisi: establiment de categories i subcategories:

Les dades recollides amb els instruments proposats ens permeten, d'una banda, estudiar i analitzar les concepcions i les valoracions que els estudiants fan sobre el projecte realitzat i, també tenim els resultats numèrics de les enquestes que ens permeten valorar el seu grau de satisfacció en la realització d'aquesta pràctica. Hem establert vuit categories, amb les corresponents subcategories que, a continuació explicarem i que seran objecte de contrast en els diversos instruments qualitius i quantitius que utilitzarem per a analitzar i interpretar els resultats de la investigació.

Categoria 1: Metodologia de treball

Categoria 2: Objectius del projecte

Categoria 3: Aprenentatges específics (lingüístics i literaris)

Categoria 4: Aprenentatges competencials i transversals

Categoria 5: Aprenentatges didàctics

Categoria 6: Paper del professorat

Categoria 7: Paper de l'alumne/a

Categoria 8: Avaluació i valoració de l'experiència

Llista de Categories i Subcategories elaborat:

Categoria 1: Metodologia de treball del professorat.   <i>Subcategories:</i>   -Programació del projecte   -Explicació de les fases i activitats   -Praxis en l'aula   -Recursos i materials proporcionats
Categoria 2: Objectius del projecte.   <i>Subcategories:</i>   -Relació teoria – pràctica   -Finalitat   -Naturalesa
Categoria 3: Aprenentatges específics (lingüístics i literaris)   <i>Subcategories:</i>   -Obtenció dels aprenentatges   -Organització de l'aprenentatge   -Manifestació de l'aprenentatge (textos elaborats)
Categoria 4: Aprenentatges competencials i transversals   <i>Subcategories:</i>   -Obtenció dels aprenentatges (TE, TIC, comunicació oral, creativitat)   -Organització de l'aprenentatge   -Manifestació de l'aprenentatge (habilitats adquirides)
Categoria 5: Aprenentatges didàctics   <i>Subcategories:</i>   - Canvis en la visió del fet literari   - Concepció de l'ensenyament literari   - Actituds cap a l'assignatura
Categoria 6: Paper del professor.   <i>Subcategories:</i>   -Elaboració i coordinació equips   -Activitats realitzades en les sessions de classe   -Atenció als grups i resolució dubtes
Categoria 7: Paper de l'alumne/a.   <i>Subcategories:</i>   -Participació en la programació   -Activitats realitzades en classe.   -Activitats per a la presentació i difusió del projecte
Categoria 8: Avaluació.   <i>Subcategories:</i>   -Instruments i criteris d'avaluació   -Mecanismes d'autoavaluació   -Opinió, valoració de l'experiència

5.- Determinar les mostres escrites del grup classe: individuals (informe final) i grupals (memòria escrita).

- a) Mostra qualitativa 1:** Selecció de fragments de les memòries de l'Informe Final del projecte.

Apartats memòria final:

- Marc teòric
- Objectius
- Metodologia
- Resultats
- Conclusions

- b) Mostra Qualitativa 2:** Reflexions individuals dels alumnes recollides en l'informe d'avaluació de l'assignatura. Pregunta de valoració del P.I.

INFORME D'AVAUACIÓ DE L'ASSIGNATURA

Pregunta 6: Fes una valoració del projecte de treball en equip plantejat des de l'assignatura. Aconsellaries mantenir-lo per al proper curs?

- c) Mostra Qualitativa 3:** Reflexions individuals dels alumnes recollides en l'informe d'avaluació de l'assignatura. Pregunta "Conclusions".

INFORME D'AVAUACIÓ DE L'ASSIGNATURA

CONCLUSIÓ: COM A FUTUR DOCENT... Després de les classes de Formació Literària, ha canviat la teua concepció inicial del fet literari? Quina és la importància que ha de tindre la lectura i la literatura en l'ensenyament i quina penses que és la nostra obligació o el nostre repte com a mestres?

d) Mostra Qualitativa 4: Reflexions individuals en la “Valoració qualitativa del projecte de creació d’una pàgina web”.

VALORACIÓ QUALITATIVA DEL PROJECTE DE CREACIÓ D’UNA PÀGINA WEB
(FORMACIÓ LITERÀRIA PER A MESTRES)

Nom i cognoms: _____ Grup: _____

Fes una valoració del projecte de treball en equip plantejat des de l’assignatura que incloga els aspectes següents:

- planificació i desenvolupament del projecte
- activitats realitzades
- paper del professor i de l’alumnat
- interés, importància ... del projecte
- aprenentatges adquirits
- aspectes positius
- aspectes a millorar

6.- Elaborar l'entrevista per al focus grup amb les coordinadores de cada grup de projecte. Realitzar-la i transcriure-la. Anàlisi de la transcripció.

GUIÓ DEL FOCUS GRUP

Primera sessió

A) Sobre el treball realitzat

1.- Com ha anat el treball? Creus que has aprofitat el temps? Què heu pogut mantenir del projecte inicial i quins aspectes heu modificat?

B) Sobre la relació entre participants

(per a l'alumnat de magisteri)

2.- Us heu sentit escoltades pels informàtics? Heu rebut un tracte adequat? Heu comprès totes les explicacions que us han fet?

(per als informàtics)

3.- Quina ha estat l'actitud del grup? Hi hagut una bona entesa?

C) Sobre el seguiment i la planificació del treball

4.- Heu arribat a acords i s'ha pogut fer l'acta? Heu planificat el treball per a la propera sessió?

D) Valoració del treball

5.- Com valoreu la sessió? Què us ha agradat? Què es pot millorar?

Segona sessió

A) Sobre el treball realitzat

1.- Com ha anat el treball? S'ha aprofitat el temps? Què heu pogut fer? Quines ferramentes heu utilitzat? Quants documents heu pogut penjar en la web?

B) Sobre la relació entre participants

2.- Us heu sentit escoltades? Heu rebut un tracte adequat? Heu comprès totes les explicacions que us han fet?

3.- Quina ha estat l'actitud del grup? Hi hagut una bona entesa?

C) Sobre el seguiment, planificació i presentació del treball

4.- Heu creat algun mecanisme de seguiment del treball? Quin? Heu planificat el treball per a seguir construint la vostra web?

5.- Quin treball queda pendent?

6.- Heu decidit ja com presentar la web?

D) Valoració del treball

7.- Com valoreu l'activitat? Quins aspectes han estat positius? I quins es poden millorar?

7.- Elaborar i aplicar l'enquesta de valoració del projecte. Analitzar els seus resultats. Comparativa amb l'enquesta de la titulació.

ENQUESTA VALORACIÓ PROJECTE DE CREACIÓ D'UNA PÀGINA WEB

Marca amb una creu cada qüestió seguint l'escala de valoració següent:

1.- Molt en desacord. 2.- En desacord. 3.- D'acord. 4.- Prou d'acord. 5.- Molt d'acord.

	1	2	3	4	5
1.- En la Guia de l'Assignatura apareixen de manera clara els objectius, la metodologia, els criteris i instruments d'avaluació.	☐	☐	☐	☐	☐
2.- S'ha explicat amb deteniment les fases del projecte i les activitats a realitzar ?	☐	☐	☐	☐	☐
3.- Heu disposat dels recursos i materials suficients per a realitzar el treball?	☐	☐	☐	☐	☐
4.- L'ajuda dels estudiants del CFGS en la realització de la web ha estat profitosa?	☐	☐	☐	☐	☐
5.- Considereu que la combinació entre teoria i pràctica ha estat l'adequada?	☐	☐	☐	☐	☐
6.- Teníeu clara la finalitat i la naturalesa del projecte?	☐	☐	☐	☐	☐
7.- Té relació el projecte amb els objectius de l'assignatura i amb el model de Formació Literària que s'hi proposa?	☐	☐	☐	☐	☐
8.- Amb la realització del projecte hem ampliat la nostra competència oral i escrita en català?	☐	☐	☐	☐	☐
9.- Hem evolucionat positivament en la capacitat de treball en equip?	☐	☐	☐	☐	☐
10.- Hem aprofundit en el domini de les TIC?	☐	☐	☐	☐	☐
11.- Hem elaborat una mostra àmplia i variada textos de diversos gèneres?	☐	☐	☐	☐	☐
12.- Hi ha hagut una bona coordinació dels equips per part del professorat?	☐	☐	☐	☐	☐
13.- El professor supervisa el treball individual i dels grups en l'aula?	☐	☐	☐	☐	☐
14.- S'atés correctament als dubtes individuals o del grup en classe o en horari d'atenció?	☐	☐	☐	☐	☐
15.- Hem pogut participar i prendre decisions de manera autònoma en la realització projecte?	☐	☐	☐	☐	☐
16.- Les activitats realitzades a classe, al llarg del semestre, han estat útils per a la realització del projecte?	☐	☐	☐	☐	☐
17.- Les activitats de presentació i difusió del projecte han sigut adequades?	☐	☐	☐	☐	☐
18.- Estan clars i són adequats els criteris d'avaluació del projecte?	☐	☐	☐	☐	☐
19.- Hi ha suficients instruments per a avaluar la pàgina web?	☐	☐	☐	☐	☐
20.- He pogut participar l'avaluació del projecte?	☐	☐	☐	☐	☐

8.- Analitzar els resultats acadèmics:

Per analitzar els resultats acadèmics, realitzarem un estudi comparatiu entre els resultats acadèmics de l'alumnat dels dos grups d'infantil, tot tenint en compte l'ús de dues metodologies diferents per veure amb quina metodologia s'obté millors resultats. Els instruments i criteris de cada metodologia figuren en els quadres següents:

INSTRUMENTS I CRITERIS METODOLOGIA 1 (Incorpora el valor del 25% del projecte integrat)

SISTEMA D'AVUACIÓ AMB EL PROJECTE INTEGRAT	
Instruments d'avaluació	Percentatge atorgat
<i>Activitats de classe: producció de textos acadèmics (expositius), crítics i literaris</i>	10%
<i>Dossiers d'activitats de les unitats didàctiques i lectura i comentari d'articles</i>	10%
<i>Lectures obligatòries: -prova escrita lectura 1 -prova oral lectura 2 -fòrum internet (voluntari) lectura 3 (+0,5)</i>	15%
<i>Prova escrita o informe final de l'assignatura.</i>	20%
<i>Treball en equip: elaboració d'un treball monogràfic i exposició oral sobre una de les unitats del temari</i>	20%
<i>Projecte integrat: elaboració d'una pàgina web</i>	25%

INSTRUMENTS I CRITERIS AMB LA METODOLOGIA 2. (Sense el P.I.) Aquest barem es fa servir en els casos de l'alumnat que, per raons diverses, convalidacions de matèries, treball, etc...) té justificada la no realització del projecte.

SISTEMA D'AVUACIÓ SENSE PROJECTE INTEGRAT	
Instruments d'avaluació	Percentatge atorgat
<i>Activitats de classe: producció de textos acadèmics (expositius), crítics i literaris</i>	10%
<i>Dossiers d'activitats de les unitats didàctiques i lectura i comentari d'articles</i>	15%
<i>Lectures obligatòries: -prova escrita lectura 1 -prova oral lectura 2 -fòrum internet (voluntari) lectura 3 (+0,5)</i>	15%
<i>Prova escrita o informe final de l'assignatura.</i>	30%
<i>Treball en equip: elaboració d'un treball monogràfic i exposició oral sobre una de les unitats del temari</i>	30%

9.- Elaborar les conclusions qualitatives i quantitatives de la investigació.

Les conclusions tractaran de donar resposta a la hipòtesi d'investigació i se centraran en dos aspectes claus:

- La valoració dels resultats per part de l'alumnat a partir de les seues valoracions qualitatives i de l'anàlisi de les dades quantitatives de les enquestes i dels resultats acadèmics.
- La valoració del professorat implicat en l'experiència, com a equip de treball que ha participat de manera conjunta en el desenvolupament del projecte.

10.- Determinar els mecanismes per a la difusió i la transferència del saber.

En els dos cursos en què s'ha realitzat l'experiència l'equip de professors participants han publicat tres articles sobre el projecte i l'han presentat en sengles congressos de docència universitària. En el curs 2010-11 s'ha publicat l'article "*Col·laboració interdisciplinària per a la creació de continguts 2.0*" es va presentar al III Congrés Internacional UNIVEST, organitzat per la Universitat de Girona, amb el lema "L'autogestió de l'aprenentatge", en juny de 2011.

El segon article duu per títol "*Colaboración entre profesorado y estudiantes de diferentes titulacions*" i, sobre ell, es presentarà una comunicació en la III Jornada Nacional sobre Estudis Universitaris que amb el lema «El present de les noves titulacions» va organitzar la Universitat Jaume I de Castelló, en juny de 2011.

En el curs 2011-12 s'ha publicat l'article: "*Desenvolupament d'un model educatiu centrat en les competències professionals i el treball per projectes en els graus d'educació de Florida Universitària*" per al VII Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació CIDUI amb el lema "*La universitat, una institució de la societat*" que es va celebrar a Barcelona en juliol de 2012.

6. ÀNALISI I DISCUSSIÓ DE LES MOSTRES

6.1. ANÀLISI DE LES MOSTRES QUALITATIVES

MOSTRA QUALITATIVA 1

INFORME FINAL PROJECTE INTEGRAT. Recollim comentaris dels diversos apartats de les **memòries dels grups** de 2n B Educació Infantil (Curs 2011-12).

1.- INTRODUCCIÓ

EQUIP EUROPA

Què és literatura? Al començar aquest curs ens vàrem veure immerses en aquest concepte tan ampli. De cop i de sobte aquesta pregunta ens se'ns apareixia i, sense adonar-nos-se'n, vam començar a conversar sobre què era per a nosaltres la literatura.

*Totes les companyes opinaven el mateix, **enteníem la literatura com una assignatura avorrida**, en la qual sols s'havia de memoritzar la biografia dels autors, les seues obres, etc. Una assignatura on l'ensenyament era pràcticament memorístic on sols se centraven en l'adquisició de coneixements. A més, des de l'escoles, no es potenciava l'afició a la lectura, simplement t'havies llegir llibres; els quals en moltes ocasions el contingut no era interessant per a l'edat. L'únic que importava era fer un examen o una fitxa de lectura, no es realitzava cap debat ni activitat més dinàmica. No obstant això, en aquest semestre, hem pogut **conèixer els avantatges que podem trobar en treballar la literatura des de la proposta de l'educació literària**. Amb aquesta nova metodologia, **la literatura té molts altres objectius** ja que ens proporciona informació sobre el nostre entorn cultural i, per tant, contribueix a la socialització de les persones. A més, afavoreix la configuració de la personalitat, fomenta la imaginació i la creativitat de l'alumnat i també podem aprendre molts conceptes nous sobre altres àrees.*

*Per tot açò, considerem que **la literatura ha d'estar present en el món dels infants**. La LIJ és literatura dirigida cap els xiquets i xiquetes. Aleshores, considerem que ja **des de les famílies** s'ha de començar a ensenyar obres de diferents gèneres literaris als més menuts, des d'obres teatrals o narratives fins al còmic. D'aquesta manera, després, **l'escola ha de continuar amb aquesta difícil però enriquidora tasca de fomentar la lectura**. Hem de saber captar l'atenció dels xiquets i xiquetes cap a la lectura, facilitar-los llibres per a la seua edat, els que s'apropen més als seus interessos, **fer activitats pràctiques amb el grup** per a que comencen a **desenvolupar les habilitats comunicatives**, etc. Amb tot açò aconseguirem que vegem **la lectura com una font de plaer i diversió**.*

*Com a futures mestres tenim una tasca molt important: que és açò i ho aconseguirem predicant amb l'exemple, la docència som un exemple a seguir, representem un **model de referència** per al nostre alumnat, per tant, la millor manera de poder transmetre-ho és llegint, contant contes, etc. Així estarem **formant persones molt més crítiques i reflexives**, que siguen capaços de pensar i debatre sobre diferents temes. També, estarem ajudant-los a potenciar la seua creativitat e imaginació. A la fi, estaran enriquint-se com a persones, i molt important, estaran **gaudint del plaer de llegir**.*

2.- MARC TEÒRIC

EQUIP EUROPA

Partint de l'educació literària i la importància de treballar-la, tant a l'aula com a casa, com a futures docents considerem que **hem d'adquirir una formació literària per a saber transmetre els avantatges de la literatura al nostre futur alumnat**, com ara l'enriquiment a nivell cognitiu, emocional i la construcció íntegra de la personalitat de l'ésser humà.

Hem de conèixer i utilitzar el ventall variat que ens ofereix la LIJ per a apropar-nos a la lectura i **desenvolupar la sensibilitat i la creativitat**. A més, podem fer-la servir com a **recurs educatiu per a conèixer la riquesa de la diversitat**, doncs ens aporta informació d'altres cultures i en diverses llengües. Actualment, en la nostra societat predomina l'oci i la imatge, deixant de costat, en part, el foment per la lectura. Les persones lligen de manera funcional sense gaudir de la lectura. No obstant això, **la lectura és una ferramenta fonamental per al desenvolupament lingüístic i sociocultural de les persones**. A més, cal afegir que la lectura resulta molt profitosa ja que podem aprendre conceptes, evadir-nos, i sobretot, saber gaudir una bona estona amb ella.

L'educació literària ha de estar basada en un model didàctic d'ensenyament que continga tant coneixements conceptuals i/o històrics com procedimentals o actitudinals. D'aquesta manera superarem l'ensenyament tradicional de la literatura, basat en la història i biografia dels autors o autores. **L'ensenyament literari és interdisciplinari: inclou tant saber, saber fer, saber com es fa, opinar i sentir, ja que connecta amb tota mena d'arts i llenguatges**.

La literatura és un instrument generador de cultura i col·labora en la formació de la personalitat, preparant a les persones per al canvi permanent de la vida, aclarint creences i valors desenvolupant la sensibilitat estètica enriquint la capacitat crítica i augmentant la capacitat creadora. Per tant, com a futures docents, considerem important els següents aspectes a destacar:

a) Hem d'assumir que l'exercici de la funció docent consisteix en **reconèixer cada etapa (Piaget) per a seleccionar els continguts**, i les seues característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives, i potenciar les seues capacitats.

b) Hem de **transmetre els beneficis de la literatura** enfocant-la no com una obligació sinó com una cosa divertida, que obri la porta a un món de jocs i fantasies, ja que la nostra imaginació és il·limitada. Per a poder obtindre aquests beneficis, cal **fomentar la lectura i desenvolupar la seua competència literària**.

c) Hem de **ser crítics analitzant els materials didàctics i produccions literàries** per a infants i per a joves, i aplicar-hi criteris de selecció adients.

Ens agradaria recalcar que la literatura sempre ha d'estar present en la nostra vida, doncs sensibilitza la nostra ment, ens dóna respostes, crea preguntes, descobreix el que sabem, i fins i tot, pot fer que imaginem allò que somiem. Volem comentar una cita de Rodari la qual ens transmet el sentit de la literatura: "Ensenyar a llegir i a escriure, no per a que totes i tots siguin artistes, sinó per a que ningú siga esclau".

3.- METODOLOGIA

EQUIP ANTÀRTIDA

Formació Literària: Ens hem format en les **pautes, tècniques i materials necessaris per a la realització de contes**, així com les claus per a saber explicar-los, mitjançant classes magistrals a l'aula i la bibliografia que ens ha proporcionat el mestre a la guia de la assignatura.

Per una banda, hem pres com a eina de treball el llibre del escriptor Gianni Rodari "Gramàtica de la fantasia", com a través d'aquest hem après diverses **tècniques de com es poden inventar les històries**. Amb les dues sessions del contador de somnis i professor d'històries Llorenç Giménez, hem après mitjançant la seua tasca com és possible conjugar a la perfecció **el manteniment d'una tradició oral, la transmissió de la cultura, ensenyaments didàctics i oci**, només xicotetes històries, contes que ens transporten al món de la fantasia i la imaginació.

Amb el temari que ens ha proporcionat el mestre hem après i treballat la competència literària, saber **quines són les funcions de la literatura, com aplicar un nou enfocament didàctic i com fer metodologia i ensenyament** de la literatura per a infants, a més de realitzar una investigació sobre aspectes del temari.

Per treballar el projecte, **hem utilitzat diversos programes informàtics, els quals hem après a manejar en l'activitat conjunta amb el nostre company informàtic**, que són: DropBox (per a compartir un espai d'emmagatzematge); GoogleDocs (treball paral·lel i compartir documents); Picasa (retoc fotogràfic); Skype (àudio conferència); Goeat (per a pujar i publicar àudio); Youtube (per a pujar i publicar vídeo); Wix (per a crear portades de pàgines amb flaix); Blogger (permet gestionar un blog simple); Windows Movie Maker (permet crear vídeos)

Les **dinàmiques** han sigut **dirigides tant pel professor d'aquesta assignatura, com pels nostres companys d'informàtica que ens van ajudar a fer la creació de la pàgina web**. Aquest treball es va realitzar de **forma presencial** dins de les aules de Florida i en grups petits.

EQUIP EUROPA

Volem destacar com des de l'assignatura de **Formació Literària**, el treball ha sigut **presencial** perquè hem tingut diferents **sessions amb informàtics** per a poder realitzar la nostra pàgina web, per a després, **treballar des de les nostres cases d'un manera conjunta**. A més, hem comptat amb l'ajuda dels informàtics a través d'una **adreça informàtica** conjunta oberta on podíem **exposar els nostres dubtes**.

El nostre mestre ens ha deixat **llibertat** en tot moment per desenvolupar el nostre espai web, sempre aconsellant-nos que **ens guiarem pels informàtics**. Per tant, podem dir que el **treball** ha sigut **molt autònom** per part de l'equip.

4.- RESULTATS

EQUIP EUROPA

Per últim, l'assignatura de **Formació literària per a mestres** ens ha proporcionat els passos necessaris per a la creació de la nostra pàgina web "Somem diversitat". Aquest lloc virtual **és una bona ferramenta per a difondre els recursos generats de cada assignatura** al llarg de tot el semestre per les membres del nostre equip.

Per una banda, **hem recollit les produccions i els recursos generats** per cada companya sobre la LJI per a després aprofitar-los, i tractar de realitzar nous recursos, com per exemple, crear diferents històries inventades per nosaltres, inspirades en les individuals. Cal destacar que aquesta matèria **ens ha permet conèixer els avantatges de la LIJ i la seua importància**. Hem après que actualment, a través de la LIJ podem **construir nous coneixements, apropar-nos a la nostra cultura i a les d'altres, adquirir un hàbit lector, evadir-nos, fomentar la creativitat i la imaginació...** Per tant, un objectiu que tenim present és saber transmetre açò al nostre futur alumnat.

Per altra banda, aquest treball ens permet **apropar-nos un poc més a les TIC i a la utilització d'una metodologia innovadora, compartint els recursos generats amb la resta de comunitat educativa** o qualsevol persona interessada en utilitzar recursos dirigits a la infància. Ja que volem donar un bon ús a aquest mitjà, anem a penjar els nostres millors recursos per a facilitar la laboriosa tasca del professorat i la família. Sobretot, els documents seran relatius a la literatura i als continguts donats en la matèria de Formació literària

El grup va prendre la decisió de **crear un blog**, a banda de la pàgina web, per tal d'evitar l'excessiva càrrega de continguts a la pàgina web. Aleshores, des de la pàgina web, crearem uns links que ens portaran al nostre blog, en el qual estaran tots els documents. Per exemple, anem a penjar la visita de Llorenç Giménez "el contacontes" i algunes tècniques de creativitat apreses amb la lectura de Gianni Rodari "Gramàtica de la fantasia".

EQUIP ANTÀRTIDA

En l'assignatura de Formació Literària, **hem creat activitats motivadores donant-li a l'alumnat un paper creador en la seua educació literària**. El nostre equip és molt conscient que no s'aprèn sols amb un enfocament metodològic basat amb la memorització, la qual considerem molt important, i per aquest motiu hem elaborat diverses activitats que potencien l'hàbit lector. (...)

En primer lloc, hem elaborat, dels diferents gèneres literaris la creació de contes i el descobriment d'activitats innovadores amb les que l'alumnat se sentirà motivat per a la lectura. Promovem i treballem tots els gèneres sense oblidar-nos dels més teòrics. És la nostra tasca fer que tots siguem entretinguts per al nostre alumnat, i molt important en la nostra mà està el mostrar-los tot el tipus per a que siguem ells o elles qui decidisquen quin de tots els gèneres els agrada més. D'altra banda, amb les sessions de contacontes i diverses **lectures hem après les pautes necessàries per a contar i explicar contes i hem pogut planificar i dissenyar les nostres pròpies sessions**. Cal destacar que llegint, contant contes i explicant-los per fer vídeos i àudios per a pujar a la web com a recursos, **hem millorat l'expressió oral en valencià i hem desenvolupat la nostra competència comunicativa**.

A més a més amb les sessions TIC, i aquelles en les quals els companys informàtics ens van guiar, **hem dissenyat una pàgina web** per organitzar tot els materials i recursos elaborats en totes les assignatures. Aquesta pàgina englobarà tot el projecte, però aquest quadrimestre sols inclou, de moment, **els resultats d'aquesta assignatura per a la qual hem creat un blog**. En aquest hem introduït diversos materials basats en la diversitat amb l'objectiu de fomentar la lectura, amb contes, cançons, articles, vídeos... així com tècniques i suggerències que hem après d'un gran professional com és Llorenç.. **Cal destacar la diversitat d'eines informàtiques** amb les que hem après a treballar la nostra web i **el nostre blog, amb el qual hem adquirit el compromís d'anar actualitzant-lo de cara a un futur**.

5.- CONCLUSIONS

EQUIP EUROPA

En primer lloc, volem destacar com en aquest quadrimestre el **Projecte Integrat ha sigut més clar i organitzat per a totes nosaltres, ja que coneixíem la metodologia de treball** que havíem d'utilitzar. L'inici ha sigut menys dur que el del curs passat ja que **hem comprés l'objectiu del projecte. pràcticament des del principi**. Açò ens ha permès estar més tranquil·les i gaudir més de l'assignatura, però sobretot ens ha ajudat a **posar-nos ràpidament a treballar en el repte que se'ns presentava**: La riquesa de la diversitat: recursos educatius. (...)

Ja que hem parlat de la competència de treball en equip, un altra que ens està sent vertaderament útil, i que estem segures que de cara al futur ens serà molt més aprofitable és la **competència TIC**. L'any passat vam rebre unes sessions de formació que ens esta ajudant a realitzar els nostres treballs tant grupals com individuals. Els programes Microsoft Word Office, Power Point i Google Docs constitueixen les ferramentes essencials que ens ajuden i ens faciliten la nostra feina cada dia. (...)

Volem **destacar el recolzament per part del professorat**, ja que ha sigut clau en l'èxit del nostre treball. Hem trobat sempre **la seua disponibilitat, ens han resolt tots els nostres dubtes i ens han proporcionat un feed-back** tant en les hores lectives com per correu electrònic. També, hem d'esmentar que enguany, **les hores de projecte de cada assignatura han estat millor organitzades i hem pogut gaudir de molt més temps** per a poder desenvolupar el nostre treball.

Respecte a la càrrega de treball, considerem que ha estat ben repartida, perquè **hem disposat d'hores de projecte per a treballar en les diferents classes**, i a més, aquest quadrimestre tenim molt poques assignatures. Sí que és cert que **amb la realització de la pàgina web ens hem vist un poc atabalades**.(...)

Enguany, sabem que les nostres **competències a desenvolupar són la creativitat, la innovació i la comunicació oral**. L'equip està treballant per a poder treballar-les d'una manera òptima i poder aconseguir els resultats esperats.

Sabem que la creativitat és una matèria que no és desenvolupa ni es fomenta pràcticament durant l'etapa escolar, per tant, totes nosaltres no tenim la mateixa facilitat per ser imaginatives i innovadores. Enguany estem treballant aquest aspecte i estem tractant de millorar-lo, ajudant-nos unes a altres. A més, considerem que és una competència fonamental i necessària per al nostre futur com a docents. Per exemple, **al principi, en plantejar-nos la creació de la pàgina web, pensarem que era massa difícil** per a nosaltres, **que ens costaria molt i no teníem cap idea de com enforçar-la, estàvem molt pessimistes. Ara, podem dir que hem sigut capaços de fer-la pel nostre treball i implicació**.

En referència a la comunicació oral, pensem que és un aspecte molt important a desenvolupar per al nostre futur com a docents. L'any passat, ja vàrem començar aquest aspecte i pensem que totes estem millorant poc a poc. **Sabem que expressar-nos amb correcció és necessari**, perquè la nostra labor consisteix en transmetre als xiquets i xiquetes, a les famílies, a l'equip docent, en definitiva, a tota la comunitat educativa.

Amb aquest projecte **ens estem adonant de la necessitat de veure la diversitat no com un problema, sinó com una font d'enriquiment**. Per tant, volem enriquir-nos de la diversitat i somiar amb aprofitar-la i gaudir amb ella. Aleshores, va sorgir d'ací el nom del nostre projecte: "Somíem Diversitat". Som conscients de la necessitat de treballar aquest aspecte, per això, **estem creant diferents recursos**, els quals difondrem a través de la web, que puguem emprar en un futur a les nostres aules per afavorir l'aprenentatge dels xiquets.

ANALISI CATEGORIAL DE LA MEMÒRIA FINAL DEL PROJECTE INTEGRAT "CREACIÓ D'UNA PÀGINA WEB"

CATEGORIES	INTRODUCCIÓ	MARC TEÒRIC	METODOLOGIA	RESULTATS	CONCLUSIONS
Categoria 1: Metodologia de treball del professor. <i>Subcategories:</i> -Programació del projecte -Explicació de les fases i activitats -Praxis en l'aula -Recursos i materials proporcionats			-Clases magistrals -Treball bibliogràfic -Treball pràctic de producció de textos -Treball presencial en l'elaboració de la web -Sessions amb Llorenç (L'art de contar contes) -Treball autònom de seguiment i comunicació per internet i correu		-El P.I. ha sigut més clar i organitzat, ja coneixíem la metodologia de treball -Les hores de projecte de cada assignatura han estat millor organitzades i hem tingut més temps per poder desenvolupar-lo. -Hem disposat d'hores de projecte per a treballar en les classes. -En la realització de la web ens hem vist un poc atabalades -Càrrega de treball ben repartida
Categoria 2: Objectius del projecte. <i>Subcategories:</i> -Objectius -Relació teoria – pràctica -Finalitat -Naturalesa		-Adquirir formació literària per a transmetre els avantatges de la literatura: enriquiment cognitiu, emocional i personal -Transmetre els avantatges de la literatura al nostre futur alumnat -Desenvolupar la sensibilitat i la creativitat.		-Conèixer els avantatges de la LIJ i la seua importància -Apropar-nos a la nostra cultura i a les d'altres -Adquirir un hàbit lector per fomentar la creativitat i la imaginació. -Compartir els recursos generats amb la comunitat educativa	-Difondre a través de la web els recursos per a l'atenció a la diversitat que hem creat
Categoria 3: Aprenentatges específics (lingüístics i literaris) <i>Subcategories:</i> -Obtenció dels aprenentatges lingüístics i literaris -Organització de l'aprenentatge	-La literatura ha d'estar present en el món dels nens - L'escola i la família ha de continuar amb aquesta difícil però enriquidora tasca de fomentar la lectura -Fer activitats pràctiques de grup -Desenvolupar les habilitats	-L'ensenyament literari és interdisciplinari - instrument generador de cultura i col·labora en la formació de la personalitat, preparant a les persones per al canvi permanent de la vida -Conèixer el ventall de possibilitats que ofereix la LIJ	-Les pautes necessàries per a contar i explicar contes i hem pogut planificar i dissenyar les nostres pròpies sessions. -Cal destacar que hem millorat l'expressió oral en valencià i hem desenvolupat la nostra competència comunicativa. -La importància de la tradició		-Expressar-nos amb correcció en valencià és necessari

-Manifestació de l'aprenentatge (textos elaborats)	<i>comunicatives, la lectura com una font de plaer i diversió</i> -La lectura com a font de plaer i diversió -Estratègies per potenciar la creativitat	<i>per apropar-nos a les lectures i desenvolupar la sensibilitat i la creativitat.</i>	<i>oral, la transmissió de la cultura, ensenyaments didàctics i oci,</i> -Les funcions de la literatura		
Categoria 4: Aprenentatges competencials i transversals Subcategories: -Obtenció dels aprenentatges (TE, TIC, comunicació oral, creativitat) -Organització de l'aprenentatge -Manifestació de l'aprenentatge (habilitats adquirides)			<i>-Com usar diversos programes informàtics per a treballar la LIJ</i>	<i>-Apropar-nos a les TIC i a la utilització d'una metodologia innovadora,</i> - Diversitat d'eines informàtiques amb les que hem après a treballar per crear la nostra web i i el nostre blog,	<i>-La competència de TE la tenim ja ben desenvolupada</i> -Hem ampliat la competència TIC amb altres ferramentes -Treballar per desenvolupar de manera òptima les competències de creativitat, innovació i comunicació oral (aspecte molt important com a docents), a més expressar-nos amb correcció és necessari -Ens hem adonant que la diversitat no és problema sinó una font d'enriquiment
Categoria 5: Aprenentatges didàctics - Canvis en la visió del fet literari - Concepció de l'ensenyament literari - Actituds cap a l'assignatura	<i>- Entenim la literatura com una assignatura avorrida i memorística, lectures poc interessants</i> -Conèixer els avantatges que podem trobar en treballar la literatura des de la proposta de l'educació literària. -Hem après molts altres objectius de la literatura per a treballar-los en l'aula -Ser models de referència per a l'alumnat per despertar	<i>- Reconèixer cada etapa per a seleccionar els continguts i les activitats.</i> -Transmetre els beneficis de la literatura i fomentar la lectura i desenvolupar la seua competència literària. -Ser crítics analitzant els materials didàctics i produccions literàries	<i>-Com aplicar un nou enfocament didàctic d'educació literària en l'aula.</i>		

	<i>el gust per la lectura.</i>				
Categoria 6: Paper del professor. Subcategories: -Concepció ensenyament -Coordinació equips -Activitats a l'aula -Atenció als grups i resolució dubtes			-Dinàmiques dirigides pel professor i els nostres companys d'informàtica que ens van ajudar a fer la creació de la pàgina web -Presencial, en grups petits.		-Destacar el recolzament per part del professorat, clau en l'èxit del nostre treball -Disponibilitat, ens han resolt tots els nostres dubtes i ens han proporcionat un feed-back tant en les hores lectives com per correu electrònic
Categoria 7: Paper de l'alumne/a. Subcategories: -Participació en la programació -Activitats realitzades en classe. -Activitats per a la presentació i difusió del projecte			-Llibertat per desenvolupar a web -Sessions en classe amb informàtics -Treballar des de casa de manera conjunta -Fòrum en internet i correu per exposar els dubtes. -Treball molt autònom -Aprentatge pràctic en l'activitat conjunta amb el nostre company informàtic -Compromís d'actualitzar el bloc de cara a un futur.		- Al principi, pensàvem que crear la web era massa difícil, ens costaria molt i no sabíem com , pessimistes. -Ara, hem sigut capaços de fer-la pel nostre treball i implicació.
Categoria 8: Avaluació i valoració del projecte. Subcategories: - Instruments i criteris d'avaluació -Valoració de l'experiència				-Bona ferramenta per a difondre els recursos i les produccions generades des de les signatures	

MOSTRA QUALITATIVA 2

Reflexions individuals recollides en l'INFORME D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA.

Pregunta 6. Valoració del P.I. Comentaris del grup de 2n B del curs 2011-12. (En l'annex 2 tenim les valoracions dels dos grups d'infantil del curs 2010-11)

FORMACIÓ LITERÀRIA EN L'AULA D'INFANTIL (2n B G.E.I.)
<i>Pregunta 6- Fes una valoració del projecte de treball realitzat. Aconsellaries mantindre'l per al proper curs? Quins aspectes es podrien millorar?</i>
Resum: excepte dues persones, la resta es mostra partidària de mantenir el projecte. Els aspectes a millorar són donar més temps per a fer la web i l'ajuda dels estudiants d'informàtica. (Alguns grups comenten que l'ajuda rebuda per part dels informàtics ha estat escassa).
ASPECTES DESTACATS
<i>M'ha paregut molt interessant la creació de la pàgina web, ja que mitjançant aquesta podem fer arribar a altres companys i a professionals de l'educació els recursos que hem creat. Sí que aconselle mantenir-la per al curs que ve.</i>
<i>Fer una web nosaltres mateixa m'ha paregut una activitat molt enriquidora i significativa.</i>
<i>Connecta amb el plantejament de l'enfocament constructivista ja que hem sigut les protagonistes del nostre propi aprenentatge, a la vegada que hem pogut compartir les nostres produccions i treballs amb la resta de la classe.</i>
<i>El projecte d'aquesta assignatura el mantindria per al proper curs ja que ens ha agradat molt.</i>
<i>Ha estat el projecte més creatiu i innovador que hem fet fins ara, ja que hem pogut relacionar els coneixements de Formació Literària amb la pràctica i hem pogut fer una pàgina web amb l'ajuda dels informàtics i amb els coneixements adquirits en el seminari d'innovació i creativitat.</i>
<i>Ha estat un projecte molt costós de fer però ens ha ajudat a aconseguir un aprenentatge pràctic i significatiu. Realitzar la nostra web ha permès que poguérem posar publicat totes les activitats realitzades i també els recursos d'atenció a la diversitat i de formació literària. Al principi pensàvem que no seríem capaços de realitzar-la, però ara puc dir que el projecte ha resultat molt interessant i el mantindria per al proper curs.</i>
<i>No el mantindria, s'ha de fer molta feina fora de les hores de classe.</i>
<i>Considero que el projecte integrat amb la creació de la web ha sigut molt interessant, perquè mai haguera pensat que podríem arribar a fer una web. És molt útil perquè ens permet difondre aquells materials i recursos relacionats amb la literatura així com crear-ne de nous. I ens ha servit per a interioritzar millor el treball de l'assignatura. Sí que aconsellaria mantenir-lo però considero que hauríem de disposar de més temps per a poder elaborar-la amb més cura i a l'aula necessitaríem més temps i que no fer-la fora de les hores de classe de projecte.</i>
<i>És molt interessant i enriquidor, a més d'innovador el plantejament del projecte. En la era de les noves tecnologies és molt important adquirir aquest tipus de competències que ajuden a aprendre i a comunicar-te a través de les xarxes.</i>

Com a educadora, he plantejat al meu centre de treball la possibilitat de crear-ne una doncs és un bon recurs per a l'aula i per a comunicar-te amb les famílies.

Cal millorar alguns aspectes de la web com per exemple penjar més activitats. El treball individual ha sigut prou pesat, crec que hauríem de treballar per exemple "el pla de lectura" a l'escola per a fomentar les activitats a l'aula. A més d'altres activitats per al foment de la lectura i d'apropament del llibre a xiquets i xiquetes.

La creació de la pàgina web ha resultat molt interessant ja que és la millor forma de donar a conèixer els materials que hem desenvolupat al llarg d'aquest quadrimestre a més d'augmentar la nostra competència en TIC, per això aconsella mantenir-la.

Si es manté proposaria que valguera més, sols un 25% de la nota és poc per a un treball tan llarg i costós.

El projecte de treball en equip plantejat des de l'assignatura ha estat molt interessant i hem après molt però per mantindre'l el proper curs es deurien de dedicar més sessions amb les informàtics. I, abans d'aquestes sessions, haurien de tindre una idea dels materials que necessitem per poder començar. A més es deuria de dedicar més hores de treball de l'assignatura per fer aquesta proposta.

Elaborar la pàgina web ha sigut una metodologia molt bona per formar-nos en TIC. He après moltes ferramentes informàtiques, a més de treballar les competències de creativitat i innovació i de treball en equip.

No m'ha agradat el projecte, massa feina i desorganització en els grups.

La creació de la pàgina web ha sigut un recurs molt útil i, a més hem après a crear estes pàgines per a en el futur poder crear una web en la nostra aula.

És un projecte molt útil per al nostre futur, ja que alhora que apreníem literatura ho fèiem sobre les TIC, tan bàsiques en l'actualitat. Aconsellaria mantindre-la en el curs següent perquè crec que en un futur ho podem necessitar per a compartir o comunicar recursos.

L'experiència de fer un blog i de treballar amb persones d'altres àrees m'ha paregut molt enriquidora, a més, és una ferramenta a mantenir perquè a través de les TIC poder compartit recursos amb altres persones.

MOSTRA QUALITATIVA 3

Reflexions individuals de l'alumnat recollides en l'INFORME D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA "Conclusions". Respostes 4 alumnes de 2n B d'Educació Infantil.

INFORME FINAL DE L'ASSIGNATURA. CONCLUSIÓ. COM A FUTUR DOCENT... Després de les classes de Formació Literària, ha canviat la teua concepció inicial del fet literari? Quina és la importància que ha de tindre la lectura i la literatura en l'ensenyament? Quina és la nostra obligació o el nostre reptes com a mestres?

N.T.F.

Mitjançant l'estudi d'aquesta assignatura he pogut aprendre una quantitat d'aspectes rellevants, tant per a la meua formació com docent, com per al meu futur com a mestra.

Penso que és fonamental obtindre una educació i una competència literària elevada ja que, aquesta, és una ferramenta de gran valor pedagògic dins de l'àmbit educatiu.

Considero que he tingut l'oportunitat d'aprendre i de "canviar el xip" respecte a la literatura, ja que aquesta ens ofereix una quantitat de possibilitats infinites per aconseguir ser éssers humans millors i més creatius. Totes i tots som creatius, però a vegades, aquesta creativitat no es desenvolupa o potencia. Per això, el nostre paper com a futures docents és, primer de res, donar-li a la literatura la importància i la rellevància que té en totes les etapes de l'educació, ja que ens ajuda a millorar, potenciar i desenvolupar les nostres habilitats, actituds i competències que permeten que siguem més tolerants, més humans, més empàtics i, a la vegada, més creatius, imaginatius i productius. Per tot això, penso que cal treballar la literatura des de l'etapa d'infantil per a garantir que en el futur siguem persones capaces d'enriquir-se amb la diversitat i que, a més a més, siguem persones creadores de literatura.

M.A.C.

Ha canviat la meua concepció de l'assignatura, ja que abans de començar el curs pensava que l'enfocament seria molt més teòric i basat en autors, corrents i èpoques literàries. Pot ser sí que trobe ara més interessant el món de la lectura, però del que llig encara el 90% és per obligació. La nostra obligació com a futures docents d'infantil i primària és donar-li a la literatura i la lectura la importància que ha de tindre. Deixar temps per a la lectura a classe, tant en grups com individual, ser capaç de parlar sobre allò que hem llegit de forma crítica, recomanar llibres...

S.G.B

Com a futura docent sí que ha canviat la meua concepció inicial del fet literari, perquè abans no considerava que la literatura fora tan important ni que es pogueren beneficiar tan d'ella els xiquets i xiquetes des de ben menuts. Aquesta assignatura m'ha obert els ulls cap a les possibilitats àmplies i variades que ofereix el treball amb els xiquets i xiquetes des del nou enfocament literari: l'educació literària i com el treball de la literatura ajuda a fer-nos més humans, contribueix a la formació de la personalitat, a desenvolupar el llenguatge i a ser més crítics i a entendre millor el món que ens envolta des de qualsevol de les manifestacions literàries, ja siguin contes, teatre, còmics, etc...

Respecte a la importància que ha de tindre la lectura i la literatura en l'ensenyament, considere que ha de ser molt elevada ja que, com he comentat abans, és la base per a l'aprenentatge de la llengua i ajuda a desenvolupar la capacitat d'entendre i comprendre diferents discursos, de tal manera que contribueix a desenvolupar alumnes que siga competents en diversos contextos i situacions en què es veguen immersos, i a desenvolupar el seu esperit crític.

A.A.B.

Com he dit anteriorment la literatura per a mi ha sigut una assignatura avorrida, però després de donar-la aquest any amb aquesta metodologia "innovadora", la meua concepció ha donat un gir.

Me n'ha adonat de la importància de treballar com a futura docent l'educació literària, per treballar la literatura d'una forma transversal, interdisciplinària i globalitzadora. (...)

Mitjançant la literatura podem formar persones reflexives, desenvolupar els competències comunicatives, socioculturals, lingüístiques, interculturals..., i també la creativitat, la imaginació, l'esperit crític, etc. (...)

Com a futura mestra d'infantil sóc conscient que he de conèixer i utilitzar l'ampli ventall de possibilitats que ens ofereix la LIJ. Tinc clara la importància de treballar l'educació literària i, per això, hem de ser mestres obertes i creatives, compromeses i convençudes que, realitzant un bon treball, podem apropar a les xiquetes i els xiquets a l'univers del món literari. o hem d'oblidar que l'educació literària és un treball en equip i per això hem d'involucrar a les famílies i treballar la literatura tant en classe, sent nosaltres els docents els primers lectors i a casa, amb les famílies (...) parlant amb la família dels seus beneficis (...) del valor dels contes i, al centre, dotant-los d'una àmplia col·lecció de textos literaris.

ANÀLISI CATEGORIAL DE LES VALORACIONS DEL P.I. I DE LES CONCLUSIONS EN L'INFORME D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA		
CATEGORIES I SUBCATEGORIES	MOSTRA QUALITATIVA 2 VALORACIÓ INDIVIDUAL DEL PROJECTE	MOSTRA QUALITATIVA 3 CONCLUSIONS DE L'ASSIGNATURA
Categoria 1: Metodologia de treball Subcategories: -Programació del projecte -Explicació de les fases i activitats -Praxis en l'aula -Recursos i materials proporcionats	<i>-Més temps per a poder elaborar-la amb més cura i poder fer-la en les hores de classe de projecte i no fora de classe.</i> <i>No el mantindria, massa feina per a les hores que hem dedicat.</i> <i>-S'ha de fer molta feina fora de les hores de classe.</i> <i>-Cal millorar alguns aspectes de la web com per exemple penjar més activitats.</i> <i>-El treball individual ha sigut prou pesat, hauríem de treballar més "el pla de lectura" a l'escola per a fomentar les activitats a l'aula. A més d'altres activitats per al foment de la lectura i d'apropament del llibre a xiquets i xiquetes.</i> <i>-Dedicar més sessions amb les informàtics. I, abans d'aquestes sessions, haurien de tindre una idea clara dels materials que necessitem per començar. A més dedicar més hores de treball de l'assignatura per fer aquesta proposta.</i>	
Categoria 2: Objectius del projecte Subcategories: -Finalitat -Relació teoria – pràctica -Naturalesa	<i>-Hem pogut relacionar els coneixements de Formació Literària amb la pràctica i hem pogut fer una pàgina web amb l'ajuda dels informàtics i amb els coneixements adquirits en el seminari d'innovació i creativitat</i> <i>-Ha permès publicar totes les activitats realitzades i també els recursos d'atenció a la diversitat i de formació literària.</i> <i>-Ens ha servit per a interioritzar millor el treball de l'assignatura.</i>	<i>-S'ha complert l'objectiu d'aprendre la importància de la lectura i la literatura en l'ensenyament, és la base per a l'aprenentatge de la llengua i ajuda a desenvolupar la capacitat d'entendre i comprendre diferents discursos, contribueix a desenvolupar alumant que siga competent en diversos contextos i situacions i a desenvolupar el seu esperit crític.</i>
Categoria 3: Aprenentatges específics (lingüístics i literaris) Subcategories: -Obtenció dels aprenentatges -Organització de l'aprenentatge -Manifestació de l'aprenentatge (textos elaborats)		<i>- Mitjançant la literatura podem formem persones reflexives, desenvolupem competències comunicatives, socioculturals, lingüístiques, interculturals..., i també la creativitat, la imaginació, l'esperit crític, etc. (...)</i> <i>-Com a futura mestra d'infantil he de conèixer i utilitzar l'ampli ventall de possibilitats que ens ofereix la LLJ.</i> <i>- Ara trobe ara més interessant el món de la lectura.</i> <i>- Aquesta assignatura m'ha obert els ulls cap a les possibilitats àmplies i variades que ofereix el treball amb els xiquets i xiquetes des de l'educació literària i com el treball de la literatura ajuda a fer-nos més humans, contribueix a la formació de la personalitat,...</i>

Categoria 4: Aprenentatges competencials i transversals Subcategories: -Obtenció dels aprenentatges (TE, TIC, comunicació oral, creativitat) -	- En la era de les noves tecnologies és molt important adquirir aquest tipus de competències que ajuden a aprendre i a comunicar-te a través de els xarxes. -Hem augmentat la nostra competència en TIC, -Elaborar la pàgina web ha sigut una metodologia molt bona per formar-nos en TIC. -He après moltes ferramentes informàtiques, a més de treballar les competències de creativitat i innovació i de treball en equip	
Categoria 5: Aprenentatges didàctics - Canvis en la visió del fet literari - Concepció de l'ensenyament literari - Actituds cap a l'assignatura		-És fonamental obtenir una educació i una competència literària elevada és una ferramenta de gran valor pedagògic dins de l'àmbit educatiu -El nostre paper com a mestres és donar a la literatura la importància i la rellevància que té en totes les etapes de l'educació, ja que ens ajuda a millorar, potenciar i desenvolupar les nostres habilitats, actituds i competències, (...) més creatius, imaginatius i productius. -Hem fet moltes activitats pràctiques i ha canviat la meua concepció de l'assignatura, abans pensava que l'enfocament seria molt més teòric i basat en autors, corrents i èpoques literàries. -La nostra obligació com a futures docents d'infantil i primària és donar-li a la literatura i la lectura la importància que ha de tindre. -Deixar temps per a la lectura a classe, tant en grups com individual, ser capaç de parlar sobre allò que hem llegit de forma crítica, recomanar llibres... - Sí ha canviat la meua concepció inicial del fet literari, perquè abans no considerava que la literatura fora tan important ni que tinguera tans beneficis per als menuts. -La literatura per a mi ha sigut una assignatura avorrida, però després de donar-la aquest any amb aquesta metodologia "innovadora", la meua concepció ha donat un gir. -Importància de treballar l'educació literària, per treballar la literatura d'una forma transversal, interdisciplinària i globalitzadora. (...) -Tinc clara la importància de treballar l'educació literària i, per això, hem de ser mestres obertes i creatives, compromeses i convençudes que, realitzant un bon treball, podem apropar a les xiquetes i els xiquets a l'univers del món literari.

		-L'educació literària és un treball en equip, hem d'involucrar a les famílies i treballar la literatura tant en classe, sent nosaltres els docents els primers lectors i a casa, amb les famílies parlant dels seus beneficis (...) del valor dels contes i, al centre, dotant-los d'una àmplia col·lecció de textos literaris.
Categoria 7: Paper de l'alumne/a. Subcategories: - Participació en la programació - Activitats realitzades en classe. - Activitats per a la presentació i difusió del projecte	-Connecta amb el plantejament de l'enfocament constructivista, hem sigut les protagonistes del nostre propi aprenentatge, hem pogut compartir les nostres produccions amb la resta de la classe. -L'experiència de fer un blog i de treballar amb persones d'altres àrees m'ha paregut molt enriquidora, a més, és una ferramenta a mantenir perquè a través de les TIC poder compartit els recursos.	
Categoria 8: Avaluació i valoració del projecte. Subcategories: - Instruments i criteris d'avaluació - Opinió, valoració global de l'experiència	-M'ha paregut molt interessant la creació de web, mitjançant aquesta podem fer arribar a altres companys i a professionals de l'educació els recursos que hem creat. -Activitat enriquidora i significativa.-Ha estat el projecte més creatiu i innovador que hem fet fins ara, -Ha estat un projecte molt costós de fer però ens ha ajudat a aconseguir un aprenentatge pràctic i significatiu -Ha sigut molt interessant perquè ens permet difondre aquells materials i recursos relacionats amb la literatura així com crear-ne de nous. Molt interessant i enriquidor, a més d'innovador -Molt útil: com a educadora, ha plantejat al meu centre de treball la possibilitat de crear-ne una doncs és un bon recurs per a l'aula i per a comunicar-te amb les famílies -Ha sigut un recurs molt útil per a en el futur poder crear una web en la nostra aula. -És un projecte molt útil per al nostre futur, ja que alhora que apreníem literatura ho fèiem sobre les TIC -Si es manté proposaria que valguera més, sols un 25% de la nota és poc per a un treball tan llarg i costós.	

MOSTRA QUALITATIVA 4

Reflexions individuals **AVALUACIÓ QUALITATIVA DEL PROJECTE** “Creació d’una pàgina web” (Selecció de mostres de 12 alumnes de 2n dels Graus d’Infantil i de Primària).

1.- ALUMNA: M.F.G.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>El projecte que se’ns ha proposat pense que ha sigut de gran utilitat si mirem de cara al futur. I és que ens trobem en la societat de les noves tecnologies i una de les coses que ha de tindre l’educació és que ha d’evolucionar i canviar a mesura que ho faça la societat que ens envolta. Des de l’inici del quadrimestre ens van informar de com i en què consistia aquest projecte. Vam saber les dates d’entrega i planificació. A més a més, en qualsevol moment podíem contactar amb el mestre de l’assignatura mitjançant el correu electrònic o la tutoria.</i>
<i>-Interés, importància ... del projecte</i>
<i>Quant a l’assignatura de formació literària, considere que m’ha servit per adonar-me’n de la veritable importància de la lectura, tant en la infància com en l’edat adulta. A hores d’ara pense que cap persona pot deixar de costat els llibres perquè aquests ens aporten cultura i desenvolupen, d’una banda, la nostra capacitat crítica i, d’altra, la competència comunicativa. A més a més, són una font d’alliberament i de desconexió total del món que ens envolta.</i>
<i>-Activitats, aprenentatges adquirits</i>
<i>(...) a Formació Literària per a mestres he adquirit una sèrie de recursos per tal, ja no sols de treballar la lectura a l’aula, sinó de recursos per a motivar als xiquets i xiquetes i fer-los gaudir plenament de la literatura. També he après que, si vull contagiar l’hàbit lector al meu alumnat, primer he de “predicar amb l’exemple”. No puc fomentar la lectura i en hores de classe no tindre ganes ni temps ni de llegir el diari. Els docents som un exemple a seguir, som el mirall on els menuts es veuen.</i>

2.- ALUMNA: L.B.B.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>La planificació i desenvolupament del projecte en aquesta assignatura ha estat organitzada pel meu grup de projecte partint de les indicacions que havíem d’adjuntar a la web. Per exemple, hem incorporat les nostres produccions (contes diversos, reflexions sobre autors variats..., també comentaris sobre la xarrada de (la performance de Dídac Botella), i les aportacions didàctiques de les lectures que hem realitzat al llarg del curs.</i>
<i>-Interés, importància ... del projecte</i>
<i>Considere que el projecte té una gran importància, doncs es tracta d’apropar a la gent i a nosaltres mateixa cap al plaer per la literatura, a més, he après gran diversitat d’aspectes sobre aquesta, com per exemple, els objectius, les competències i els beneficis de l’animació literària, així com, estratègies per educar en la lectura, l’escriptura, la narració oral i el teatre. A més, a través del projecte he pogut interrelacionar tot el temari i les activitats realitzades amb la pàgina web, de tal forma que he pogut tractar la literatura d’una forma integrada i cohesionada, tenint en compte no sols els coneixements que he après, sinó també totes les habilitats, ja siga millorar la nostra competència literària o la nostra competència en TIC.</i>

-Paper del professorat
<i>El paper del professorat ha sigut adequat per a la tasca, doncs el que pretenia era que investigarem, experimentarem, tot i que ens haguera agradat tenir un poc més de feed-back (...) A més, se'ns ha proporcionat les ferramentes bàsiques per fer un treball de qualitat.</i>

3.- ALUMNA: A.A.B.
-Planificació i desenvolupament del projecte
<i>Des de l'assignatura de Formació Literària se'ns ha plantejat el projecte de creació d'una pàgina web. Mitjançant l'elaboració de la web hem recollit recursos sobre la LIJ (...) creant un ventall de recursos educatius a l'abast de la comunitat educativa i de qualsevol persona interessada en acostar-e a l'univers de la literatura.</i>
-Activitats realitzades
<i>Per a crear els recursos educatius també hem comptat amb una sèrie d'activitats programades pel professor a la fi de millorar el resultat del projecte. Hem rebut sessions de formació sobre la realització de pàgines web i hem tingut l'assessorament de l'alumnat d'informàtica per a resoldre els dubtes a l'hora de crear la nostra web. A més, també vàrem tindre una visita molt enriquidora, tant a nivell personal com a nivell professional, el contacontes Llorenç, on vam aprendre multitud de tècniques i recursos i ens vam adonar de la importància de saber contar contes als xiquets i xiquetes...</i>
-Interés, importància ... del projecte
<i>Quan es va presentar el projecte no va despertar gran interès en mi perquè, encara que sóc conscient de la importància de les noves tecnologies, perquè no són el futur són el present, pensava que no seria capaç d'obtenir els resultats plantejats en aquest projecte. Però, poc a poc, amb les sessions de formació rebudes, l'assessorament del professor i amb el treball en equip amb les meues companyes i amb tota la classe, vàrem fer un pas endavant en les noves tecnologies, competència imprescindible com a futures docents.</i>
-Paper del professorat
<i>La creació de la web va ser un treball en equip, on el professor es va convertir en guia donant-nos llibertat per a la realització de la web. D'aquesta forma hem construït el nostre propi aprenentatge, aconseguint un vertader aprenentatge significatiu.</i>
- Aprenentatges
<i>A més dels continguts de Formació Literària, he après a utilitzar les TIC com a ferramenta per a la difusió de la literatura.</i>

4.- ALUMNE: A.G.B.
-Planificació i desenvolupament del projecte
<i>El projecte de Formació Literària tracta de la creació d'una pàgina web o d'un racó de literatura dins la nostra web principal. Aquest racó l'hem desenvolupat al llarg de tot el quadrimestre, ja que en l'assignatura hem anat fent diferents activitats per oferir-les a la nostra web. En relació a l'organització i el temps que hem tingut, cal dir que ha estat molt ben planificat, ja que s'ha distribuït al llarg de tot el quadrimestre.</i>
-Activitats realitzades
<i>Les activitats són molt interessants per oferir-les a la web. Algunes són: conte embastat i contes amb rodes de paper plegats (tècniques per que l'alumnat cree els seus propis contes). Per altra banda, tenim les dues lectures que hem fet: "Gramàtica de la fantasia" de G. Rodari i "La lectura i la vida" d'Emili Teixidor, i de les quals hem realitzat una fitxa per a recomanar-les a la web. I, per últim, tenim la valoració de l'article de Teixidor i la reflexió sobre la xarrada "La performance a</i>

<i>l'escola" de Dídac Botella. En fi, una sèrie d'activitats útils i interessants per oferir-les al públic.</i>
<i>-Interés, importància ... del projecte</i>
<i>El projecte resulta molt interessant i atractiu per al públic ja que oferim productes per a que xiquets/es, professorat i famílies puguem fomentar la lectura i donar-li més importància.</i>
<i>-Paper del professorat i de l'alumnat</i>
<i>Ha estat diferent ja que el professor actua de guia en la proposta de la web i amb les activitats realitzades a classe i, per part de l'alumnat, ha estat el creador i dissenyador de la pàgina web i les activitats, sempre aconsellats pel professor.</i>
<i>-Aprentatges</i>
<i>Aquest són: la importància de potenciar la lectura, l'art de contar i crear contes, estratègies d'avaluació, propostes per a un pla lector, la importància de les biblioteques...</i>

5.- ALUMNA: N.Z.R.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>Pel que fa al projecte integrat de Formació Literària per a mestres, crec que ha tingut molt bona planificació ja que ha anat desenvolupant-se al llarg del quadrimestre, a la vegada que avançava l'assignatura.</i>
<i>-Activitats realitzades</i>
<i>M'han sigut útils i han servit per a posar en pràctica allò que hem anat aprenent a l'aula.</i>
<i>-Paper del professorat i de l'alumnat</i>
<i>El paper ha estat el més adequat per a que hi haguera una participació activa per part de l'alumnat, a la vegada que el mestre reforçava el nostre aprenentatge.</i>
<i>- Aprentatges</i>
<i>Crec que és un projecte interessant, on s'han posat en pràctica la majoria de conceptes i tècniques que hem après, però sobretot remarcant la importància que ha tingut la metodologia, on s'ha impulsat l'aprenentatge significatiu on la base de la informació, a més del temari de classe, ha sigut la investigació de l'alumnat a través de diferents fonts.</i>
<i>Considere que hem après les tècniques (i el que és més important, les hem posat en pràctica) que estimulen l'adquisició d'hàbits lectors cap al nostre futur alumnat. I que també siguin capaços de produir textos amb activitats atractives i divertides.</i>

6.- ALUMNA: M.R.M.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>La planificació ha segut l'adequada, però també cal dir que ha segut tardana, sols un poc, al mencionar les parts que havia de tindre la web.</i>
<i>-Paper del professorat i de l'alumnat</i>
<i>El paper del professorat i de l'alumnat ha estat, gràcies a l'elaboració de la web, totalment en contacte, enfortint els punts que permeten la unió d'aquests dos, compartint els treballs.</i>
<i>Gràcies a aquesta assignatura hem pogut veure que no és el contingut el problema, sinó que és la manera en la qual el professorat el transmet a l'alumnat. Per tant, és molt important donar prioritat al disseny de la web per a que aquest siga adequat i apte i que capte l'atenció dels més menuts.</i>
<i>-Aprentatges</i>
<i>Aquesta assignatura ens ha permés desenvolupar, gràcies a la creació de la pàgina web, ferramentes per a transportar-les al món dels xiquets i xiquetes.</i>
<i>El projecte desenvolupa habilitats i destreses que, si no fora per ell, no les podríem realitzar.</i>
<i>Habilitats com treballar en equip i enfrontar-nos als diferents problemes que comporta treballar amb</i>

persones de personalitats diverses, és un fet enriquidor que al principi no ens adonem de valor que això té. Però pense que ens dóna el valor de preparar-nos cap al futur.

7.- ALUMNA: C.C.O

-Planificació i desenvolupament del projecte

Les activitats les hem realitzat durant les classes, pel que supose que la planificació ha sigut la mateixa que la del temari. El desenvolupament ha sigut molt divertit i molt pràctic ja que les tècniques les hem realitzades a classe.

- Activitats

Moltes i varidades: contes embastats, rodes de paper plegat, hipòtesis fantàstiques, la xarrada sobre el teatre, les investigacions de cada equip... Podríem haver fet més activitats creatives si haguérem treballat de manera més pràctica el llibre de Rodari.

-Interés, importància ... del projecte

El projecte ha sigut molt interessant i divertit perquè les pràctiques ho eren. A més, aquestes tècniques m'han ajudat a ser creativa, a millorar o aprendre tècniques de creació literària

-Paper del professorat i de l'alumnat

El professor ha explicat la matèria a classe i el seu paper en el projecte ha segut com el d'una guia, l'alumnat ha investigat, ha fet moltes activitats, algunes guiades pel professor però moltes de manera autònoma.

-Aprentatges

Experiència molt pràctica i molt positiva.

8.- ALUMNA: M.C.M.

-Planificació i desenvolupament del projecte

La planificació i el desenvolupament del projecte han estat molt integrats en l'assignatura perquè els treball s'han fet dins d'aquesta i no fora de l'horari de classe.

- Activitats

Molt interessants. Les que més m'han agradat són les de creació de contes i rondalles amb les tècniques que ens varen ensenyar. Els llibres també m'han agradat molt, considere que han sigut fonamentals per a l'aprenentatge (molt més instructius i interessants que els del curs passat).

-Paper del professorat i de l'alumnat

Correcte, ha estat disponible per a qualsevol consulta que li hem fet.

-Aprentatges

Hem après moltes coses, l'aprenentatge adquirit ha sigut molt profitós i ho considere així perquè crec que la literatura és una ferramenta fonamental i indispensable per a l'aprenentatge dels xiquets i xiquetes.

En aquesta assignatura ens han ensenyat a ensenyar-la de manera creativa, eixint-se de l'adoctrinament.

També ens han proporcionat ferramentes per a cercar les respostes per resoldre els problemes que puguen trobar-nos (els llibres).

9.- ALUMNA: T.G.M.

-Planificació i desenvolupament del projecte

El projecte s'ha desenvolupat de bona manera, gràcies a la bona planificació del grup que hem portat al llarg de tot el curs, tant a l'hora de repartir-se i de fer les tasques, com per a l'entrega dels treballs que, per a nosaltres, era sempre abans del dia acordat.

- <i>Activitats</i>
<i>Les activitats han sigut resums i reflexions dels llibres llegits, tècniques per a la creació de contes i històries, resum i reflexió de les aportacions didàctiques de Dídac Botella sobre el teatre en la classe de primària.</i>
<i>-Interés, importància ... del projecte</i>
<i>Ens ha agradat molt i crec que totes hem posat molt i totes hem ficat molt d'interés a l'hora de dur-lo endavant, perquè es tractava de fer activitats creatives per a l'alumnat, i fer activitats d'aquest tipus sempre motiva molt. A més ha sigut una de les assignatures d'aquest quadrimestre més interessants pel seu contingut, ja que fer a l'alumnat gaudir de la lectura i la literatura no és gens fàcil, però amb tots els trucs i estratègies que hem après ho podem aconseguir sense massa dificultat. Considere de gran importància el projecte d'aquesta assignatura i tots els treballs, lectures i resums realitzats.</i>
<i>-Paper del professorat i de l'alumnat</i>
<i>El professor ha servit de guia i mediador en aquesta assignatura, ja que sols explicava el que calia fer i resolía qualsevol dubte que sorgia en qualsevol moment, assegurant-nos le feedback en el nostre treball sempre que ha sigut necessari. Hi ha hagut molta cooperació per part de totes les companyes del grup i hem treballat des del respecte i el mutu acord per tard d'elegir el treball i anar canviant cada vegada.</i>

10.- ALUMNA: E.D.I.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>El projecte ha sigut molt positiu i enriquidor. Des de la planificació i el desenvolupament s'ha de dir que hem comptat amb el temps necessari per a poder anar desenvolupant-lo sense preses i amb qualitat, ja que les activitats les feien primer a l'aula i, després, en l'equip de projecte les corregíem i fèiem una tria de les millors que eren les que penjàvem a la web del grup.</i>
<i>-Paper del professorat i de l'alumnat</i>
<i>El paper del mestre era el de fer-nos de guia a l'hora de realitzar el treball, així com de donar-nos feedback del recurs per tal que el nostre treball tingués la major qualitat possible. El grup ha tingut una actitud positiva, democràtica (per a la tria del millor), ham assistit i participat en les classes.</i>
<i>-Aprentatges</i>
<i>Considere que aquest projecte és molt positiu perquè ens ha donat a conèixer nombrosos recursos per a tractar les creacions literàries, aspecte que al llarg de la nostra vida acadèmica ha estat deixat una mica de banda. També hem après que el còmic o el teatre són recursos que poden ajudar a gaudir de la lectura, com a activitats complementàries de la mateixa.</i>

11.- ALUMNA: L.V.R.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>És insuficient la formació que teníem els informàtics per ajudar-nos a fer la web. Erren alumnes de primer i moltes coses no les sabien. Millor que siguin de cursos més avançats. No obstant ens ajudaren en tot el que podien i sabien. S'ha deixat poc de temps per a fer la web. Sols dues sessions amb els informàtics no és suficient, hem hagut d'invertir molt de temps fora de l'horari lectiu per a poder elaborar-lo amb èxit.</i>
<i>- Importància, utilitat...</i>
<i>Malgrat les crítiques, que espere que servisquen per millorar, el projecte és un bon recurs ja que és quelcom diferent i innovador i això ho fa més interessant i amè.</i>
<i>-Aprentatges</i>
<i>La web és un bon recurs d'aprenentatge sobretot de la competència en TIC. Relació entre els continguts de l'assignatura, aprenentatge més pràctic. La web serveix per aprendre més sobre les noves tecnologies que per adquirir coneixements de literatura.</i>

12.- ALUMNA: A.D.V.
<i>-Planificació i desenvolupament del projecte</i>
<i>La planificació i el desenvolupament han estat fonamentals per fer el projecte. Primerament vàrem treballar la teoria bàsica de l'assignatura, i vam poder resoldre tots els dubtes. Després se'ns van proporcionar molts recursos que podríem aprofitar com a futures classes amb el nostre alumnat. Amb els temes d'investigació també poguérem endinsar-nos més en el món de la literatura.</i>
<i>-Paper del professorat i de l'alumnat</i>
<i>El paper del professor ha estat molt important sobretot al començament. Més endavant ens ha servit de guia per fer els treballs i conèixer millor tot el que envolta la literatura.</i>
<i>- Importància, utilitat...</i>
<i>Projecte molt important i interessant, hem pogut veure com funciona una web i hem conegut molts recursos per a a utilitzar en un futur.</i>

AVALUACIÓ QUALITATIVA INDIVIDUAL DEL P. I. I RELACIÓ AMB LES CATEGORIES				
	ASPECTES POSITIVS	CAT	ASPECTES A MILLORAR	CAT
M F M	Per finalitzar i, com que pense que a l'assignatura hem treballat de maneres molt diverses (en equip, individual, preguntes tècniques, treballs constructius, presentacions orals, treballs escrits...), considere que no canviaria res de l'organització, doncs les sessions han estat entretingudes i han facilitat el nostre aprenentatge de manera contínua.	1	Cap	
L B B	-Autonomia: haver pogut investigar i analitzar per nosaltres mateixa la realitat literària, és a dir, a través de diverses fonts. -Hem pogut aprendre molt més del que sabíem i tenim molts materials i recursos per saber com portar-la a l'aula. -El projecte ens ha format com a persones i com a professionals, hem treball de manera cooperativa per aconseguir una web plena d'informació, útil i cohesionada que desperte l'interés de les persones per la literatura.	7 3 4 5	-Més feed-back per part del professorat. -Més temps per poder revisar la feina -M'haguera agradat haver realitzat més produccions de l'estil dels contes fets. -Considere que l'assignatura ha sigut interessant i divertida, però m'haguera agradat fer més produccions literàries.	6 1 1 3
A A D	-Ha sigut una experiència molt enriquidora, on he pogut adquirir una sèrie d'aprenentatges que em facilitaran la meua tasca com a docent. He desenvolupat les competències literària, de TIC, comunicativa, creativa... -He après a utilitzar les TIC com a ferramenta per a la difusió i ensenyament de la literatura.	3 4 3	-Opine que les sessions de treball amb els alumnes d'informàtica no han de fer-se tan seguides, per exemple, podria ser una al principi de la creació de la web, per orientar-nos per orientar-nos i una l'altra més endavant quan tinguen més produccions realitzades. -No limitar els programes a utilitzar, llibertat per utilitzar d'altres.	1 7
A G B	-Projecte interessant per a nosaltres -Racó literari útil i atractiu per al públic -Aprentatge de tècniques per a fomentar la lectura, contar i crear contes... -Personalment m'ha paregut el projecte més interessant d'enguay.	8 3 3 8	-Més temps per fer més activitats creatives i oferir-les a la web.	1
N Z R	-Molts aspectes positius però el més important per a mi és la relació que ha tingut el projecte amb les classes normals de l'assignatura, és a dir, ha sigut un complement més de l'aprenentatge global. -L'objectiu que es va plantejar a l'inici de l'assignatura, crec que s'ha assolit.	2 2	Cap.	
M R	-Els beneficis han estat la capacitat de dissenyar una pàgina web i de programar activitats i recursos adaptats al professorat i a l'alumnat. -La manipulació de ferramentes TIC, així com la	8 4	-No sols de l'assignatura, sinó en general, millorar en l'equilibrada configuració dels equips, ja que no tots els equips estaven equilibrats.	1 6

M	utilització del programa "prezzy", que si no fora pel projecte integrat, no haguérem tingut la possibilitat de tractar-lo.		-Explicar abans el contingut de la web de Formació Literària.	1 2
C . C . C . C	Experiència molt pràctica i molt útil.	8	Treballar amb més profunditat el llibre de Gianni Rodari, haver fet pràctiques conjuntes a classe, així haguérem realitzat moltes més activitats i haguérem llegit el llibre mentre apreníem a fer les pràctiques.	3
M . C . M	Assignatura molt profitosa, a més s'ha convertit en una part essencial de la nostra pàgina web. Els continguts molt adequats i el projecte també.	8	M'haguera agradat que la classe fora més participativa (representacions teatrals, més vicencial, contar contes...). No tant centrada en el saber, si no en el saber fer.	1
T . G . M	-És una de les assignatures més interessants pel seu contingut. -És molt important aprendre a ensenyar a l'alumnat a gaudir de la lectura i aconseguir crear en ell un hàbit lector i fer-lo interessar-se per la literatura, perquè és part de la nostra cultura i, bàsicament, determina d'on venim. -Poca càrrega de treball i ben distribuïda al llarg de les unitats didàctiques que hem tingut comparant-la amb altres assignatures i això ho agraïm molt.	8 3 1		
E . D . I . .	-Valoració positiva de l'organització del treball, de les activitats i dels aprenentatges realitzats. -Utilitat del projecte per adquirir els objectius marcats en l'assignatura.	1 3 8	-Haver pogut treballar més recursos d'una manera pràctica, és a dir, fer en classe més activitats de creació com les que hem fet, perquè, ja que com ja sabem, s'aprèn millor els conceptes des de la pràctica. Però també sóc conscient del temps que tenim en l'assignatura.	1 3
L . V . R	El projecte és un bon recurs ja que és quelcom diferent i innovador i això ho fa més interessant i amè.	8	-Insuficient la formació que teníem els informàtics per ajudar-nos a fer la web. -S'ha deixat poc de temps per a fer la web. Sols dos sessions amb els informàtics no és suficient, hem hagut d'invertir molt de temps fora de l'horari lectiu per a poder elaborar-lo amb èxit. -La web serveix per aprendre més sobre les noves tecnologies que per adquirir coneixements de literatura .	7 1 3
A . D . V	Projecte molt important i interessant, hem pogut veure com funciona una web i hem conegut molts recursos per a a utilitzar en un futur	8	-Crec que l'únic que hauria de millorar-se és la planificació del temps, ja que, encara que ha sigut per festes i celebracions que han coincidit amb l'assignatura, hem tingut molta càrrega de feina a la fi del semestre.	1

6.2. ANÀLISI DE LES MOSTRES QUANTITATIVES

1.- Resultats de l'enquesta final de l'assignatura de valoració del projecte de creació de la web. (22 ENQUESTES DE 2N B G.E.I. de 32 alumnes)

1.- En la Guia de l'Assignatura apareixen de manera clara els objectius, la metodologia, els criteris i instruments d'avaluació.	90	4,1
2.- S'ha explicat amb deteniment les fases del projecte i les activitats a realitzar ?	97	4,4
3.- Heu disposat dels recursos i materials suficients per a realitzar el treball?	86	3,9
4.- L'ajuda dels estudiants del CFGS en la realització de la web ha estat profitosa?	46	2,1
5.- Considereu que la combinació entre teoria i pràctica ha estat l'adequada?	91	4,1
6.- Teníeu clara la finalitat i la naturalesa del projecte?	100	4,5
7.- Té relació el projecte amb els objectius de l'assignatura i amb el model de Formació Literària que s'hi proposa?	90	4,1
8.- Amb la realització del projecte hem ampliat la nostra competència oral i escrita en català?	96	4,3
9.- Hem evolucionat positivament en la capacitat de treball en equip?	89	4,0
10.- Hem aprofundit en el domini de les TIC?	92	4,2
11.- Hem elaborat una mostra àmplia i variada textos de diversos gèneres?	94	4,2
12.- Hi ha hagut una coordinació dels equips per part del professorat	89	4,0
13.- El professor supervisa el treball individual i dels grups en l'aula?	90	4,1
14.- S'atés correctament als dubtes individuals o del grup en classe o en horari d'atenció?	90	4,1
15.- Hem pogut participar i prendre decisions de manera autònoma en la realització projecte?	98	4,5
16.- Les activitats realitzades a classe, al llarg del semestre, han estat útils per a la realització del projecte?	98	4,5
17.- Les activitats de presentació i difusió del projecte han sigut adequades?	93	4,2
18.- Estan clars i són adequats els criteris d'avaluació del projecte?	95	4,3
19.- Hi ha suficients instruments per a avaluar la pàgina web?	88	4,0
20.- He pogut participar l'avaluació del projecte?	88	4,0

- **Comentaris sobre els resultats de l'enquesta**

En primer lloc cal destacar que, a nivell global, els resultats de l'enquesta són satisfactoris. De les vint preguntes plantejades, 18 obtenen una puntuació de 4 o superior al 4 (en una escala de l'1 al 5). L'alumnat manifesta estar prou o molt d'acord amb el que es planteja en cada ítem. Destaquen positivament amb una puntuació de 4,5 tres criteris:

- el criteri 6 (finalitat i naturalesa del projecte)
- el criteri 15 (participar i decisions de manera autònoma en la realització projecte)
- el 16 (utilitat de les activitats per a la realització del projecte).

En canvi, obtenen una puntuació més baixa els criteris:

- el criteri 4 (l'ajuda dels estudiants del CF d'informàtica
- i el criteri 3 (recursos i materials suficients per a realitzar el treball.

En l'anàlisi de les dades qualitatives apareix àmpliament descrites les raons d'aquestes valoracions i, lògicament, aquests dos aspectes es converteixen en dos dels punts de millora del projecte. A més, per poder millorar el projecte ens plantejem treballar també sobre els criteris que estan en una puntuació de 4. Per exemple, considerem que ens falta més informació quantitativa sobre els aspectes relacionats amb l'avaluació. Possiblement la raó d'aquest fet està en què l'enquesta i la valoració qualitativa del projecte es realitzen abans de finalitzar les classes. Seria convenient poder-les realitzar més tard, quan ja estan avaluats i saben les seues les notes. Si no fóra possible, seria interessant que a l'hora de complimentar les enquestes l'alumnat tinguera present els instruments i els criteris que s'utilitzaran en la seua avaluació. Per últim, considerem que també és interessant incloure en l'enquesta un últim criteri que pugui fer referència a la valoració global del projecte.

A continuació analitzarem els resultats de l'enquesta en relació amb les categories d'anàlisi establertes.

ANÀLISI RESULTATS DE L'ENQUESTA EN RELACIÓ AMB LES CATEGORIES OBJECTE D'ANÀLISI			
CATEGORIES	PREGUNTES DE L'ENQUESTA		VALORACIÓ
Categoria 1: Metodologia de treball del professor. <i>Subcategories:</i> -Programació del projecte -Explicació de les fases i activitats -Praxis en l'aula -Recursos i materials proporcionats	1.- En la Guia de l'Assignatura apareixen de manera clara els objectius, la metodologia, els criteris i instruments d'avaluació.	4,1	
	2.- S'ha explicat amb deteniment les fases del projecte i les activitats a realitzar ?	4,4	És un dels ítems més valorats. Millora respecte a les valoracions del curs anterior.
	3.- Heu disposat dels recursos i materials suficients per a realitzar el treball?	3,9	En les valoracions qualitatives apareix l'explicació d'aquest baix resultat: sobretot són queixes sobre la falta de temps en classe per a la realització de les activitats i la càrrega de feina.
Categoria 2: Objectius del projecte. <i>Subcategories:</i> -Relació teoria – pràctica -Finalitat -Naturalesa	5.- Considereu que la combinació entre teoria i pràctica ha estat l'adequada	4,1	
	6.- Teníeu clara la finalitat i la naturalesa del projecte?	4,5	Molt bona valoració
Categoria 3: Aprenentatges específics (lingüístics i literaris) <i>Subcategories:</i> -Obtenció dels aprenentatges -Organització de l'aprenentatge -Manifestació de l'aprenentatge (textos elaborats)	8.- Amb la realització del projecte hem ampliat la nostra competència oral i escrita en català?	4,3	En els comentaris valoratius es destaca la importància de l'expressió oral en català.
	11.- Hem elaborat una mostra àmplia i variada textos de diversos gèneres?	4,2	
Categoria 4: Aprenentatges competencials i transversals <i>Subcategories:</i>	9.- Hem evolucionat positivament en la capacitat de treball en equip?	4,0	Apareixen queixes en grups concrets sobre problemes amb persones concretes (sobretot d'absentisme)

-Obtenció dels aprenentatges (TE, TIC, comunicació oral, creativitat) -Organització de l'aprenentatge -Manifestació de l'aprenentatge (habilitats adquirides)			
	10.- Hem aprofundit en el domini de les TIC?	4,2	
Categoria 5: Aprenentatges didàctics - Canvis en la visió del fet literari - Concepció de l'ensenyament literari - Actituds cap a l'assignatura	7.- Té relació el projecte amb els objectius de l'assignatura i amb el model de Formació Literària que s'hi proposa?	4,1	
Categoria 6: Paper del professor. Subcategories: -Elaboració i coordinació equips -Activitats realitzades en les sessions de classe -Atenció als grups i resolució dubtes	12.- Hi ha hagut una coordinació dels equips per part del professorat	4,0	Alguns grups assenyalen la falta de coordinació entre el professorat d'educació i el d'informàtica. Cal analitzar el paper dels assessors del grup com a persones que coordinen el projecte. Veure dades de l'enquesta de la titulació.
	13.- El professor supervisa el treball individual i dels grups en l'aula?	4,1	Alguns alumnes demanen més feedback per part del professor.
	14.- S'atés correctament als dubtes individuals o del grup en classe o en horari d'atenció?	4,1	
Categoria 7: Paper de l'alumne/a. Subcategories: -Participació en la programació -Activitats de classe. -Activitats per a la presentació i difusió del projecte	4.- L'ajuda dels estudiants del CFGS en la realització de la web ha estat profitosa?	2,1	És l'ítem pitjor valorat. En les valoracions qualitatives apareixen les causes. Cal reflexionar per què. És un aspecte a millorar en el projecte.. En les enquestes de l'alumnat d'informàtica, també apareix com a punt feble la falta de comunicació amb els estudiants d'educació.
	15.- Hem pogut participar i prendre decisions de manera autònoma en la realització	4,5	Destaquem el treball autònom i la capacitat per prendre decisions sobre la pròpia web.

	projecte?		
	17.- Les activitats de presentació i difusió del projecte han sigut adequades?	4,2	
Categoria 8: Avaluació. Subcategories: -Instruments i criteris d'avaluació -Mecanismes d'autoavaluació -Opinió, valoració de l'experiència	16.- Les activitats realitzades a classe, al llarg del semestre, han estat útils per a la realització del projecte?	4,5	Utilitat de les activitats de Formació Literària. Valorem positivament que les activitats del projecte estiguem insertades en les unitats didàctique i que, per tant, es realitzen a mesura que avacen les classes i no s'acumulen en un espai de temps determinat com en altres matèries.
	18.- Estan clars i són adequats els criteris d'avaluació del projecte?	4,3	
	19.- Hi ha suficients instruments per a avaluar la pàgina web?	4,0	En els comentaris qualitius apareix la queixa que la feina del projecte és excessiva. I la proposta més general és augmentar el valord el projecte (+ del 25%).
	20.- He pogut participar l'avaluació del projecte?	4,0	Sí que avaluen als companys d'equip en l'avaluació entre iguals de les competències TIC i TE.

2.- Anàlisi dels resultats acadèmics:

S'han comparat els resultats dels grups de 2n A (47 alumnes) i 2n B (34 alumnes) del Grau d'Educació Infantil. Recordem que la comparativa s'ha fet entre dos valors:

- El valor real de la nota final amb l'instrument d'avaluació del Projecte integrat (25% de nota final)
- El valor de la nota final sense tenir en compte el valor del projecte.

Per fer aquesta comparativa hem utilitzat el programa SPSS per realitzar els càlculs estadístics (adjuntem un document annex amb les proves realitzades). Primer hem realitzat la *Prova de Kolmogorov-Smirnov per a una mostra* per comprovar la normalitat de la mostra i el resultat és que la mostra és normal. A continuació, hem comparat les mitjanes amb la *Prova t-student* i els resultats mostren que:

- 1.- Sí hi ha un efecte significatiu de la metodologia: la metodologia amb projecte funciona millora que la metodologia sense projecte en els dos grups analitzats.
- 2.- El grup de 2n B obté millors resultats que l'altre en ambdues metodologies.

A continuació presentem els resultats de manera més detallada:

ANÀLISI DELS RESULTATS 2n A GRAU D'EDUCACIÓ INFANTIL (47 ALUMNES)

	METODOLOGIA 1 (sense P.I.)		METODOLOGIA 2 (sense P.I.)	
INS	13	27,6%	8	17,0%
SF	14	29,8%	5	10,6%
BÉ	10	21,2%	20	42,5%
NOT	9	19,1%	11	23,4%
EXC	1	2,1%	3	6,5 %

2n B GRAU D'EDUCACIÓ INFANTIL (34 ALUMNES)

	METODOLOGIA 1 (sense P.I.)		METODOLOGIA 2 (sense P.I.)	
INS	6	17,6%	1	2,9%
SF	4	11,7%	4	11,8%
BÉ	11	32,4%	8	23,5%
NOT	11	32,4%	12	35,3%
EXC	3	8,8%	8	23,5%

7. VALORACIÓ DELS RESULTATS I CONCLUSIONS

7.1.- RESULTATS

A) DES DEL PUNT DE VISTA DE L'ALUMNAT

CATEGORIA 1: METODOLOGIA DE TREBALL DEL PROFESSORAT

ASPECTES POSITIUS

1.- L'alumnat fa una valoració positiva de la metodologia de treball emprada per la varietat i riquesa en les activitats realitzades: la creació de contes, les classes magistrals, el treball sobre els llibres, les pràctiques de producció textual, el treball col·laboratiu en l'elaboració de la web, les sessions amb el contacontes, el treball autònom de seguiment i comunicació per internet i correu...

2.- Constaten una millora en l'organització del projecte integrat respecte al curs anterior: el P.I. ha sigut més clar i organitzat, ja coneixíem la metodologia de treball, s'ha explicat amb deteniment les fases del projecte i les activitats a realitzar.

3.- Es valora positivament, en l'assignatura de Formació Literària, que les activitats del P. I. es programen en les unitats didàctiques i que, per tant, es realitzen a mesura que avancen les classes i que no s'acumulen al final del semestre, com ocorre en algunes matèries.

4.- Tot i no haver unanimitat en el factor temps, alguns grups assenyalen que sí hi ha hagut suficient temps, front al curs passat en què hi havia una queixa generalitzada per la manca de temps per fer els treballs present en tots els grups.

ASPECTES A MILLORAR

1.- Realitzar més produccions literàries, treballar més "el pla de lectura a l'escola" i fer més activitats per al foment de la lectura i d'apropament del llibre a xiquets i xiquetes.

2.- Fer que la classe fora més participativa i més vivencial amb activitats més pràctiques (fer representacions teatrals, inventar i contar contes, fer les tècniques del llibre de Rodari...).

3.- Dedicar més sessions al treball d'elaboració de la web amb els informàtics. A més, abans d'aquestes sessions, s'hauria de tindre una idea clara dels materials que es necessiten per començar el treball.

4.- La càrrega de feina és excessiva: per a realitzar-la amb cura fa falta més temps d'hores de projecte i de les assignatures i s'hauria de dedicar tant de temps fora de classe.

CATEGORIA 2: OBJECTIUS DEL PROJECTE

ASPECTES POSITIUS

1.- Destaca notablement la relació entre la teoria i la pràctica: es valora com a positiu que s'ha pogut relacionar els coneixements de Formació Literària amb la pràctica i el projecte ha servit per a interioritzar millor el treball de l'assignatura i per poder publicar totes les activitats realitzades i els recursos d'atenció a la diversitat i de formació literària.

2.- La finalitat i la naturalesa del projecte, i els seus objectius, han estat clars i es considera que s'han acomplert. Es destaca la importància de la lectura i la literatura en l'ensenyament, com a base per a l'aprenentatge de la llengua, per desenvolupar la capacitat de comprensió del discurs literari i desenvolupar l'esperit crític.

3.- La pàgina web permet posar en pràctica els coneixements adquirits en els seminaris d'innovació i creativitat, de creació de pàgines web i en les sessions amb els informàtics i podem compartir els recursos creats des de les assignatures amb la comunitat educativa.

ASPECTE A MILLORAR

1.- La web serveix per aprendre més sobre les TIC que per adquirir coneixements de literatura .

CATEGORIA 3: APRENTATGES ESPECÍFICS (LINGÜÍSTICS I LITERARIS)

VALORACIÓ POSITIVA

1.- Alt grau d'acompliment dels aprenentatges específics de l'assignatura de Formació Literària: conèixer els avantatges de la LIJ i la seua importància per apropar-nos a la nostra cultura i a les d'altres, adquirir hàbit lector per fomentar la creativitat i la imaginació, transmetre els avantatges de la literatura (enriquiment cognitiu, emocional i personal, desenvolupar la sensibilitat i la creativitat)...

2.- S'ha conegut l'ampli ventall de possibilitats que ens ofereix la LIJ per apropar-nos a les lectures i desenvolupar la sensibilitat i la creativitat. Ha augmentat l'interès personal per la lectura i es valora com a font de plaer i diversió a treballar mitjançant estratègies per potenciar la creativitat i la imaginació

3.- S'han descobert les àmplies i variades possibilitats que ofereix el model de l'educació literària per a contribuir a la formació de l'alumnat. Per això, la literatura ha d'estar present en el món dels infants des de l'escola i la família ha de continuar amb la tasca de fomentar la lectura. Es considera que l'ensenyament literari permet la interdisciplinarietat en ser un instrument generador de cultura.

4.- Es valora positivament la millora en l'expressió oral en valencià i el desenvolupament de la competència comunicativa a través de les exposicions orals. A més, es constata la necessitat d'expressar-se amb correcció en valencià amb l'alumnat i les famílies.

CATEGORIA 4: APRENTATGES COMPETENCIALS I TRANSVERSALS

VALORACIÓ POSITIVA

1.- Totes les valoracions coincideixen en què sí que hi ha hagut una millora en la competència domini de les TIC (és important adquirir aquest tipus de competències que ajuden a aprendre i a comunicar-te a través de els xarxes).

2.- Es valora positivament que s'han apropiat a les TIC a través d'una metodologia innovadora, que ha permès conèixer la diversitat d'eines informàtiques existents per crear la pròpia web o bloc.

3.- També es valora que s'han desenvolupat de manera òptima les competències de creativitat, innovació i comunicació oral (aspecte molt important com a docents) i hi ha una consideració positiva de la diversitat educativa, és considera que no és problema sinó una font d'enriquiment.

ASPECTES MILLORAR

1.- Apareixen queixes en grups concrets sobre problemes en el treball en equip, la majoria són queixes sobre les faltes injustificades d'alguns companys/es.

2.- Es proposa millorar la configuració dels equips, ja que no tots els equips estaven equilibrats.

CATEGORIA 5: APRENTATGES DIDÀCTICS

VALORACIÓ POSITIVA

1.- Les dades indiquen que l'alumnat ha canviat la seua concepció del què és la literatura i de com s'ha d'ensenyar. També hi ha moltes dades que avalen la consideració de l'enfocament metodològic de l'educació literària com el millor enfocament per a ensenyar literatura.

2.- Hi ha bastants evidències de canvis en l'actitud cap a l'assignatura: ha augmentat el valor i la importància que se li dona al fet literari, es considera fonamental per obtenir una educació i una competència literària elevada, es considera que és una ferramenta interdisciplinària de gran valor pedagògic en l'àmbit educatiu. També augmenta la importància que se li dona a la lectura.

3.- Són conscients de la importància d'adoptar el model d'educació literària per treballar la literatura d'una forma transversal, interdisciplinària i globalitzadora i de la necessitat de fer-ho en equip. De treballar la literatura tant en classe, sent els docents els primers lectors, com a casa, amb les famílies, fent-los descobrir els seus beneficis i en el centre, dotant-los d'una àmplia col·lecció d'obres literàries.

CATEGORIA 6: PAPER DEL PROFESSORAT

ASPECTES POSITIUS

- 1.- És destaca el recolzament rebut per part del professorat, la seua disponibilitat en l'atenció als grups, en la resolució dels dubtes i en proporcionar feed-back, tant en les hores lectives com per correu electrònic.
- 2.- Hi ha una valoració positiva del treball presencial, en grups petits i la creació de dinàmiques dirigides pel professor on treballar junt els informàtics en la creació de la web.

ASPECTES A MILLORAR

- 1.- Alguns grups assenyalen la falta de coordinació entre el professorat d'educació i el d'informàtica.
- 2.- Alguns alumnes demanen més feedback per part del professor. Per exemple, demanen que la web de Formació Literària s'hauria d'haver explicat abans.

CATEGORIA 7: PAPER DE L'ALUMNAT

ASPECTE POSITIUS

- 1.- Destaquen que el projecte connecta amb el plantejament de l'enfocament constructivista: l'alumnat ha estat protagonista del seu propi aprenentatge, ha compartit les produccions i treballs amb la resta de la classe. Ha estat un projecte reptador, al principi, s'apuntava que

crear la web era molt difícil però han sigut capaços de fer-la pel treball i la implicació. A més, hi ha un compromís, en alguns grups, d'actualitzar-la de cara a un futur.

2.- L'experiència de fer una web o un blog amb la col·laboració amb persones d'altres àrees és molt enriquidora: s'ha après de manera pràctica en l'activitat conjunta amb els informàtics. La web és una ferramenta a mantenir perquè a través de les TIC es poden compartir els recursos.

3.- Destaquen el treball autònom, la llibertat i la capacitat per prendre decisions sobre la pròpia web. S'ha pogut treballar des de casa de manera conjunta, el fòrum en internet i el correu o els nous sistemes de comunicació, han permès exposar els dubtes i solucionar-los.

ASPECTES A MILLORAR

1.- En l'enquesta de valoració del projecte i en els comentaris qualitatius es valora negativament el treball conjunt amb l'alumnat d'informàtica. Les raons que s'apunten són: els informàtics disposen d'insuficient formació per ajudar a fer la web, hi ha hagut poc temps (ols dues sessions amb ells no és suficient) i s'ha hagut d'invertir molt de temps fora de l'horari lectiu, les sessions han estat massa seguides i caldria distanciar-les més en el temps (una al principi de la creació de la web, per orientar-nos i una l'altra més endavant, quan hi hagen més produccions realitzades), no haurien de limitar el programes a utilitzar (sols explicaven els que ells volien o sabien) i hauríem de tenir llibertat per utilitzar d'altres...

CATEGORIA 8: AVALUACIÓ

ASPECTES POSITIUS

1.- És general la valoració positiva del projecte basada en les criteris de:

a) UTILITAT: bona ferramenta per a difondre els recursos i les produccions generades, ens ha ajudat a aconseguir un aprenentatge pràctic i significatiu. *Com a educadora, he plantejat*

al meu centre la possibilitat de crear-ne una, doncs és un recurs útil per a l'aula i per a comunicar-te amb les famílies. És útil per a en el futur crear una web en la nostra aula.

b) INTERÉS: és molt interessant la creació de web ja que, mitjançant aquesta, podem fer arribar a altres companys i a professionals de l'educació els recursos que hem creat, permet difondre aquells materials i recursos relacionats amb la literatura així com crear-ne de nous.

C) INNOVACIÓ: ha estat el projecte més creatiu i innovador que hem fet fins ara, és molt interessant i enriquidor, a més d'innovador, activitat enriquidora i significativa...

ASPECTES A MILLORAR

1.- En els comentaris qualitius apareix la queixa que la feina del projecte és excessiva i la proposta més general és augmentar el valor del projecte (+ del 25%).

B) RESULTATS DES DEL PUNT DE VISTA DEL PROFESSORAT (valoracions de l'equip de treball publicades en els articles presentats en els Congressos)

A nivell general, es considera que el resultat final d'aquesta experiència és satisfactori perquè ha permès donar resposta a les necessitats dels estudiants de les dues titulacions, doncs:

- L'alumnat del Grau d'Educació ha desenvolupat una plataforma web i/o un bloc per a presentar els continguts, les activitats i els recursos creats per a treballar la diversitat des de les matèries. En la seua realització s'han integrat les últimes tècniques de la web 2.0.: documents d'àudio i vídeo, enllaços a documents dinàmics,...; i es permet la participació del visitant.
- L'alumnat dels Cicles Formatius d'Informàtica ha actuat tutoritzant l'activitat i, fins i tot, resolent els dubtes de part del professorat. Han assessorat sobre l'eina a utilitzar, han investigat sobre les diverses alternatives existents (blogs, wiki, web...), han intentat oferir solucions als problemes que apareixien, ajudant-los en el coneixement i l'ús de recursos informàtics i han adaptat el seu llenguatge al dels usuaris amb els quals treballaven.

a) Resultats des del punt de vista de l'aprenentatge:

- S'ha realitzat una experiència d'aprenentatge real basada en el desenvolupament de competències professionals i el treball entre iguals. Els propis estudiants han assessorat i format a companys i companyes de titulacions diferents.
- S'han generat recursos pràctics d'aplicabilitat immediata (una web, un bloc...), aconseguint un elevat grau de transferència del saber i del coneixement adquirit.

- S'ha realitzat un aprenentatge significatiu en posar en relació els aprenentatges teòrics de les matèries amb la pràctica real per generar recursos, a partir de la realitat social i la funció del docent (en el grau d'educació) i professional (en els cicles).

b) Resultats des del punt de vista pedagògic:

- Diverses disciplines convergeixen i s'integren en un mateix projecte, aconseguint la transferència harmònica dels aprenentatges des del paradigma de la complexitat (integrant coneixements de Formació Literària, Sociologia de l'Educació, Educació Especial...).
- S'ha creat un espai de col·laboració entre docents doncs s'ha desenvolupat una experiència que ha permès solucionar diferents necessitats pedagògiques des de la col·laboració i el treball cooperatiu.
- S'han utilitzat les TIC en l'aula com un recurs motivador i innovador.

c) Resultats des del punt de vista metodològic:

- Cal destacar el protagonisme de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge a través de la investigació, l'ensenyament entre iguals i el desenvolupament de diferents rols (coordinador/a, experts tècnics...).
- S'han utilitzat metodologies diverses i s'han generat en l'aula dinàmiques de treball molt pràctiques, riques i altament motivadores.
- S'ha produït un canvi en el rol dels i les docents que han treballat de manera interdisciplinària i cooperativa, abandonant el paper tradicional de transmissors de coneixement i adquirint un nou paper com assessors/es o dinamitzadors dels processos d'aprenentatge.

Aspectes a millorar que s'assenyalen per part del professorat:

- Cal revisar la càrrega de feina encomanada des d'algunes assignatures per evitar la sobrecàrrega
- S'ha de millorar la preparació de les sessions de treball conjunts entre l'alumnat de les dues titulacions
- És necessari donar més temps a les reunions amb els informàtics i s'han de millorar el sistemes de coordinació entre l'alumnat d'informàtica i d'educació en alguns grups
- Cal millorar l'explicació inicial del projecte, per saber bé des del principi què es va a demanar des de les diverses matèries.
- També s'assenyala que la generalització del projecte passant de dos grups (el curs 2010-11) a cinc (el 2011-12) ha provocat alguns problemes de coordinació. En aquest sentit es remarca que el paper dels assessors/e o tutors/es dels grups és essencial, com a persones que coordinen el projecte integrat de cada grup classe i, és aquí, on s'han produït certes disfuncions en els grups pel divers grau de coneixement i implicació en el projecte.
- Finalment s'acorda mantenir el projecte per al proer i estudiar com poder incorporar les propostes de millora realitzades pel professorat i l'alumnat.

7.2.- CONCLUSIONS

Un cop analitzades les mostres i comentats els resultats és hora d'extreure conclusions i, per tant, cal revisar la hipòtesi inicial i els objectius del projecte per veure quin ha estat el nivell d'acompliment. Si recordem que la hipòtesi de treball que plantejàvem a l'inici de la investigació era: *“Treballar en equips col·laboratius en l'elaboració d'una web amb recursos de formació literària, permet augmentar el domini de les competències específiques de l'assignatura, contribueix a desenvolupar les competències professionals (treball en equip, innovació i creativitat i domini de les TIC) i afavoreix un canvi en la concepció que, sobre el fet literari, té l'alumnat?*

I, un cop realitzada aquesta investigació, com a conclusió global, es pot considerar que la resposta a la hipòtesi de partida és positiva, doncs el projecte sí que compleix amb els objectius formulats en la hipòtesi anterior, tal i com hem pogut anar comprovant i hem intentat justificar amb l'anàlisi de les mostres analitzades. Les raons en les quals ens basem per arribar a aquesta conclusió són aquestes:

1.- Els resultats obtinguts han estat altament satisfactoris tant quantitativament (per les qualificacions obtingudes amb la realització del projecte), com qualitativament, pel nivell de satisfacció en les valoracions realitzades per l'alumnat. A més, tal i com més endavant veurem, segons el professorat participant, alguns dels recursos generats, han superat els objectius i les metes proposades.

2.- La realització del projecte ha implicat una millora significativa dels resultats i s'ha de tenir en compte que la seua execució comporta un volum de treball molt elevat, doncs implica

realització de tota una sèrie complexa de tasques (producció de textos, elaboració de la memòria, disseny del producte, defensa davant del tribunal...).

3.- El disseny i la realització de la web ha funcionat com un dispositiu d'aprenentatge, en la línia en què apuntava J. DOLZ, altament motivador i integrador, ja que, l'elaboració de la web i/o del bloc sobre Formació Literària, ha permès donar-li una dimensió pràctica a l'ensenyament de la formació literària en reunir, en un sol producte, les diverses activitats i produccions de l'alumnat, tot donant un cert caràcter unitari o integrador als diversos continguts treballats en l'assignatura.

Respecte a l'acompliment dels objectius plantejats:

4.- Quant als aprenentatges específics lingüístics i literaris es constata que hi ha hagut un elevat grau de coneixement i desenvolupament dels continguts del currículum de Formació Literària i que aquest s'ha fet de manera pràctica. Es valora molt positivament la relació entre la teoria i la pràctica. S'ha treballat amb profunditat de la varietat discursiva textual, les produccions literàries, acadèmiques, argumentatives o crítiques, i s'ha fet de manera globalitzada, reunides en un producte final que permet presentar tot aquest treball col·lectiu a la resta de companys i companyes i a la comunitat educativa. La web recull el treball de tot un semestre i és un bon recurs per a organitzar les diverses produccions textuais.

5.- En el plantejament del projecte i el desenvolupament de les classes s'ha tingut cura en la importància de les produccions: el més important no era el contenidor (la pròpia web) sinó la varietat i riquesa de les produccions i la seua qualitat, l'interés i el d'aprofundiment aconseguit en les produccions. Per això s'ha insistit molt en trindre cura de la qualitat de les

produccions i, en aquest sentit, la publicació dels treballs en la web implicava fer una feina prèvia de selecció i de correcció dels originals. Per aquesta raó, un dels criteris d'avaluació era que la riquesa, varietat i correcció en el contingut i en les maneres de presentar aquest contingut amb diverses eines informàtiques.

6.- Com que l'assignatura s'imparteix en català, lògicament les produccions i el disseny de la web o del bloc s'han fet també en català. A més, les presentacions de la web o del bloc de Formació Literària davant del professorat s'han fet també en la nostra llengua, la qual cosa implica potenciar l'ús de la llengua i per potenciar la competència comunicativa oral i escrita en català. A més, ha augmentat entre l'alumnat la valoració de la nostra llengua com a eina de comunicació i de transmissió del saber pedagògic.

7.- Es pot constatar que s'han pogut integrar els diversos aprenentatges de l'assignatura: els específics de formació literària (tècniques i recursos per a l'animació literària, lectura de llibres i articles sobre la matèria), els lingüístics i textuals (àmplia i variada producció textual) i els competencials (domini de les TIC, treball en equip, creativitat i innovació).

8.- Podem constatar que en les classes de formació literària i amb la realització del projecte, sí que s'ha pogut reflexionar sobre la pròpia pràctica docent, en concret sobre el model d'educació literària i sí que trobem indicis d'aquest canvi en la percepció del fet literari i de com ensenyar-la en les aules. No obstant això, aquest és un aspecte que considere que s'ha d'abordar amb major profunditat i que pot ser objecte d'una anàlisi més detinguda en el treball de la tesi doctoral.

9.- D'altra banda, la competència d'educar en la diversitat s'ha fet efectiva en el propi exercici de treball en equip, quan l'especialització i procedència diferenciada (alumnat d'informàtica i dels graus d'educació) resulta un element en si mateix enriquidor.

10.- També s'ha pogut comprovar la transcendència social del treball generat ja que, no solament s'han divulgat coneixements, sinó que s'han compartit productes, recursos i experiències, amb l'objectiu que "tots i totes" es puguen enriquir amb els productes realitzats. Mentre elaboraven el disseny i implementaven el contingut de la seua web, els estudiants participaven d'un procés complex en el qual intervenen qüestions tan profundes com: la identitat de l'equip i la rellevància de la funció docent, la discussió sobre els múltiples llenguatges amb els quals podem comunicar o ensenyar (narrativa, àudio, video...) o la creació de recursos com a construccions obertes, que conviden a la participació...

Des del punt de vista del professorat es poden afegir tres conclusions més:

11.- Una estructura organitzativa de centre basada en titulacions (i no en departaments) facilita enormement la realització d'activitats interdisciplinàries com aquestes, basades en el treball cooperatiu entre l'equip docent. Si aquesta estructura es complementa amb una comissió (UGPI) que coordina les diverses titulacions, es facilita enormement la possibilitat de realitzar activitats col·laboratives –com aquesta- entre estudiants que cursen diferents estudis, la qual cosa aporta valor significatiu al seu aprenentatge en generar situacions més reals.

12.- Aquest model educatiu exigeix un esforç de coordinació i dedicació del professorat implicat no exempt de dificultats, doncs, s'han de crear escenaris (espais-temps) comuns

que no sempre resulten factibles: dificultats a l'hora de quadrar les agendes de l'equip docent; o a l'hora d'harmonitzar els llenguatges professionals, o d'unificar criteris sobre allò en què centrar-se de manera prioritària.

No obstant açò, l'esforç i les dificultats mereixen la pena, quan el propi procés de gestació del projecte obliga al desplegament de destreses, competències, i nous sabers, tant en el alumnat com en el professorat, superant amb els resultats obtinguts les expectatives inicials que teníem.

13.- Finalment, cal afegir que la valoració dels resultats, realitzada per l'equip docent que ha participat en l'experiència, és positiva, tant per la qualitat tècnica i de continguts de les webs, com pel canvi en el rol de docents que s'ha produït. Considerem que en l'aula s'han generat dinàmiques de treball pràctiques i motivadores, l'alumnat s'ha convertit en protagonista actiu del seu aprenentatge, amb un grau important d'autonomia, i el professorat ha treballat de manera cooperativa tot compartint un projecte de treball comú.

7.3.- EPÍLEG

Com a resultat d'aquesta investigació és pot concloure que, tot i que el treball per projectes no és l'única modalitat possible de treballar la literatura, sí que sembla que s'insereix de manera positiva en una trajectòria de canvi i innovació front a plantejaments més tradicionals o positivistes. En aquest sentit, la metodologia dels projectes literaris connecta amb tota una sèrie d'experiències que han permès donar una dimensió molt més pràctica a l'ensenyament de la literatura, com són els tallers de creació literària, les propostes derivades de la literatura comparada (tematologia, geneologia, ...), els itineraris històrics o temàtics, etc.

Amb aquest treball d'investigació hem tractat de demostrar que els projectes de treball de llengua i literatura són, també en l'àmbit de l'ensenyament universitari, una forma de planificació didàctica eficaç i que, a més, constitueixen un instrument vàlid per a l'observació i la investigació didàctica per part del professorat. Aquesta metodologia ajuda notablement a portar a l'aula molts dels principis del model didàctic de l'educació literària i contribueix en gran mesura a realitzar un aprenentatge significatiu de la literatura. Per això, un cop realitzada i analitzada aquesta experiència, es pot afirmar que la metodologia del treball per projectes literaris conforma un marc molt suggeridor per a la innovació en la didàctica de la literatura, doncs, permet plantejar de manera pràctica propostes que contenen el doble objectiu de l'educació literària (contribuir a augmentar la competència literària de l'alumnat i potenciar el seu hàbit i interès per la lectura) i ho fa enfrontant a l'alumnat a reptes discursius, és a dir, a la realització de tasques més reptadores i motivadores, que comporten la comprensió i producció de gèneres diversos, que potencien l'ús social de la literatura i que li donen a la literatura una dimensió més pràctica i vivencial.

Un altre aspecte a destacar és que aquesta metodologia contribueix a avançar en la creació de nous dispositius d'ensenyança per construir i/o a adaptar seqüències didàctiques que puguin aconseguir millorar l'eficàcia en la intervenció en l'aula. És a dit, amb el disseny de projectes es pot avançar en el desenvolupament de competències per a la creació de dispositius per a l'aprenentatge de la lectura, l'expressió oral i escrita i de l'ensenyament de la gramàtica i, fins i tot, com el que cas que hem presentat, de la literatura. A més, en el cas dels estudiants de magisteri, permet establir una relació directa entre els continguts teòrics i la praxi educativa, en utilitzar recursos (com són les TIC aplicades a la LIJ) que contribueixen a millorar la seua formació literària i, també, la seua formació didàctica. Com a estudiants, experimenten una metodologia que, després, podran fer servir en les seues classes i, per tant, estan desenvolupen aquesta competència didàctica, és a dir, participen en el disseny de nous mecanismes o dispositius d'aprenentatge adaptats a les noves exigències del sistema didàctic, a les noves exigències de l'escola actual.

D'altra banda, al dir que hem intentat aproximar-nos al fet literari i a la seua didàctica amb un esperit d'innovació, i ho hem fet des de l'observació i la recerca en una situació d'ensenyament i aprenentatge real i concreta, la dels estudiants de 2n curs de Magisteri que s'enfronten a un projecte comú en el qual han d'integrar coneixements de matèries diverses. Ens hem centrat, també, en els aprenentatges, tant específics de l'assignatura de formació literària, com en els aprenentatges competencials i/o comuns als graus de mestres (el treball en equip, la creativitat, el domini de les TIC per a l'ensenyament...).

A més, des del model d'investigació cooperativa que hem seguit, hem procurat compartir les reflexions i els resultats de la investigació amb altres companys i companyes amb l'objectiu, no sols d'allunyar-nos de la simple descripció, sinó de contribuir a la millora de

l'ensenyament, des de la pràctica, en l'àmbit de la formació del professorat d'infantil i primària i amb la intenció de millorar la qualitat de les praxis educatives i/o contribuir a la resolució dels problemes o dels reptes als quals ens enfrontem els docents universitaris.

Cal afegir que la realització del projecte ha estat una ocasió magnífica per treballar en equip amb altres professors i professores sota el paradigma de la complexitat i la integració de les assignatures, a través de l'experimentació d'un projecte integrat, en la realització del qual hem col·laborat professorat de diverses matèries i diversos nivells educatius, respectant en tot moment els principis del treball cooperatiu. D'altra banda, és important destacar que hem intentat analitzar amb profunditat quina és la valoració que els estudiants fan de l'ús d'aquesta metodologia en l'àmbit de la docència universitària i, per això, hem fet un important esforç per recollir les seues valoracions, tant positives, com, i sobretot, les propostes que ens han fet per poder millorar el projecte.

Finalment, considere que aquesta investigació aconsegueix aportar alguns elements d'interés per a futures reflexions amb l'objectiu de contribuir a fer les pràctiques d'ensenyament i aprenentatge de la literatura més adequades a les noves exigències, tant de l'alumnat, com dels canvis en el sistema didàctic; amb la intenció de contribuir des de la pràctica docent, la investigació i la reflexió posterior, a la innovació didàctica. Deixem doncs la porta oberta per poder comunicar i compartir el fruit d'aquesta investigació amb altres companys i companyes i per establir els intercanvis que puguen conduir a l'elaboració d'un saber didàctic comú i a la millora de la qualitat docent.

7.4. ENLLAÇOS A LES PÀGINES WEBS ELABORADES PER L'ALUMNAT

GRUP ÀFRICA	http://plujaderecursos.wordpress.com/
GRUP OCEANIA	www.wix.com/laura_lr523/laura
GRUP AMÈRICA	http://www.wix.com/floridaamericanas/elmeuxicotetmon
GRUP ANTÀRTIDA	http://www.xicotetesgranshistories.blogspot.com/
GRUP EUROPA	http://www.wix.com/somiemdiversitat/europa http://somiemdiversitat.blogspot.com/search/label/%22L%27aventura%20de%20Laura%22
GRUP ÀSIA	http://www.wix.com/diversitat/recursosdecors
GRUP PLASTIDECORS (2n A PRIMÀRIA)	http://www.wix.com/cris_lopez_92/plastidecorsflorida

8.- BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

AAVV (2008): Monogràfic Literatura Comparada, Lenguaje y Textos , 28, 7-25, Barcelona:Graó.

AAVV (2008): Monogràfic “¿Nuevas lecturas, nuevos lectores? (I) i (II) en Primeras Noticias, Revista de Literatura, nº 237, 13-66, Barcelona: Centro de Comunicación y Pedagogía.

BALLESTER, J. (1999): *L'educació literària*, València, Universitat de València, 2ª edic. 2007

BALLESTER, J. i MÍNGUEZ, X.(ed.) (2005): *La sabateta de vidre*. Catarroja: Perifèric Edicions.

BALLESTER, J; IBARRA, N. (2009): “*La enseñanza de la literatura y el pluralismo metodológico*”, OCNOS, Revista de estudios sobre lectura, 5, 25-36.

BALLESTER, J. (Ed.) (2011): *Sobre l'horrible perill de la lectura*. Catarroja: Perifèric Edicions.

BORDONS, G. i A. DÍAZ-PLAJA (1993): *Literatura comparada (catalana i castellana). Propostes de treball*, Barcelona: Empúries.

CAMPS, A. (1994): “Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica”. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2, 7-20, Barcelona: Graó.

CAMPS, A (comp.) i altres (2003): *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*, Barcelona: Graó, 3a ed. 2012

CAMPS, A (2012): “Intervenció, innovació i investigació. Una relació necessària per a les didàctiques”, Lenguaje y Textos, 35, maig, 107-114, Graó: Barcelona.

CASSANY, D., M. LUNA i G. SANZ, G (1993): *Ensenyar llengua*, Barcelona: Graó.

CASSANY, D. (2006): *Rere les línies de l'escriptura. Sobre la lectura contemporània*, Barcelona, Empúries.

COLOMER, T. (1998): *La formación del lector literario. Narrativa infantil y juvenil actual*. FGSR: Madrid.

COLOMER, T. (ed.) (2002): *La literatura infantil i juvenil: un segle de canvis*. Barcelona: ICE de la UAB.

COLOMER, T. (2008): *Introducción a la literatura infantil y juvenil*. Síntesis: Madrid.

DOLZ, J. (1994): "Seqüències didàctiques i ensenyament de la llengua: més enllà dels projectes de llengua i d'escriptura", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2, 21-34, Barcelona: Graó.

DOLZ, J. (2009): "Los cinco grandes retos de la formación del profesorado de lenguas", FPSE, Université de Genève (Suisse), en V SIGET (Simpósio Internacional de Estudos de Gêneros Textuais, Caxias do Sul, RS, Brasil.

EAGLETON, T. (1998): "¿Qué es la literatura?" dins *Una introducción a la teoría literaria*, Fondo de Cultura Económico, México. (Monogràfic Educació Literaria), *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 4, 87-100, Barcelona: Graó.

GUASCH, O. i RIBAS, T. (2012): "Projectes de treball per a ensenyar i aprendre literatura", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, núm. 57, p. 5-7, Barcelona: Graó.

GUBA, E. C. i LINCOLN, Y. S. (2000): "Paradigmas en competencia en la investigación cualitativa", en C.A. Denman i J.A. Haro (eds), "Por los rincones, Antología de métodos cualitativos en la investigación social", pp Hermsillo, Sonora, Mèxic: El colegio de Sonora.

GUILLÉN, C. (1985): *Entre lo uno y lo diverso. Introducción a la Literatura Comparada (Ayer y hoy)*, Barcelona: Tusquets Editores, 2ª edició 2005.

FUNDACIÓ BROMERA. Recursos per a la formació literària i l'animació lectora. Pàgina web [en línia], <http://www.fundaciobromera.org> , [23 novembre 2012]

HERMENEIA. Grup de recerca. [en línia], <<http://www.hermenia.net>> [15 novembre, 2012]
Universitat de Barcelona

HERNÁNDEZ, F i M. VENTURA (1992): *La organización del currículum por proyectos de Trabajo. El conocimiento es un calidoscopio*, Barcelona: Graó-ICE Universitat de Barcelona.

LLUCH, G. (2012): *La lectura la centre. Llegir (i escriure) llibres, pantalles i documents en el Pla de Lectura del Centre*, Alzira: Bromera.

LOMAS, C i I. MIRET (1995): "El laberinto de la literatura". *La Educación Literaria. Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 4, 87-100, Barcelona: Graó

LURI, G. (2012): *Per una educació republicana. Escola i valors*. Barcelona: Barcino.

MACIEL, C. Y ESQUIBEL, M. (2009). *Construyendo el Clima Pedagógico*, Montevideo, Uruguay: Mastergraf.

MARGALLO, A. (2012): "La formació de lectors literaris a través de les seqüències didàctiques en formes de projecte", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 44, 59-74, Barcelona: Graó.

MANRESA, M. i altres (2012): "Les TIC en les seqüències didàctiques de llengua i literatura", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 57, 38-48, Barcelona: Graó.

MARTÍ, F. (2008): "Llegir la credibilitat de les pàgines webs: estudi de cas". *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 57, 38-48, Barcelona: Graó.

MENDOZA, A. (1994): *Literatura comparada e intertextualidad*, Madrid: La Muralla.

MENDOZA, A. (coord.) (1998): *Conceptos clave en didáctica de la lengua y la literatura*, Barcelona: ICE/Horsori.

MENDOZA, A. (2004): *La educación literaria. Bases para la formación de la competencia lecto-literaria*, Málaga: Aljibe.

MILIAN, M. (2012): "El model de seqüència didàctica vint any després", *Articles de didàctica de la Llengua i la Literatura*, núm. 57, p. 8-21, Barcelona: Graó.

MOLIST, P. (2008): *Dins del mirall. La literatura infantil i juvenil explicada als adults*. Barcelona: Graó.

MORIN, E (1999). *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*, Argentina, Nueva Visión, UNESCO.

NAVARRO, V (coor); RODRIGO, F. i altres (1999): *Viatges. 1r batxillerat, València llengua i literatura*, València: Tàndem.

NAVARRO, V (coor); RODRIGO, F. i altres i (2000) *Arquitectures. 2n batxillerat, València llengua i literatura*, València: Tàndem.

NOBILE, A. (2007): *Literatura infantil y juvenil*. Morata, Madrid. 2007 3ª ed.

REYZÁBAL, Mª V. i P. TENORIO (1992): *El aprendizaje significativo de la literatura*, Madrid: La Muralla, 4ª edic.

RINCÓN, F.; SÁNCHEZ-ENCISO, J. (1985): *Los talleres literarios (una alternativa didáctica al historicismo)*. Barcelona: Montesinos.

RODARI, G. (1986): *Gramàtica de la fantasia. Introducció a l'art d'inventar històries*. Barcelona: Aliorna.

RODRIGO, F i altres (2011) a: "Col·laboració interdisciplinària per a la creació de continguts 2.0.". Actes del III Congrés Internacional Univest, Universitat de Girona.

RODRIGO, F i altres (2011)b : “Colaboración entre profesorado y estudiantes de diferentes titulaciones”. Actes de les III Jornades Nacionals sobre Estudis Universitaris, Servei de Publicacions Universitat Jaume I de Castelló.

RODRIGO, F i altres (2012): “Desenvolupament d’un model educatiu centrat en les competències professionals i el treball per projectes en els graus d’educació de Florida Universitària”. Actes del Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació (CIDUI), Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.

RODRÍGUEZ, C (editora) i altres (2008): *La lengua escrita y los proyectos de trabajo. Propuestas para el aula*, Catarroja. Perifèric Edicions.

TEIXIDOR, E (2007): *La lectura i la vida*. Barcelona: Columna.

SALVADOR, V. (1994): “Els límits del discurs literari”, *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 1, 15-26, Barcelona: Graó.

SALVADOR, V. i D. MAINGUENEAU (1993): *Elements de lingüística per al discurs literari*, València: Tàndem.

SOLE, I. (1992): *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó.

UNENTRETANTS. Xarxa cooperativa d’experiències TIC per a l’ensenyament en valencià. Pàgina web [en línia], <1entretants.ning.com>, [23 de novembre 2012]

VILLANUEVA, D. (coord.) (1994): *Curso de teoría de la literatura*, Madrid, Taurus Universitaria

9.- ANNEXOS

ANNEX 1

VALORACIONS DEL PROJECTE INTEGRAT DEL CURS 2010-2011

ANNEX 2

NOTES DE L'ALUMNAT

ANNEX 3

RESULTATS PROVA SSPPS

ANNEX 4

VÍDEO DEL FOCUS GRUP AMB LES COORDINADORES DELS GRUPS DE 2n B

ANNEX 5

CARPETA FOTOS I VÍDEOS DEL PROJECTE

ANNEX 6

FITXA DEL PROJECTE INTEGRAT DE FORMACIÓ LITERÀRIA